

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BAĞIMSIZ DENETİMİN KURUMSAL İŞLETMELER
AÇISINDAN ÖNEMİ

İŞLETME ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ahmet Hamdi GÖRK

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Necati KALKAN

İSTANBUL – 2014

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Ahmet Hamdi GÖRK

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Bağımsız Denetimin Kurumsal İşletmeler Açısından
Önemi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : İşletme

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 13.08.2014

SAYFA SAYISI : 102

TEZ : Yard. Doç. Dr. Necati KALKAN

DANIŞMANLARI

DİZİN TERİMLERİ : Kurumsal Yönetim, Kurumsal Yönetimin Bağımsız Denetime
Etkileri

TÜRKÇE ÖZET : Bu çalışmanın amacı kurumsal yönetiminin bağımsız denetime olan etkilerini araştırmaktır. 6102 Sayılı kanun işletmelerde kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda denetimin bağımsız denetçilerce yapılmasını öngörmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması işletmelerdeki kurumsal yapının ve iç kontrol sisteminin güçlenmesini sağlamaktadır.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası
Ahmet Hamdi GÖRK

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BAĞIMSIZ DENETİMİN KURUMSAL İŞLETMELER
AÇISINDAN ÖNEMİ

İŞLETME ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ahmet Hamdi GÖRK

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Necati KALKAN

İSTANBUL – 2014

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet Hamdi GÖRK

13/08/2014

JÜRİ ÜYELERİNİN KABUL VE ONAY SAYFASI

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ahmet Hamdi GÖRK'ün BAĞIMSIZ DENETİMİN KURUMSAL İŞLETMELER AÇISINDAN ÖNEMİ adlı tez çalışması, jürimiz tarafından ULUSLARARASI İLİŞKİLER anabilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

 Prof.Dr. Fevzi Rifat
ORTAÇ

İmza

Üye

 Yard.Doç.Dr.Necati
KALKAN
(Danışman)

İmza

Üye

 Yard. Doç. Dr. İsmail
Cem AY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2014

İmzası

Doç. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurumsal yönetim, firma yönetiminin ve denetiminin hesap verebilir, şeffaf, adil, sorumlu ve güvenilir olmasını kapsamaktadır. Kurumsal yönetim ilkelerin uygulanması firmaların performanslarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasının temel koşuludur.

Bağımsız denetim, serbest meslek mensubu olan veya bir denetim şirketinin ortağı olan, denetimini gerçekleştirdikleri firmayla işçi-işveren şeklinde bağlantısı bulunmayan denetçilerin, firmanın talebi doğrultusunda ve bir denetim sözleşmesi çerçevesinde, firmaların finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluk seviyesini saptamak amacıyla yürüttükleri denetimlerdir.

Bu çalışmanın amacı kurumsal yönetiminin bağımsız denetime olan etkilerini araştırmaktır. 6102 Sayılı kanun işletmelerde kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda denetimin bağımsız denetçilerce yapılmasını öngörmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması işletmelerdeki kurumsal yapının ve iç kontrol sisteminin güçlenmesini sağlamaktadır. Etkin bir iç kontrol sistemine sahip olan işletmelerde muhasebe bilgilerinin güvenilirliği artacağından bağımsız denetim faaliyetleri kolaylaşacak ve güvenilirliği yükselecektir.

ABSTRACT

Institutional management includes being responsible of company management and audit, transparent, fair, responsible and reliable. Institutional management is the main condition of to apply principles and to provide sustainability of companies' performance.

Independent audit is the audit that auditors who are belong to professional services or the partner of audit company, do not has relation like employee-employer with the company they audit conduct with the aim to determine the appropriation level of companies' financial tables according to general accepted accounting principles in accordance with request of the company and within an audit contract.

The aim of this study is to search the effects of institutional management on independent audit. 6102 of Law No predicts that audit should be made by independent auditors in accordance with the principles of institutional management. The application of institutional management principles provides to get strong of institutional structure and internal control system in companies. Independent audit activities will get easier and the reliability will increase because reliability of accounting dates will increase among companies who have effective internal control system.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
TABLolar LİSTESİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM : BAĞIMSIZ DENETİM VE TÜRLERİ	2
1.1. BAĞIMSIZ DENETİM	2
1.1.1. Bağımsız Denetim Tanımı	2
1.1.2. Denetimin Türleri	2
1.1.2.1. Uygunluk Denetimi.....	2
1.1.2.2. Faaliyet Denetimi.....	3
1.1.2.3. Mali Tablolar Denetimi	5
1.1.2.4. İç Denetim.....	5
1.1.2.5. Dış Denetim	6
1.1.3. Denetime İhtiyaç Duyulma Sebepleri.....	8
1.1.4. Denetimin İşletmeler Açısından Önemi.....	10
İKİNCİ BÖLÜM: KURUMSAL YÖNETİM	11
2.1.KURUMSAL YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMLARI.....	11
2.2. KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMININ AMAÇLARI, ÖNEMİ, İLKELERİ	17
2.2.1. Kurumsal Yönetimin Amaçları.....	17
2.2.2. Kurumsal Yönetimin Önemi	20
2.2.3. Kurumsal Yönetim İlkeleri	22
2.2.3.1. Şeffaflık.....	22
2.2.3.2. Hesap Verebilirlik.....	24
2.2.3.3. Sorumluluk.....	25
2.2.3.4. Adaletlilik.....	27
2.3. KURUMSAL YÖNETİM MODELLERİ.....	27
2.3.1. Anglo-Sakson Sistemi.....	27
2.3.2. Kıta Avrupası Sistemi.....	29
2.4. KURUMSAL YÖNETİMİN DOĞUŞU	30
2.4.1. Enron Skandalı	30
2.4.2. Parmalart Skandalı	32
2.5. OECD KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	33

2.6. TÜRKİYE'DE KURUMSAL YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR VE BAŞLICA KURUMLAR	35
2.6.1. TÜSİAD Kurumsal Yönetim Çalışmaları	35
2.6.2. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri	36
2.6.3. İMKB'de Kurumsal Yönetim	38
2.6.4. Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)	38
2.6.5. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : Kurumsal Yönetim Denetim İlişkisi.....	41
3.1. Kurumsal Yönetimin İlişkili olduğu Kavramlar	41
3.1.1. Kurumsal Yönetim İç Kontrol İlişkisi	41
3.1.1.1. İç Kontrol Kavramı	41
3.1.1.2. İç Kontrolün Amaçları	42
3.1.1.3. İç Kontrol Sisteminin Unsurları	46
3.1.1.4. İç Kontrol Sisteminin Önemi	51
3.1.1.5. İç Kontrol Sisteminin Etkinliğini Sağlamada Kurumsal Yönetimin Önemi	53
3.1.2. Kurumsal Yönetimin İç Denetime Etkisi	54
3.1.2.1. İç Denetimin Tanımı	54
3.1.2.2. İç Denetimin İşletmeler İçin Önemi	54
3.1.2.3. Kurumsal Yönetimin İç Denetime Etkileri	55
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: KURUMSAL YÖNETİMİN BAĞIMSIZ DENETİME ETKİLERİ	58
4.1. KURUMSAL YÖNETİMİN BAĞIMSIZ DENETİME ETKİLERİ	58
4.1.1. Bağımsız Denetimin Tanımı	58
4.1.2. Bağımsız Denetimin Türleri	58
4.1.2.1. Sürekli Denetim	58
4.1.2.2. Sınırlı Denetim	59
4.1.2.3. Özel Denetim	59
4.1.3. Bağımsız Denetimin Yararları	60
4.1.4. Risk Tabanlı Denetim Yaklaşımı	61
4.1.4.1. Risk Değerlendirme Aşaması	61
4.1.4.2. Riske Karşılık Verme Aşaması	66
4.1.4.3. Raporlama Aşaması	68
4.1.5. Denetimin Etkinliği	70
4.1.6. Bağımsız Denetim ve İşletmeler İçin Önemi	72
4.1.7. Kurumsal Yönetimin Bağımsız Denetime Etkileri	74
BEŞİNCİ BÖLÜM : BAĞIMSIZ DENETİM VE KURUMSAL YÖNETİM İLİŞKİSİ ...	75
5.1. Kurumsal Yönetimde Bağımsız Denetime İhtiyaç Duyulma Nedenleri	75

5.1.1. Mali Bilginin İletilme İhtiyacı	75
5.1.2. Şirket Yönetimi İle Menfaat Sahipleri Arasındaki İletişimin Gözden Geçirilme İhtiyacı	75
5.1.2.1. Beklentilerin Çatışması	75
5.1.2.2. Hatalı Sonuçlar	76
5.1.2.3. Uzaklık	77
5.1.2.4. Karışıklık	77
5.2. Bağımsız Denetimin Kurumsal Yönetim İçinde Sağladığı Faydalar.....	78
5.2.1. Mali Rapor Kullanıcılarına Faydası	78
5.2.1.1. Önleyici Kontrol.....	79
5.2.1.2. Ortaya Çıkaran Kontrol	79
5.2.1.3. Raporlandırıran Kontrol.....	80
5.2.2. Denetlenenlere Faydası	80
5.2.3. Toplum Açısından Faydaları	81
5.2.3.1. Mali Pazarların Düzgün İşleyişindeki Faydaları	82
5.2.3.2. Şirket Kaynaklarının Güvenilirliğinde Yönetimlerce Sağlanan Faydaları	82
ALTINCI BÖLÜM: UYGULAMA	83
6.1. Araştırmanın Modeli.....	83
6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	83
6.3. Araştırma Verilerinin Toplanması	83
6.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması	84
6.5. Uygulama Sonuçları	84
SONUÇ	86
KAYNAKÇA	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Riske Karşılık Verme Süreci	67
Şekil 2. Raporlama Süreci	69

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Risk Değerlendirme Sürecinde Gereklilikler	64
---	----

ÖNSÖZ

Mesleki hayatımdaki tecrübenin yanında değişen mevzuatlar nedeniyle meslekteki başarının devamı için sürekli eğitime inanan biri olarak Bağımsız Denetim kariyerimi tağlandırma adına yüksek lisans eğitimimi tamamladım.

Uzun ve meşakkatli bir o kadar da keyifli Yüksek Lisans eğitimimin sonucunda mesleğime ışık tutacak bu teze mesleki tecrübe ve insani değerleriyle desteğini ve katkısını esirgemeyen değerli danışman hocam Yard. Doç. Dr. Necati KALKAN'a,

Tezimi hazırlama süresince desteklerini esirgemeyen eşime ve çocuklarıma sonsuz teşekkürler.

GİRİŞ

Bağımsız denetim, finansal tablolar faaliyetve uygunluk denetimlerinin, firmanın talebiyle ve bir denetçi sözleşmesi kapsamında serbest meslek mensubu şeklinde görev yapan denetçiler ya da bu kişilerin görev yaptığı işletmeler tarafından gerçekleştirilmesidir. Bağımsız denetçiler firmanın dışında, ücret karşılığı firmaya denetim hizmeti sunan uzmanlardır. Firmanın faaliyetlerini ve mali tablolarını ilgili yasal mevzuata uygunluğu açısından denetler ve firmadaki ilgili kişilere bilgi verirler. Görevleri, firma yöneticilerine, yaptıkları incelemelerin sonuçlarını sunmaktır; gereken karar yetkililer tarafından verilmektedir

Kurumsal yönetim, bir şirketin, hak sahipleri ve kamuoyunun çıkarlarına zarar vermeyecek bir şekilde mali kaynakları ve insan kaynaklarını kendine çekmeyi başarması, verimli çalışmasını ve bu sayede de ortakları açısından uzun dönemde ekonomik kazanç sağlayarak istikrarını olanaklı kılan kanun, yönetmelik ve ilgili gönüllü özel sektör uygulamalarının bileşiminden meydana gelmektedir.

Bu çalışmanın amacı kurumsal yönetimin bağımsız denetimle ilişkisini araştırmaktır. Çalışmanın birinci bölümünde denetim ve bağımsız denetim kavramı üzerinde durulmuştur. Denetimin tanımı, denetim türleri, denetçi ve türleri, bağımsız denetimin tanımı, bağımsız denetimin gelişimi, bağımsız denetimin türleri, bağımsız denetimin yararları, bağımsız denetim standartları, bağımsız denetim süreci açıklanmıştır. İkinci bölümünde kurumsal yönetim kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda kurumsal yönetimin tanımı, kurumsal yönetimin amaçları ve önemi, kurumsal yönetim ilkeleri, kurumsal yönetim modelleri, kurumsal yönetimin doğuşu, dünyada ve Türkiye’de kurumsal yönetim kavramları açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise denetim ve kurumsal yönetim ilişkisi üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde kurumsal yönetimin bağımsız denetime olan etkisi açıklanmıştır. Beşinci bölümde kurumsal yönetimle bağımsız denetim ilişkisi üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM : BAĞIMSIZ DENETİM VE TÜRLERİ

1.1. BAĞIMSIZ DENETİM

1.1.1. Bağımsız Denetim Tanımı

Denetim, ekonomik faaliyet ve hadiselerle ilgili iddiaların önceden tespit edilmiş ölçütlere uygunluk düzeyini araştırmak ve neticeleri ilgi duyanlara bildirmek gayesiyle tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir¹.

Denetim, şirketin uzman bir üçüncü şahıs tarafından baştan aşağı izlenmesidir. Denetim aşamasında şirketin muhasebe ve iç kontrol sistemleri gözden geçirilmekte ve sorunları ve noksanlıkları saptanmaktadır. Denetçi tavsiye mektubuyla yaşanan sorunları ve noksanlıkları şirket yönetimine aktarmaktadır. Böylelikle işletme yönetiminin sıkıntı ve noksanlıkları görme ve bunları düzeltmesi konusunda fayda sağlamaktadır. Bu sayede şirket yönetimi sistemde devamlı bir iyileşme sağlanmaktadır.²

Denetim, belli bir iktisadi departmana ve bir zamana ait bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini tespit etmek gayesiyle bu bilgilerin önceden tespit edilmiş kriterlere göre tarafsız olarak araştıran ve neticelerini inceleyerek ilgili kişilere bir rapor şeklinde iletme görevini üstlenen sistematik bir süreçtir³.

1.1.2. Denetimin Türleri

1.1.2.1. Uygunluk Denetimi

Otoritelerce konulmuş olan kurallara, uygulayacakların uyma oranlarının tespit edilmesi, uygunluk denetiminin gayesidir. Uygunluk denetiminde elde edilen

¹ Ersin Güredin, *Denetim*, 8. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 1998, s.5.

² Ahmet Başpınar, *"Türkiye'de ve Dünyada Denetim Standartlarına Bir Bakış"*, Maliye Dergisi, Sayı:148, 2005, s.37

³ Ercan Alptürk, *İç Denetim Rehberi*, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2008, s.3.

neticeler geniş bir gruba değil, ama şirketteki yetkili şahıslara rapor edilir ve bu şahıslar genellikle şirket üst yönetiminde görevli yöneticilerdir⁴.

Uygunluk denetiminin amacı, belli bir otorite tarafından konulmuş olan kurallara uygulayıcıların uyma derecelerinin belirlenmesine yöneliktir. Kısacası, işletmenin dış çevresi tarafından yürürlüğe konulan vergi, iş yasaları gibi mevzuata veya işletmenin üst yönetiminin işletmeyi daha kolay ve verimli yönetebilmesi için yönetmelik, emir, talimatname, bütçe gibi geliştirdiği mevzuata uygun davranılıp davranılmadığını incelemektedir. Nihai hedefi kriter alınan herhangi bir mevzuata uygun davranılıp davranılmadığını ortaya koymaktır. Budenetimde önceden belirlenmiş ölçütler olarak kabul edilen ilkeler uygulamada iki farklı grup tarafından hazırlanmaktadır. Bunlar, devlet kuruluşları ve şirket tepe yönetimleridir. Şirketler kendi iç sistemlerindeki çalışma düzenini kurabilmek için, personeline uymaları gereken kuralları hazırlamaktadır.⁵

1.1.2.2. Faaliyet Denetimi

Faaliyet denetimi, bir şirketin tespit edilmiş hedef ve gayelerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçmeye çalışmaktadır. Faaliyet denetimi, iç denetimin bir koludur. Faaliyet ve yönetim denetimi, bir şirketin gayelerini gerçekleştirip gerçekleştirmediği ve ekonomik düzeyde işleyip işlemediğini belirlemek gayesiyle şirket politikalarını ve bunların uygulama neticelerini değerlendirme ve yönetime önerilerde bulunma faaliyetleridir. Başka bir ifadeyle şirket faaliyetlerinin etkinlik (effectiveness) ve etkinlik (efficiency) yönünden değerlendirme ve bunların iyileştirilmesi için yönetime önerilerde bulunma aşamasıdır. Muhasebe denetimi bir nevi muhasebe çalışmalarıdır. Denetim kapsamında yapılan çalışmalarda yönetim denetimine doğru bir ilerleme görülmektedir. Denetçilerin bilgi ve deneyimlerinden muhasebe işlemleri dışındaki alanlarda da faydalanmak isteği ortaya çıkmıştır. Faaliyet denetiminde kıyaslama hususu, yani değerlendirme mevzusu, o şirketteki faaliyetlerle ilgili gayeleri kapsayan yönetim politikaları ve bu politikaların uygulanmasına dair niceliksel neticelerdir.⁶

⁴ Ersin Güredin, *Muhasebe Denetimi*, 10. baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 2000, s.14.

⁵ Nejat Bozkurt, *Muhasebe Denetimi Uygulamaları*, İstanbul: Alfa Yayınevi, 2001, s.28.

⁶ Hasan Gürbüz, *Muhasebe denetimi*, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1990, s.13.

İçeriği yönünden faaliyet denetimi, genellikle iç denetçilerce yerine getirilmektedir ve sonuçlar yönetime raporlanmaktadır⁷. Faaliyet denetimi mali tabloların denetiminden daha zor olmaktadır. Faaliyet denetimi çok detaylı olduğundan, türlerini açıklamakta güçtür. Bir organizasyonda gerçekleştirilen, faaliyet denetiminin gayesi yeni bir makine alımı kararına etki eden bilgilerin geçerliliği ve güvenilirliğini tespit etmek iken, başka bir faaliyet denetiminin gayesi, satış uygulamalarının etkinliğinin ve verimliliğinin saptanması olabilir⁸.

1960'lı senelerden itibaren gelişen bir denetim türü faaliyet denetimidir. Faaliyet denetimi, firmaların genel olarak etkin çalışıp çalışmadığını belirlemeyi amaç edinen bir denetim türüdür. Etkinlik organizasyonun gayelere ulaşmada başarılı olma durumunu ölçmeyi sağlamaktadır. Bu tür denetimlerin neticesinde durumun tespit edilip organizasyonun yönetimine tavsiyelerde bulunma fonksiyonu bulunmaktadır. Bu açıdan faaliyet denetimi bir danışmanlık hizmeti olarak da düşünülebilir⁹.

Faaliyet denetimi, şirketin faaliyetlerinin verimliliğini ve etkinliğini incelemek gayesiyle organizasyon politikalarını ve bunların neticelerini değerlendirme ve buna ilişkin önerilerde bulunmadır. Uygulama alanı ve kapsamı oldukça geniş olan faaliyet denetimi yalnızca muhasebe işlevleri ile sınırlı olmamakta, ayrıca şirketin başka bütün işlevleri ile de ilgili olmaktadır. Şirketin organizasyon yapısı, pazarlama ve satış, dağıtım stratejileri bunlara örnek teşkil edebilir¹⁰.

Gerçekleştirilen açıklamalardan sonra faaliyet denetiminin gayeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir¹¹.

- Organizasyon yönetiminin başarısını ölçmek,
- Organizasyon politikalarının etkinliğini ve başarısını ölçmek,
- İç kontrolün etkinlik düzeyini ve başarısını değerlendirmek,
- Organizasyonun tespit edilmiş gayelerine ulaşmasını etkileyecek her türlü faaliyetin başarısını ve etkinliğini ölçmek,

⁷Dilaver, a.g.e. s.10.

⁸Ersin Güredin, a.g.e. s.16.

⁹Nejat Bozkurt, a.g.e. s.21.

¹⁰Başak Ataman Akgül, *Türk Denetim Kurumları*, İstanbul: Türkmen Yayınevi, 2000, s.9.

¹¹Murat Kiracı, *"Faaliyet Denetimi ile İç Kontrol İlişkisi"*, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, Aralık 2003, s. 69,

- İşletmenin istikrarlı büyüme ve gayelerine sağlıklı bir biçimde ulaşmasını sağlamak gayesiyle yönetime önerilerde bulunmak.

Faaliyet denetimi, faaliyetlerdeki başarıyı veya yönetim denetimi olarak da uygulanmakta olup, genellikle mali tabloların veya uygunluk denetiminden daha zor bir denetimdir.

1.1.2.3. Mali Tablolar Denetimi

Finansal tablolar denetimi, organizasyonlarca hazırlanan finansal tabloların, yasal düzenlemelere uygunluğudur. Organizasyonun finansal durumu ve faaliyet neticesini, doğru dürüst yansıtmayı amaç edinen finansal tablolar denetimi “dış denetim” ya da “bağımsız denetim” olarak da isimlendirilmektedir. Denetçi mali tabloları denetlerken, bu tabloların farklı örgütlerce farklı gayeler için kullanılacağı konusu dikkate alınmalıdır. Denetim, bütün örgütlerin gereksinimlerin karşılamak için yapılan genel amaçlı bir çalışmadır. Her bir örgüt için ayrı denetim mümkün olmayacağından tek bir denetim yapılarak bütün örgütlerin bilgisi verilir. Zira bu örgütlerden herhangi biri bu genel denetimin kendisi için yeterli bilgi sağlamadığını düşünürse bu örgüt için gerekli diğer bilgileri toplama varsayımı her zaman için bulunmaktadır¹².

1.1.2.4. İç Denetim

İçinde bulunduğumuz çağda çalışma hayatında iç denetimle ilgili ciddi bir kavram karmaşası yaşanmaktadır. İç denetim kavramı genellikle bilinmemektedir. Bilhassa 2000’li senelerden itibaren dünyada oluşan bazı organizasyonel ve finansal skandallar ardından önemi artmaya başlayan bir kavram iç denetimdir. Amerika gibi gelişmiş, büyük ülkelerde bu skandallar ardından iç denetçilerin önemleri ve iç denetim fonksiyonu son derece artmış durumdadır. SOX düzenlemelerinin iç denetçilerin kamuoyu bünyesindeki itibarını bir hayli arttırdığı gerçek olmaktadır. Bilhassa Amerika’da başlayan ve diğer Batılı ülkeler tarafından da kabul edilen bu ve benzeri yasal düzenlemelerin Türkiye’de bazı yansımaları olmuştur. 2000 yılının ardından Bankacılık sektörüyle başlayan ve son 2 sene içinde Kamu idareleriyle süren çağdaş iç denetim çalışmaları özel sektörün de ilgisini çekmeye başlamıştır¹³.

¹²Ersin Güredin , a.g.e. s.14.

¹³Bertan Kaya, “İç Denetim Nedir?”

http://icden.meb.gov.tr/digeryaziler/ic_denetim_bertan_kaya_5_makale.pdf, (15.09.2013).

İç denetim, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre Kamu idaresinin faaliyetlerini geliştirmek için kaynakların verimlilik etkililik ve ekonomiklik olma durumuna göre yönetilmesini incelemek ve rehberlik etmek gayeleriyle yapılan bağımsız ve nesnel güvence altında danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, yönetim ve kontrol yapılarıyla finansal işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol aşamalarının etkinliğine bakmak ve geliştirmek bakımından sistematik, devamlı ve disiplinli bir yaklaşım ile ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak yapılmaktadır¹⁴.

Denetim faaliyetinin, organizasyonun kendi personeli tarafından yapılması ve üst yönetime rapor edilmesi iç denetimdir. İç denetim; firmanın varlıklarının korunmasını, muhasebe verilerinin doğruluğunun ve güvenilirliğinin denetimini, faaliyetlerin etkinliğinin geliştirilmesini ve konulmuş yönetsel politikalara uygunluğunu desteklemede örgüt planını ve kabul edilmiş bütün eş güdümlü metot ve tedbirleri kapsamaktadır¹⁵.

İç denetim, şirketlerin faaliyetlerini iyileştirmek ve bu faaliyetlerin değerini yükseltmek için gerçekleştirilen bağımsız ve yansız bir güvence ve danışmanlık fonksiyonudur. İç denetim, kuruluşların risk yönetimi, kontrol ve finansal yönetimi gibi alanlarda uygunluğunu ve verimliliğinin disiplinli ve sistematik bir şekilde çözümleyerek organizasyona destek olmaktadır¹⁶.

1.1.2.5. Dış Denetim

2000'li yıllarda iktisadi ve sosyal ortamda hızlı değişimler, organizasyonların faaliyet alanlarının genişlemesine ve karmaşık hale gelmesine sebep olmaktadır. Organizasyonlar büyük ölçekli duruma gelmesi ve faaliyetlerinde oluşan kompleks yapı beraberinde firmaların muhasebe sistemlerinin de kompleks duruma gelmesine sebep olmaktadır. Muhasebe verilerinde oluşan bu kompleks yapı organizasyonun muhasebe bilgilerine ve mali tablolarına olan güvenilirlik düzeyini negatif yönde etkilemektedir. Organizasyonların gelişen ve değişimi gerektiren iktisadi şartlar

¹⁴Mustafa Çavuşoğlu ve Osman Duru, "*İç Denetim*", Siyasal Vakfı Bülteni İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mezunları ve Mensupları Vakfı Yayınları, Sayı:20, Aralık 2007, s.2.

¹⁵TSPAKB, "*Muhasebe, Denetim ve Etik Kuralları*", TSPAKB Sermaye Piyasası Faaliyetleri İleri Düzey Lisansı Eğitimi, Mayıs 2006, s.149.

¹⁶IIA, "*Uluslararası İç Denetim Standartları Mesleki Uygulama Çerçevesi*", RedBook", Tide,2008, s. 11.

sebebiyle zamanla büyümesi beraberinde doğru ve güvenilir bilgilere olan gereksinimi de arttırmaktadır. Bu gereksinimin artması bağımsız dış denetim uygulamalarının da daha fazla önemli duruma gelmesine sebep olmuştur¹⁷.

Dış denetçilerin görev ve mesuliyetleri ve uyguladıkları denetim aşaması, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Buna rağmen birçok ülkedeki denetimin uygulanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen meslek prensipleri incelendiğinde birbirine benzer biçimde Dış Denetimin, finansal tabloların doğruluğunu yinelemek gayesiyle yapıldığından genel kabul gördüğü anlaşılmaktadır¹⁸.

Dış denetim, organizasyonun kendi personeli olmayan denetçiler tarafından denetlenmesi anlamına gelmektedir ve iki başlık altında incelenmektedir¹⁹.

- **Bağımsız Denetim:** Bağımsız denetim, finansal tablolar uygunluk ve faaliyet denetimlerinin, organizasyonun talebiyle ve bir denetçi sözleşmesi çerçevesinde serbest meslek devam ettiren denetçiler (ya da bunların oluşturdukları kuruluşlar) tarafından yapılmasıdır²⁰. Bağımsız denetçiler organizasyonun dışında, ücret karşılığı organizasyona denetim hizmeti sunan uzman şahıslardır. Organizasyonun mali tabloları ve faaliyetlerini, ilgili yasal mevzuata uygunluk yönünden denetler ve organizasyon ilgililerine bilgi vermektedirler. Görevleri, organizasyon yöneticilerine, yaptıkları incelemeyi sunmaktır; gereken karar yetkililerce verilmektedir.
- **Kamu Denetimi:** Kamu denetimi, görev ve yetkilerini kanunlardan alan ve kamu adına, kamunun gereksinimlerini karşılamak üzere denetim yapan kişi ve kurumlarca gerçekleştirilen mali tablolar, uygunluk ve performans denetimlerini belirten kamusal bir fonksiyondur. Kamu denetim kurumları, çeşitli devlet kuruluşları içinde örgütlenmiş olup; kurumların faaliyetlerinin yasal düzenlemelere, hükümetin ekonomi politikasına, kamu yararına uygunluk derecesini araştırmaktadır ve denetlemektedir. Yine kamu denetim kurumları bağlı oldukları kamu birimlerine denetledikleri kurumlar ve hadiselerle ilgili olarak rapor vermektedirler

¹⁷ Adnan Dönmez ve Ayten Ersöz, "**Bağımsız Denetim Firmaları Bakış Açısıyla Türkiye Bağımsız Dış Denetim Sisteminin Değerlendirilmesi**", *Bilgi*, Sayı:36, 2006, s.69.

¹⁸ Tamer Aksoy, *Tüm Yönleriyle Denetim*, 2. Basım, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006, s. 1391.

¹⁹ Hesap Uzmanları Kurulu, *Denetim İlke ve Esasları 1.Cilt*, Genişletilmiş 3.Baskı, İstanbul: Yıldız Ofset, 2004, s. 78.

²⁰ Figen Altuğ, *Mali Denetim*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, 1995, s. 6-7.

Dış denetim, yönetime, kontrollerde ve sistemlerde gelişim önerilerinde bulunsa da, onlar genellikle mali merkezlidir. Dış denetçilerin mali olmayan işlemlere yönelik değerlendirme yapması, organizasyonun gayeleri sistemleri ve personelini çok daha iyi tanıyan ve organizasyonda bütün hesap dönemi aşamasında kesintisiz olarak değerlendirme yapan bir iç denetçi kadar faydalı olmayacaktır. Bunun yanında dış denetçiler, finansal tablolara büyük çaplı etkisi olmayan ya da konu olmayacak dolandırıcılık, hile ya da fonların kötü kullanımının tespit edilmesi için fazla gayret harcamamaktadırlar. Varlığının farkında olduğu uygunsuzlukya da bir işlem hatası bilanço büyüklüklerinde önem arz etmezken iç denetçi bu durumu bir ahlaki noksanlık, politika, gözetim ve sistem noksanlığı olarak yorumlayabilir²¹.

1.1.3. Denetime İhtiyaç Duyulma Sebepleri

Amerika'da 1977'li yıllarında ForeignCorruptPracticesAct (FCPA) halka açık şirketlerin faaliyetlerinin yetkili şahıslarla yapılmasında ve kayıt edilmesinde yeterli güvence sağlayacak bir iç kontrol sistemi oluşturmalarını, mali faaliyetleri tüm detaylarıyla ve doğru bir biçimde yansıtan muhasebe kayıt sistemleri meydana getirmelerini gerektirmekteydi. Mevcut yasayla öngörülen güvencenin elde edilmesinde en kolay yöntemlerden birinin iç denetim bölümü kurulması sebebiyle pek çok organizasyon iç denetim kadrolarını meydana getirmiş ya da varolanlarının ölçü ve kalitelerini yükseltmiştir. Bu düzenleme dışında organizasyonların iç denetim bölümleri kurmalarını mecburi kılan yasal düzenleme olmamasına karşın, firmaların pek çoğu yarattığı yararlar yönünden iç denetim uygulamasını gönüllü olarak kabul etmişlerdir²².

İç denetim faaliyetlerine duyulan ihtiyaçların başında özel sektörde faaliyet gösteren organizasyonlarda devam ettirilen hesap verebilme sorumluluk olgusu vardır. Her organizasyonda yöneticiler yetki ve yükümlülüklerin bir bölümünü kendilerine bağlı olarak çalışan bireylere verirler. Bütün üstlerin, personelin görevlerini verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilemediklerini ve firmanın amaçlarının da bir parçasını meydana getiren kişisel amaçları gerçekleştirip gerçekleştirilmediğinin öğrenmesi gerekmektedir. Varolan bilgilenme faaliyetinde ne yöneticilerin bireysel gayretleri ne de çalışanların kendi faaliyetlerinin raporlamaları varolan olan çıkar çatışması sebebiyle beklenen faydayı sağlamaktadır. Bu sebeple kontrollerin, usullerin, sistemlerin, incelenmesi ve verimliliğiyle amaçları

²¹ Ercan Alptürk, a.g.e. s.25.

²² Umut Korkmaz, *Kamuda İç Denetim*, Bütçe Dünyası Dergisi, Cilt:2, Sayı:25, 2007, s.6.

gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespit edilmesinde iç denetçiler bilgi toplama, koşulları, analiz etme ve sonuçları tanımlama hususlarındaki mesleki yeterlikleri sebebiyle ifade edilen işlemleri yöneticiler yerine yaparlar²³.

Denetime gereksinim duyulmasının bazı nedenleri aşağıda sıralanmıştır²⁴:

- Denetim, organizasyonun bazı kararlarının verimli neticeler oluşturması için bir mecburidir. Toplumsal yaşamın farklı süreçlerinde karar alıcı kişiler, mevzuyla ilgili olan başkalarının bildirimlerine göre hareket ederler ve kararlarında isabetli olmaları için bu bildirimlerin doğruluğunu teyit etmek gerekmektedir. Denetime örnek olarak, vergi sorumluluklarının defter kayıtlarının incelenmesini verilebilmektedir. Vergi sorumluluklarının bildirimlerindeki doğruluk değeri, bu hususta uzman denetçiler aracılığıyla vergi kaybının önüne geçilebilmesi için incelenmeler yapılmalıdır. Denetçi raporları, vergi tahsil eden yetkili birimleri ikaz edecek durumdadır ve bu raporlar ile gereksinim duyulan kararların alınması kolay hale gelecektir.
- Denetlenen departman içinde muhtemel duruma göre daha iyi ve faydalı bir şeye ulaşma gayretlerini sonuçlandırmak ve pozitif yönde bir gelişim oluşturmak gayesinde olan organizasyonlar için denetim bir gereksinimdir.
- Denetlenen departmanlar arasında oluşan uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak için denetim yapmak yararlıdır. Denetim sonucu uygulama farklılıkları belirlenirse, gereken tedbirleri almak daha kolaylaşacaktır.
- Faaliyetlerde yaşanan sorunları tespit etmek, denetimin görevidir. Yanlışlık, kusur ve baştan savmacılığın yanında hile ve yolsuzluk gibi bazı kötü niyetli tutum ve davranışların tespit edilmesi gayesiyle ilgili departmanlar denetimden geçirilmelidir.

Sonuç olarak, iç denetimdeki bu ilerlemenin ve gereksinim duyulma nedenlerinin yönetim ortamının ve anlayışının gelişmesiyle direkt ilgili olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla ürün üretiminde ve hizmet sunumunda kalite geliştirmek için odaklanma; karar almada ve hizmet sunumunda katılımcı yönetime geçilmesiyle

²³ Ercan Alptürk, a.g.e. s. 29-30.

²⁴ Figen Altuğ, *Mali Denetim*, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, 2000, ss.4-5.

işgörenlere daha fazla yetki verilmesiyle mesuliyet kontrolü gereksiminin doğması; işletmelerde hizmet üretim ve sunumu maliyetini azaltma gayesiyle bütün işletmenin sistem ve aşamalarının yeniden incelenmesi ve işletmeye katkısı olmayan faaliyetlerin azaltılması gereksiniminin doğmasıdır²⁵ .

1.1.4. Denetimin İşletmeler Açısından Önemi

Denetimin organizasyonlar yönünden önemi şu şekildedir²⁶;

- Organizasyonda iç ve dış tehlikelerin saptanması ve olası zararın yok edilmesi denetimiyle sağlanmaktadır.
- Denetleme ile denetlenen departman içinde söz konusu duruma oranla daha iyi ve faydaya ulaşılmaktadır.
- Denetlenen departmanlar arasında uygulama değişikliklerini bitirmek için denetim yapmak faydalıdır.
- Denetim sonucunda etkin organizasyon kararları alınmaktadır.
- Uygulamada gerçekleşen çeşitli olumsuzluklar sadece denetim ile gerçekleşmektedir.

Denetimin önemini artıran diğer faktörler ise şöyledir²⁷:

- Organizasyonların ortalama büyüklüklerinin artış göstermesi
- Ekonomide insan faktörünün önem kazanması
- Devlet müdahalelerinin çoğalması
- Rekabetin hız kazanması
- Organizasyonla ilgili çıkar gruplarının çoğalmaları ve güçlenmeleri

²⁵ Office of the Auditor General of Canada, *Internal Auditing in a Changing Management Culture*, 1992, s: 8

²⁶ Mehmet Ali Aktuolu, *Denetleme ve Revizyon*, İzmir: Bilgehan Basımevi, 1996, s. 7.

²⁷ Mehmet Ali Aktuğlu, a.g.e. s.13-14.

İKİNCİ BÖLÜM: KURUMSAL YÖNETİM

2.1.KURUMSAL YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMLARI

Yönetim, insanların toplu olarak yaşamaya başlamaları ile bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Toplu yaşama sonucunda hayatı biçimlendiren, yönlendiren bir dizi kurallar ortaya çıkmış ve toplumdaki değişmelere göre bu ihtiyaçlar da farklılaşmıştır. Bu kurallar toplumun ihtiyaçlarına uygun bir düzenin oluşması için zaman zaman bireyin ihtiyaçlarının üstüne bile çıkmıştır. Yönetim kavramı bu toplumsal kuralların hayata geçirilmesi olarak doğmuştur.

Yönetim hem bir bilim hem de bir sanattır. Yönetim bilimi; bir toplumu meydana getiren insan ve madde unsurlarından amaca ulaşmak ve en yüksek verimi elde etmenin, maddi kazanç ve insanlara mutluluk sağlamanın yöntemlerini araştıran bir bilim dalıdır Uygulamada yöneticiler yönetimin fonksiyonlarını içeren şu süreçleri yerine getirmektedir.²⁸ Bu fonksiyonlar; planlama, örgütleme, yönetme, koordinasyon, değerlendirmedir.

Yönetim kavramını açıkladıktan sonra kurum ve kurumsal yönetimin temeli olan kurumsallaşmayı da açıklamakta fayda vardır.

Kurumun tam anlamıyla tanımlanabilmesi için belli özellikleri dikkate alınmalıdır. Buna göre kurumun ana öğeleri şu şekilde ifade edilebilir.²⁹

- Kurumlar belli bir gayeyi gerçekleştirmektedir.

²⁸ Cemil Sözen. *Sağlık Yönetimi*, Palme Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 3.

²⁹ Mustafa Aydın, *Kurumlar Sosyolojisi*, Vadi Yayıncılık, Ankara, 1997 s. 14.

- Kurumlar gerek alt kurumlarıyla gerekse diğerleriyle yapılanmış, örgütlenmiş ve koordinasyon halindedir.
- Mevcut gereksinimin gerçekleştirilme biçimi son derece devamlılık kazanmıştır.
- Her kurum alt kurumlarıyla yakından ilişkili olmasına karşın ana kurumlar kendi alanında 'görelî bağımsızlığa' sahip bir yapıdır. Kurumların kendine ait değerleri vardır..

Karpuzoğlu'na göre, kurumsallaşma, bir şirketin bireylerden ziyade kurallara, standartlara, prosedürlere sahip olması, kendisine has selamlama şekillerini, iş yapma usul ve metotlarını kapsaması ve bu şekilde diğer firmalardan farklı ve ayırt edici bir kimliğe bürünmesidir.³⁰

Kurumsallaşma, en yalın ifadeyle konu ne olursa olsun her türlü etkileşim ve iletişimde bir takım ilkelerin hakim olması anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle bir bireyin bireysel hayatından ailenin yaşamına, kurum ve kuruluşlara, toplumlara ve toplumlar arasında yaşadıkları ilişkilere kadar bütün sosyal süreçlerde, belirli ilkelerin hakim olmasıdır.³¹

"Yönetişim" kavramı, bir tarafın diğer tarafı yönetmiş olduğu bir ilişkiden, karşılıklı etkileşimlerin ön plana çıktığı bir ilişkiler bütününe doğru etkileşimi ifade etmektedir. Böylece yönetişim; toplumların, etkinliklerini yönetmek için kullandıkları politik, ekonomik ve yönetsel iradeyi meydana getirmektedir. Yurttaşların, grupların ve toplulukların; birlikte karar verme ve uygulamada, çıkarlarını dile getirmede, yükümlülüklerini gidermede ve çatışma noktalarının çözümünde kullanmış oldukları mekanizmaları, süreçleri ve kuruluşları kapsamaktadır. Bu manada yönetişim, toplumsal aktörler arasında oluşan ve toplumsal aktörlerle kamu yönetimi arasındaki karşılıklı ilişki özelliklerini işaret etmekte ve "birlikte yönetim" anlamı taşımaktadır.³²

Yönetim, belli hedeflere ulaşmak için yapılan planlama, örgütleme, yürütme, koordinasyon ve kontrol etkinliklerinin yerine getirilmesi işlevlerini yerine getirirken, kurumsal yönetim bütün bu etkinliklerin yerine getirilmesinde menfaat gruplarının

³⁰ Ebru Karpuzoğlu, *Büyüyen Ve Gelişen Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 17.

³¹ Murat Kiracı ve İbrahim Alkara, "Aile İşletmelerinde Kurumsallaşmaya Verilen Önem Ve Turizm Sektöründeki Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma: Alanya-Eskişehir Örneği", Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, C. XI, S. 1, 2009, s. 174.

³² Fikret Toksöz, *İyi Yönetişim El Kitabı*, Tesev Yayınları, İstanbul, 2008, s. 5.

çıkarlarının, örgütsel hedeflere ne şekilde yansıtılması gerektiği ve ne şekilde tatmin edileceği ile de ilgili görevler üstlenmektedir. Ira Millstein tarafından geliştirilen ve yaygın olarak kabul edilen bir tanımda da, kurumsal yönetim kavramı, şirket hedeflerinin saptanmasına yönelik düzenlemeler perspektifinde ifade edilmektedir. Buna göre, “kurumsal yönetim, bir şirketin, hak sahipleri ve kamuoyunun menfaatlerine zarar vermeyecek bir biçimde, mali kaynakları ve insan kaynaklarını kendine çekmeyi başararak, verimli çalışmasını ve bu sayede de hissedarları açısından uzun dönemde ekonomik kazanç meydana getirerek istikrar sağlamasını olanaklı kılan kanun, yönetmelik ve ilgili gönüllü özel sektör uygulamalarının bileşiminden meydana gelmektedir.” Başka bir deyişle, kurumsal yönetim firmaların;³³

- performanslarının etkin olmasına,
- sermayeyi ve insan kaynaklarını cezbe etmesine,
- amaçlarına ulaşmasına,
- hukuki sorumlulukları ve toplumsal istekleri yerine getirmesine yönelik, yasa, düzenleme ve gönüllü özel sektör uygulamalarını içermektedir.

Kurumsal yönetimin net ve açık bir şekilde ifade edilmesi mümkün değildir. Farklı kurumlar ve araştırmacılarca kurumsal yönetime dair olarak yapılan/geliştirilen çok sayıda tanım birbirleri ile benzeşse bile, kurumsal yönetimin somut tanımını şekillendirme konularının gelecekteki araştırmacılara alan bırakmış olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple kurumsal yönetim teriminin tarihsel gelişimini ve kamunun geçmiş dönemlerde meydana gelen kurumsal yönetim algılamasını daha iyi incelenmesi gerekmektedir.³⁴

Kurumsal Yönetimin net ve açık şekilde ifade edilememesinden dolayı kurumsal yönetimle ilgili farklı tanımlamalar ve açıklamalar yapılmıştır. Çalışmamızın temelini oluşturan kurumsal yönetim olgusu hakkında farklı tanımlamalara göz atmakta fayda bulunmaktadır. Şimdi bu tanımlamaları açıklayalım:

Kurumsal yönetim, “İngilizce “CorporateGovernance” kelimelerinin Türkçe karşılığını ifade etmektedir. “Governance” kelimesi kontrol etmek, yöneltmek

³³Deloitte, “**Nedir Bu Kurumsal Yönetim**”, Türkiye Kurumsal Yönetim DerneğiCorporateGovernanceAssociation of Turkey, <http://www.cgscenter.org/library/CorpGovDevinTurkey/DeloitteTRKYDNEDIRBUKY.pdf> (17.10.2013).

³⁴Osman Gürbüz ve Yakup Erginçan, **Kurumsal Yönetim, Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler**, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2004, s. 5.

görevlerini içermektedir. Bu eylemler doğal olarak özel, kamu, kar amacı güden ve gütmeyen tüm birimler tarafından yapılmaktadır. “Corporate” kavramı, firmalara ait uygulamalara referansta bulunulduğunu belirtmektedir.³⁵ “Corporategovernance”, özel bir yönetim biçimidir ve sahip olduğu bazı temel kanunlara göre anonim ortaklığın yönetilmesini gerektirmektedir. “Corporategovernance”, dayanmış olduğu temel kanunlar ve sahip olduğu kurullarla, anonim ortaklıkların yönetilmesi, etkinliklerini nasıl yerine getirmesi gerektiğine dair bir sistemi ifade etmektedir. Bu sistemin temelini de, uzmanlaşma ve profesyonelleşme temeline dayanan ‘kurumsallaşma’ teşkil eder.³⁶

Kurumsal yönetim kuralları, süreçlere, işletmelere, işletilen düzenlenen ve kontrol edilen hangi yasalara sıklıkla başvuran bir terimdir.³⁷

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Kurumsal Yönetim Komitesi’nin yaptığı tanıma göre kurumsal yönetim, en geniş biçimde, şirketlerin yönlendirmiş olduğu ve kontrol edildiği sistem olarak ifade edilebilmektedir ve esasen firmanın yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer çıkar grupları arasında oluşan ilişkiler dizisini içermektedir. Kurumsal yönetim, firmanın amaç ve hedeflerinin belirlendiği ve bunlara erişebilmek açısından performansı izleme araçlarının belirlendiği yapıyı ortaya koyar.³⁸

Dünyanın farklı bölgelerinde son dönemlerde, sık sık yaşanan şirket skandalları “kurumsal yönetim” kavramının önemini artmasına sebep olmuştur. 1990’lı yıllarda ortaya çıktığı Cadbury Raporu’ndan bu güne kadar geçen süreçte çok üzerinde durulan ve farklı ortamlarda tartışılan gündem haline gelmiştir. Günümüzde OECD’nin belirlediği prensipler çerçevesinde tüm global şirket ve kurumların uygulaması gereken kurullar konumuna gelmiştir.³⁹

Kurumsal yönetim anlayışı yeni oluşan bir kavram olmayıp, sıklıkla dile getirilmeye başladığından dolayı hem politika üretenlerin hem de uygulayıcıların

³⁵Veysel Kula, *Kurumsal Yönetim: Hissedarların Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği*, Papatya Yayıncılık, 2006, s.12.

³⁶Ali Paslı, *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi*, Birinci baskı, Beta Basım A.S., 2004, s.11.

³⁷“CorporateGovernance” <http://searchfinancialsecurity.techtarget.com/definition/corporate-governance> (20.11.2013).

³⁸OECD, *CorporateGovernancePrinciples*, 1998.

³⁹Şakir Sakarya vd. “*Küresel Finansal Krizler Sonrası Kurumsal Yönetim Alanındaki Gelişmeler: İmkb Kurumsal Yönetim Endeksi (İmkbXkury) Bazında Bir İnceleme*” <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/13.pdf> (29.11.2013).

ilgilenmiş oldukları bir konudur. Kurumsal yönetim, anonim ortaklıkların yönetiminde ve etkinliklerinde kar elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana hedefini taşımaktadır. Ayrıca geleneksel yapıların yanı sıra, hem hissedarların hem de yöneticilerin çıkarlarını gözetmektedir. Bunun yanında diğer çıkar sahiplerinin de haklarını (ortaklık personelleri, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayan kişiler ve devlet) da önemseyen bir anlayıştır. Ortaklığın menfaat sahiplerinin temel hak ve görevleri, ortaklıklar hukuku, sermaye piyasalarına dair düzenlemeler, borçlar hukuku ve icra ve iflas hukuku ile saptanmakta ve korunmaktadır.⁴⁰

Kurumsal yönetim geniş manada “piyasa ekonomisinin bir gereği olarak firmalarda, yöneticiler ve sermayedarlar arasında meydana gelen ilişkinin hukuki çerçevesinin düzenlenmesi”dir.⁴¹

Kurumsal yönetim daha kurumun yasa ve kurallara göre yönetilmesidir.⁴² Kurumsal Yönetim, iş süreçlerinde ve paydaşlar ile meydana gelen ilişkilerde; şeffaflık, eşitlik, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerine uyulmasını şart koşarak işletme etkinliklerinde verimliliğin, raporlamada güvenilirliğin, hile ve yolsuzlukların önlenmesinin, paydaşların hak ve çıkarlarının korunmasını amaçlanmaktadır. Kurumsal yönetim; tanımı ve prensipleri birlikte değerlendirildiğinde; firmayı ilgilendiren tüm paydaşların haklarının ve çıkarlarının koruma altına alındığı bir güvence yaklaşımıdır.⁴³

Dünya Bankası kurumsal yönetimi; “bir kuruluşun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin bir şekilde çalışmasını ve böylece de ait olduğu toplumun değerlerine saygı duyarak uzun dönem içinde de ortaklarına değer yaratmasına imkan sağlayan her türlü ilke, yönetmelik, kod ve uygulamalar” şeklinde ifade etmektedir. OECD ise kurumsal yönetimi; “firmaların yönlendirmiş olduğu ve kontrol edildiği bir sistem” olarak tanımlanmaktadır.⁴⁴

⁴⁰Kübra Şehirli, “**Kurumsal Yönetim**”, Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi, S. Xiv-4/55-3, s. 11.

⁴¹ Kadir Tuna, “**Bankalarda Kurumsal Yönetim**”, www.kadirtuna.com/attachments/File/Banka_Kurumsal_Y_netim.pdf (30.11.2013).

⁴² “**Corporate Governance: Lessons From The Financial Crisis**” http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/2931/Corporate_governance:_Lessons_from_the_financial_crisis.html (01.12.2012).

⁴³ **Kurumsal Yönetim Güvencesi İçin İç Denetim**, İç Denetim Dergisi, Türkiye İç Denetim Enstitüsü , Yaz, 2006, S. 15, s. 17.

⁴⁴ Mutlu Başaran Öztürk ve Kartal Demirgüneş, “**Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entellektüel Sermaye**”, http://esqp.istanbulsmmmodasi.org.tr/files/articles/24..ENT..SERM..5_2011127185554585.pdf (03.12.2013).

Kurumsal yönetim, yönetim kurulu, küçük ya da büyük hissedarlar, üst yönetim ve personeller arasında gerçekleşen ilişkilerin ilkelerini, yetki ve sorumluluk alanlarının dağılımlarını ve organizasyonunu saptayan kurumsal kalitesini, güvenilirliğini ve şeffaflığını kapsamaktadır.⁴⁵

Kurumsal yönetim şirket içinde güvenilir bir yapı oluşturulması için gereklidir. Firmaların kurumsal yapısının düzgün olması ekonominin düzgün işleyişi açısından önemlidir.⁴⁶

Kurumsal yönetim, piyasa ekonomisi içinde bulunan işletme yöneticileri ile bir taraftan müteşebbislerin (işletme sahipleri), diğer taraftansa işletmeye yatırım yapan kişilerin arasındaki ilişkilerini düzene sokan yasa, yönetmelik ve is hayatındaki uygulamaları içermekte olan özel ve kamusal düzenlemeler şeklinde ifade edilebilir. Kurumsal yönetim, işletme varlıkları üzerinde oluşturulan kontrol kullanımı ile ilgili kural ve düzenlemelerin tümünü ve işletmenin farklı paydaşlar arasında meydana gelen iletişim modeli olarak da görülür. Bir başka tanıma göre ise, işletmenin paydaşlarının çıkarları doğrultusunda kararlar alma konusunda işletme yönetimine gelen iç ve dış baskılar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kurumsal yönetimi, ürün ve girdi piyasalardan karşılanan sinyalleri işletme davranışına dönüştüren mekanizmalar kümesi olarak ifade edilen Berglöf ve VonThadden, işletmeye yatırım yapan kişiler ile işletme yöneticileri arasında kurulan ilişkilerin yanında, piyasalarda oluşan rekabeti de içine alan ve firmayı daha etkin olmaya yönlendiren çeşitli güçlerin önemine vurgu yapılmaktadır. Yaygın olan görüşe göreyse, kurumsal yönetim kavramının, işletme hissedarlarıyla yöneticileri arasında meydana gelen çıkar çatışmasının çözülmesi ile ilişkili olduğu belirtilmektedir. Şirketin yönetimine, yönetim kontrolü ve performansına odaklanan kurumsal yönetim, firmanın sahipliği ile yönetim arasında meydana gelen iletişim sistemini temsil etmektedir.⁴⁷

Kurumsal yönetim, işletme performansının devam edilebilirliğinin bir güvencesidir. Bu ifadenin arkasındaki sebep kurumsal yönetim ilkelerinde ve kurumsal yönetimin tanımlarında yer almaktadır. Kurumsal yönetim, firma yönetiminin ve denetiminin hesap verebilir, şeffaf, adil, sorumlu ve güvenilir olmasını içermektedir. Bütün bu ilkelerin uygulanması, aslında firmaların performanslarının

⁴⁵Yeter Demir, *"Kurumsal Verimliliğin Artırılmasına Yönelik Bir Anlayış: Kurumsal Yönetişim"*, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/63/08.pdf> (05.01.2014).

⁴⁶OECD, *Principles of Corporate Governance*, 2004.

⁴⁷Levent Çıtak, *"Kurumsal Yönetim Sistemlerinde Yakınsama"*, I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No :35, Ekim 2006, s. 147.

devam edilebilirliğinin sağlanmasının temel şartıdır. Zira bu ilkelerin uygulanma sũreçleri ile birlikte elde edilen finansal başarı devam edilebilir değer oluşturmanın bir gũstergesini oluşturmaktadır. Bu sebeple, kurumsal yũnetim ayrıca firma değerinin maksimum kılınmasını amaçlayan, başka bir deyişle firmaya değer katmayı hedefleyen bir yũnetim anlayışını oluşturmaktadır.⁴⁸

Kurumsal yũnetimi bu başlık altında açıkladıktan sonra kurumsal yũnetimin ȳnemi, amaçları ve ilkeleri açıklanacaktır.

2.2. KURUMSAL YũNETİM KAVRAMININ AMAÇLARI, ȳNEMİ, İLKELERİ

2.2.1. Kurumsal Yũnetimin Amaçları

şirketlerin yũnlendirdikleri ve kontrol edilmiş olduğu sistem olarak belirtilen kurumsal yũnetimin temel amacı, ũst yũnetim, hissedarlar ve diğer çıkar grupları arasında meydana gelen ilişkileri kurumsal şeffaflık çerçevesi içinde dũzenleyerek ilgili tũm menfaat sahiplerinin haklarını korumaktır.⁴⁹

Kurumsal Yũnetimin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.⁵⁰

Dũřuk Maliyetli Finansal Kaynaklar için Rekabet

Kurumsal yũnetimin, ulusal ekonomiler açısından ȳnemini artıran temel nedenlerden biri kũresel rekabeti oluşturmaktadır. Gũnũmũzde, yabancı yatırımcılar bir hissedar grubu olarak ȳnemli bir finansman kaynağını oluşturmaktadır. Sermaye piyasalarının gittikçe daha kũresel bir konuma ulaşmasına neden olan, yabancı yatırımcılardan sağladıkları kaynaklara dair hesap verebilirlik beklentileri de artış gũstermektedir. Bu beklentileri karşılamakta daha başarılı sayılan ũlkeler, yabancı kaynak konularına ait uluslar arası rekabette avantajlı konuma gelmektedir. Firmaların ve netice olarak ekonomik sistemin dũřuk maliyetli yatırım sermayesini ȳzendirmesi, ancak yatırımcı gũveninin geliştirilmesi ile mũmkündür. Bu gũvenin ȳzũndeysel, şirkete sağlanan

⁴⁸ Osman Karamustafa vd. *Kurumsal Yũnetim ve Firma Performansı*: İMKB Kurumsal Yũnetim Endeksi Kapsamındaki Firmalar ũzerinde Bir Uygulama, Kocaeli ũniversitesi Sosyal Bilimler Enstitũsũ Dergisi(17) 2009, s. 105.

⁴⁹Cem Cũneyt Arslantaş ve Mine Afacan Fındıklı, *“İMKB-50’de Yer Alan şirketlerin Yũnetim Kurulu Yapılanmaları”*, İstanbul ũniversitesi İşletme Fakũltesi Dergisi, C. 39, S. 2, 2010, S. 258.

⁵⁰Deloitte, a.g.e s. 6-7

yatırımların doğru yerde ve şirketin planladığı hedefler doğrultusunda kullanılması yatmaktadır.

Kurumsal yönetim firmaların nasıl ve kimler tarafından yönetilmesi gerektiği ve kontrol edileceği ile bağlantılı olmaktadır. Genel müdür, yönetim, pay sahipleri ve çalışanlar gibi farklı tarafların firmaların yönü ve performansı konularında karar verme esnasında arasındaki ilişkileri düzene sokmaktadır. Kurumsal yönetim aile ile diğer paydaşların aynı yönde düşünmelerini sağlamaktadır. “Kurumsal yönetim, firmanın yönetim basamaklarındaki “bilgi saptırıcı” ve yolsuzluğa müsait eğilimleri azaltmayı amaçlarken, piyasalarda firmaların üstünlüklerini değerlendirerek üretim etkinliklerinde bulunmasını, kar etmesini sağlamaktadır. Kurumsal yönetimde sistemin işlemesi açısından bilginin doğru bir şekilde üretilmesi ve aktarılması gerektirmektedir. Bu olmadığı zaman vekâlet maliyeti ve ajans maliyeti olarak ifade edilen maliyetler doğmakta ve bunlar yükseldiği derecede firmanın piyasa mekanizmasından yararlanması zorlaşmaktadır.⁵¹

Kurumsal yönetimde şirket görevlileri ve yöneticilerinin kurum faydasına hareket etmeleri gerekmektedir. Şirket görevlileri ve yöneticilerin çevre, tedarikçiler, müşteriler veya kurumun iş yaptığı şahıslara karşı sorumluluklarını bilerek görevlerini yerine getirmeleri kurumsal yönetim için önemlidir.⁵².

- **Kaynakların Etkin Kullanımı**

Kurumsal yönetim, hem tek bir şirket olarak hem de daha geniş ekonomide kaynakların özel bir kullanımını gerektirmektedir. Ekonomik sistemin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için, borç ve özsermaye şeklindeki kaynakların, bunları en etkin şekilde yatırıma dönüştüren firmalara yönelmesini sağlamaktadır. Bu bakımdan, kurumsal yönetim, kıt kaynakların korunup kollanmasına ve büyümesine yardım ederek, toplumsal gereksinimlerin karşılanmasını sağlar. İyi kurumsal yönetim, kaynakları etkin bir biçimde kullanmayan, gerekli kabiliyete sahip olmayan veya bireysel hedeflerini şirket hedeflerine üstün tutan yöneticilerin değiştirilmesini sağlanarak sermayenin daha verimli kullanılmasını yardım etmektedir.

⁵¹ Asuman Sönmez ve Andaç Toksoy, “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Türkiye’deki Aile İşletmelerine Uygulanabilirliği”, Maliye Finans Yazıları, Yıl: 25 Sayı: 92 Temmuz 2011, s. 55.

⁵² Carla Tishler, *Sharing the Responsibility of Corporate Governance*, <http://hbswk.hbs.edu/item/3458.html> (06.01.2014).

- **Şirket Performansının Artması**

Kurumsal yönetimin hesap verebilirlik ilkesine göre, yönetim performansının objektif bir şekilde izlendiği sistemlerin meydana getirilmesi, performans artışına imkan sağlamaktadır. Etkili bir kurumsal yönetim, yönetim kurulu ve yöneticilerin ortak hedefler doğrultusunda etkinlikte bulunmasını sağlamaya dair sistemlerin kurulmasını teşvik etmektedir. Şirket yönetim kumlu performansının değerlendirilmesi buna örnek olarak verilebilmektedir. Kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulu performansının genel olarak ve kişisel seviyede değerlendirilmesini önermektedir. Performans değerlendirmesi yapılarak üyelerin bireysel ve kolektif sorumluluklarının netleştirilmesi ve yönetim kuruluna da bu sorumlulukları ne kadar başarılı yerine getirdiğine dair geri bildirim sağlanması mümkün olur.

Yabancı literatürde, yapılan çalışmaların bir çoğunda kurumsal yönetimin şirket performansı ve şirket değeri üzerine etkisi incelenmiştir. Yerli literatür incelediğimizde ise benzer biçimde yapılan ampirik çalışmaların bir kısmının kurumsal yönetim anlayışının firma performansı ve firma değeri üzerine etkilerini ortaya koymaya dair olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan ilki, IMKB tarafından yaptırılan bir araştırmadır. SPK (2004) tarafından yaptırılan bir çalışmada, şirketlerin büyük birçoğunun kurumsal yönetim kanunlarına uymadıkları saptanmıştır. Yine Küçükçolak ve Özer (2004), tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, şirketlerin pay sahipleri ile ilişkilerde ayrı bir birim meydana getirilmeye sıcak bakmadıkları saptanmış ve bu nedenle kurumsal yönetim anlayışı ilkelerinin uygulanmasında isteksiz oldukları yönünde neticeler elde edilmiştir. Aynı zamanda, kurumsal yönetim anlayışları ile şirket performansı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.⁵³

- **Çıkar Çatışmalarının Önlenmesi ve Sürdürülebilirlik**

Şirketlerin yakalamış oldukları başarılı performansı uzun süre zarfında kalıcı kılmaları açısından menfaat sahiplerinin çıkarlarının uzlaşması gerekmekte ve bu durum şirket açısından büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda, ekonomik etkinlik açısından gerekli kaynakları sağlayan menfaat sahipleri ile ilişkilerin zayıflaması neticesinde, şirket zor durumda kalabilecektir. Örneğin, yönetimin yatırımcıyı göz

⁵³Engin Dinç ve Hasan Abdioğlu, *“İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İmkb-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi C. 12, S. 21, Haziran 2009, s.161.

ardı etmesi durumunda gerekli finansal kaynaklara ulaşamayacağından şirket daha yüksek maliyetli finansmana razı olmak durumunda kalacaktır.

- Birleşme ve Satın Almalar

Küreselleşme eğilimleri ile başlayan süreçte kurumsal yönetimin önemini artıran gelişmelerden biri de şirket birleşme ve satın almalarıdır. Giderek artış gösteren bir şekilde iş yaşamının gündemine giren şirket birleşme ve satın almaları, Uluslararası birleşme ve satın almalar sonrasında iş görme kültüründe de zorunlu bir değişim oluşmaktadır. Yönetim kurulu ve üst yönetim seviyesinde geleneksel yönetim tarzları birleşme ve satın almayla birlikte yeni bir kurumsal yapılanma içine girmektedir.

2.2.2. Kurumsal Yönetimin Önemi

İşletme finansmanının ilksel ve değişmez görevi, şirket açısından gerekli fonun karşılanması ve kullanımudur. Bu görev, XX. yüzyılın ilk yarısında başlayıp ikinci yarısında gelişme gösteren en son aşamasında, "şirketin piyasa değerini, ve bu sebepten ötürü de kuruluşun sahiplerinin servetlerini en yüksek seviyeye çıkarma" biçiminde piyasa içinde firmanın yaşamsal ilişkilerine yön veren bir amaca yönelmiştir. Kurumsal yönetimin farklı ekonomik etkenlerde etkisi bulunmaktadır. Kurumsal yönetim yatırımcı güvenini artırmanın yanında ekonomik etkinlik ve büyümenin geliştirilmesi ile birlikte anahtar bir unsur oluşturmaktadır. İşletme üst yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer yapıları arasında ilişkiler setleri ile ilişkili olan kurumsal yönetim, ayrıca firmanın amaçlarının saptanması ve bu amaçların elde edilmesini mümkün kılmaktadır. Politikacılar iyi bir kurumsal yönetimin finansal piyasa ortamının istikrarına, yatırıma ve ekonomik büyümeye olan katkısının artık çok daha farkına varmışlardır. İşletmeler, iyi bir kurumsal yönetimin rekabet gücüne olan katkısını çok daha iyi farkındadırlar.⁵⁴

Kurumsal yönetim, şirket yönetimiyle hissedarlar ve menfaat sahipleri arasındaki ilişkileri düzene sokan kurallardan oluşan bütündür. Bir başka deyişle, herhangi bir şirkette hissedarlar dahil olmak üzere, şirketin yürütmüş olduğu etkinlikler ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan tüm pay sahiplerinin haklarını koruyup

⁵⁴ Hasan Kula, a.g.e. s. 49.

kollamayı ve şirket yönetiminin sorumluluk ve yükümlülüklerini ortaya koymayı hedefleyen bir yönetim anlayışıdır.⁵⁵

Kurumsal Yönetim, firmalar açısından kurum olarak güvenli bir yapının oluşturulmasında, ülkemiz ekonomisi açısından ise sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde güvence sağlamaktadır.⁵⁶

Kurumsal yönetime Türk iş dünyasının gereksinim duyma sebepleri aşağıdaki gibi özetlenmektedir⁵⁷:

- Türkiye'nin AB'nin bir parçası olma konusunda göstermiş olduğu gayret,
- Gelişmekte olan piyasaların doğrudan yabancı sermayeyi ülkeye çekmeye yönelik konularında rekabeti ile bağlantılı bir şekilde birçok şirket için kurumsal yönetim fark yaratma unsurlarından biridir. Fakat konsept ve uygulama bakımından kurumsal yönetim Türkiye'de oldukça yeni olarak kabul edilmektedir. Doğrudan ve dolaylı olarak, kurumsallaşmayla ilgili ilkelerin kabulü ve bunların uygulanması, Türk iş dünyasını geliştireceği üzere, sermaye sahiplerinin getirilerini ciddi anlamda arttırması beklenecektir
- Dünyanın en gelişmiş piyasalarında bulunan büyük sermayeli şirketlerin meydana getirdiği küresel skandallara ve Küresel borsaların düşen getirileri neticesinde meydana gelen zararlara bakıldığında ülkemizde kurumsal yönetime gereksinim duyulduğu görülmektedir.

6102 sayılı kanunla birlikte kurumsal yönetim alanında önemli adımların atılması beklenmektedir.

İşletmeler etkili bir yönetim sergileyebilmek açısından belirli ilke ve kurallara uygun hareket etmeli ve etkinliklerini bu kurallar doğrultusunda şekillendirmelidir. Bu yaklaşım, kurumsal yönetim anlayışının firmalarda uygulanmasında temel mantığı oluşturmaktadır. Kurumsal yönetim felsefesinin temelinde bilgi yer almaktadır. İşletme yönetimi açısından bilgilerin güvenilir, hesap verebilir, doğru, şeffaf, adil ve sorumluluk özelliklerini taşıması çok önemlidir. İşletme yönetiminde gereksinim duyulan istenilen bu özelliklere sahip bilgiler ancak kurumsal yönetim ilkelerinin

⁵⁵ Kurumsal Yönetim, https://www.anadolu.edu.tr/aos/belgeler/dyKitap/2009_2010/YonetimOrganizasyon/unite17.pdf 07.01.2014

⁵⁶ http://www.denetimnet.net/Pages/kurumsal_yonetim.aspx 06.01.2014

⁵⁷ Kurumsal Yönetim Derneği, "**Türkiye Yönetim Haritası**", 22 Eylül 2004, İstanbul, s.1.

uygulandığı bir firmada, muhasebe bilgi sisteminden sağlanabilmektedir. Bu çerçevede kurumsal yönetimin benimsendiği firmalarda muhasebe bilgi sistemi, mali yapının planlanması, değerlendirilmesi ve oluşabilecek risklerle ilgili gerekli önlemlerin alınması amacıyla gereksinim duyulan bilginin üretilmesini sağlar.⁵⁸

Başarılı kurumsal yönetim uygulamaları, yalnızca kaynakların israfını önleyen bir denetim mekanizması değil; ayrıca bir çok ülkede gerek kamusal, gerekse özel sektörde şeffaflığın, ortakların denetlenmesinin, çıkar gruplarının haklarının teminatı şeklinde açıklamaktadır.⁵⁹ İyi bir yönetim, firmaya tüm sermaye sağlayanların firmadaki mevcut sisteme güven duymasını yardım etmektedir. Piyasada yaşanan rekabet ortamı firmaların faaliyetlerini sürdürebilmeleri için firmanın ilişkide olduğu muhataplarla yakın bir iletişim halinde olmasını gerektirmektedir.⁶⁰ Kurumsal Yönetim için oluşturulan tanımlar ve yaşanan örnekler dikkat edildiğinde kurumsal yönetimin hem firma içi hem de hissedarların çıkarları ile ilişkili olduğu görülmektedir.

2.2.3. Kurumsal Yönetim İlkeleri

1992 Cadbury Raporu'na göre kurumsal yönetim, hesap verebilirlik, sorumluluk ve şeffaflık ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkeler, adaletlilik kavramı ile birlikte daha da düzene koyulduğu görülmektedir.⁶¹

2.2.3.1. Şeffaflık

Şeffaflık ilkesi; işletmenin mevcut durum ve olaylara dair bilgilerinin somut, ulaşılabilir ve anlaşılabilir olmasını ifade etmektedir. Şeffaflık ilkesi, bilginin ulaşılabilir olmasını sağlama hedefine dair düzenlemeleri kapsamaktadır.⁶²

Şeffaflık ile, ortaklığın mali hali, performansı, mülkiyet ve yönetim yapıları gibi temel konularıyla ilgili gerçek, yeterli açık ve karşılaştırılmıştır. Bilgilerin, olması gerekli sürede kamuya açıklanması sağlanmıştır. Böylelikle ortaklık işleyişlerinin mevcut ve muhtemel tüm ilgili kişilerin bilgisi dahilinde gerçekleşmesi mümkün

⁵⁸ Dinç, Abdioğlu, s.158.

⁵⁹ Arcan Tuzcu, *Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı*: IMKB 100 Örneği, Turhan Kitapevi, Ankara, 2004,s.27

⁶⁰ Arcan Tuzcu, a.g.e 2004 s. 28.

⁶¹ “**Corporate Governance**”http://www.iaa.org.uk/en/Knowledge_Centre/Resource_Library/corporate_governance.cfm (01.03.2012).

⁶² Dinç, Abdioğlu, s. 160.

olmaktadır. Bu durumda gerek pay sahiplerinin gerekse diğer ilgililerin hem de potansiyel yatırımcıların ortaklık için güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Gerçekten de şeffaf bir yönetim, ortaklığa sermaye çekmenin en önemli koşulu olan yatırımcının kendini güvende hissetmesi gerekliliğini teşkil etmektedir.⁶³

Şeffaflık, son dönemlerin popüler kavramı olarak kurumsal yönetimin vazgeçilmez bir ilkesidir. Kurumsal yönetim yatırımcı güveninin kazanılmasında, denetim alanında meydana gelen devrimlerin bir benzeri ve hatta tamamlayıcısı olarak finansal piyasalarda önemini arttırmaktadır.⁶⁴

Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol alan tüm aktörlerin, tam bir şekilde bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle, maddî ve şekli kamu kurumlarını aydınlatmayı içermektedir. Şeffaflığın anonim şirketler hukukundaki yeni araçları ise, internet, elektronik ortamda paylaşılması ve açılması zorunlu bulunan web sitelerinden meydana gelmektedir.⁶⁵

Şeffaflık ilkesinin sağlanması piyasada getiri riskini azaltmakta olan bir faktör olarak kabul edilmektedir. İstisnai olarak ilkeyi orta altı uygulayan ikinci grubun, ilk gruba göre beklendiği biçimde riski ciddi olarak düşük iken, getirisi hemen hemen aynı seviyededir. İlkeyi orta üstü uygulayan grupta getirinin ortalama %4 seviyesine denk geldiği, riskin ise çok az artmış olduğu belirtilmiştir. Yine, ilkeyi orta üstü uygulayan gruba göre yüksek seviyede uygulayan grupta, beklendiği gibi risk azalırken getiride yükselme meydana gelmektedir.⁶⁶

OECD Kurumsal Yönetim İlkelerinde, şeffaflık ilkesi aşağıdaki şekilde yer almıştır.⁶⁷

Madde 4: Kurumsal yönetim çerçevesi içinde, şirketin mali hali, performansı, mülkiyeti ve idaresi dâhil olmak şartıyla firmayla ilgili bütün maddi konularda doğru ve zamanında açıklama yapılmalıdır.

⁶³ Ali Paslı, s. 11

⁶⁴ Aylin Poroy Arsoy, *“Kurumsal Şeffaflık Ve Muhasebe Standartları”*, İ.İ.B.F. Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, C.X , S II, 2008, s. 18.

⁶⁵ “Kurumsal Yönetim İlkeleri” <http://www.denetimnet.net/Pages/ilkeler.aspx>, (08.01.2014).

⁶⁶ GÜRBÜZ Osman ve Yakup Ergincan, *Kurumsal Yönetim, Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2004. s.60

⁶⁷ Deloitte, *“Nedir Bu Kurumsal Yönetim”*, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Corporate Governance Association of Turkey, <http://www.cgscenter.org/library/CorpGovDeviTurkey/DeloitteTRKYDNEDIRBUKY.pdf> (28.12.2013).s. 5.

Meydana gelen finansal krizlerde yaşananlar şeffaflık konusunun ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Firmada şeffaflığın yeterli seviyede olmaması krizlerin meydana gelmesine katkı sağlayan bir unsur olarak görülmektedir. Şeffaflığın artırılması gerek piyasaların etkin olarak işlemesi, gerekse iyi yönetim anlayışının yerleştirilmesi yolu ile kamuoyunun faydasına olmaktadır.⁶⁸

2.2.3.2. Hesap Verebilirlik

Kurumsal Yönetimin dayanmış olduğu temel ilkelerden ikincisi karar veren ve faaliyette bulunan tüm bireylerin, vermiş oldukları kararlar ve yaptıkları etkinliklerden sorumlu olmaları ve hesap verme zorunluluklarının bir ilkesini oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle şirket yönetimine dair kural ve yükümlülüklerin net bir biçimde ifade edilmesi, yönetim ile paydaş çıkarları arasındaki paralel gidişatın yönetim kurulu tarafından kontrol edilmesidir. Bu ilke gerek sorumluluk gerekse şeffaflık ilkeleri ile iç içe yer almaktadır. Hisse sahiplerinin ve firmanın faaliyetleriyle ilgili tüm çıkar gruplarının kurumların yönetiminin aldığı kararları ve yapılan uygulamalarını sorgulamasını ve yargılamasını sağlamaktadır. Hesap verebilirliğin artış göstermesi ile birlikte şirket yöneticilerinin beklenmedik durumlar karşısında kararlar alma ve eğilimleri sınırlanacak ve sonuçta da alınan kararlara taraf olan kişilerin güvenlerinin zedelenmediği görülecektir. Şirket ile ilgili karar alacak kesimler bu sayede daha kararlarında daha etkili olabileceklerdir.⁶⁹ Hesap verebilirlik; yönetim kurulu üyelerinin esas olarak anonim şirket tüzel kişiliğine ve bu sebeple pay sahiplerine karşı olan hesap verme zorunluluğunu ifade eder.⁷⁰ Bir başka tanıma göre hesap verebilirlik kavramı, yetki ve mevcut kaynakların hukuka, verimlilik ve etkililik ilkelerine uygun kullanılması; belirlenen amaç ve hedeflere ulaşılmasına dair sorumluluklar olarak ifade edilmektedir.⁷¹

OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, hesap verebilirlik ilkesi aşağıda yer almıştır;⁷²

⁶⁸ Arcan Tuzcu, a.g.e s. 27.

⁶⁹ Arcan Tuzcu a.g.e, s. 35.

⁷⁰ <http://www.denetimnet.net/Pages/kurumsalyonetimendekiilelgilibilgiler.aspx> (05.01.2014).

⁷¹ Süleyman Sözen, Bülent Algan, *İyi Yönetişim*, İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 654, Nisan 2009, s. 13.

⁷² Deloitte, s. 5.

Madde 5: Kurumsal yönetim çerçevesi, firmanın stratejik rehberliğini, yönetim kurulunca yönetimin etkin denetimi ve yönetim kurulunun, firmaya ve hissedarlara karşı hesap verme yükümlülüğü taşımasını sağlarlar.

İşletmelerde Faaliyet öncesinde, sırasında ve sonrasında geri dönüşün sağlanabilmesini içeren şeffaflık ilkesinin aksine, hesap verebilirlik ilkesinin faaliyet sonrasını kapsadığı görülmektedir. Bu ilke, yönetim kurulunun tepe yönetimin performansını bağımsız olarak izlemesini ve tepe yöneticilerin hissedarlara karşı hesap verilebilir olmasını temin etmektedir. Bunun sağlıklı olarak işleyebilmesi için, yönetim kurulu ve tepe yönetimi arasında sorumlulukların ne şekilde paylaştığını netleştirmediktedir.⁷³ Ancak hesap verebilirliği sağlayabilmek için kamu idarelerini öncelikle şeffaf yapmak gerekmektedir. Hesap verebilir olmanın yolu açık ve şeffaf olmaktan geçmektedir.⁷⁴

Hesap verme sorumluluğu bir kişinin yaptıklarından ötürü başka bir otoriteye açıklamada bulunması şeklinde ifade edilmektedir. Kamu yönetimi bakımından hesap verme sorumluluğu, üzerinde anlaşmaya varılan amaçlar çerçevesinde belirli bir performansın gerçekleştirilmesine dair sorumluluğunun yürütülmesi ve açıklanması yükümlülüğüne dayanan bir ilişki şeklinde tanımlanmaktadır.⁷⁵

Hesap verebilirlik ilkesi; alınan bir takım kararların doğru olup olmadığını kanıtlama ve sorumluluğunu kabullenme zorunluluğuna işaret etmektedir. Hesap verebilirlik ilkesi, yönetim işlevi ve sorumluluklarının belirtilmesini, hissedar ve yöneticilerin taleplerinin sıraya konulması ve verilen kararların yönetim kurullarınca izlenmesini öngörür. Hesap verebilirlik ilkesi, menfaat sahipleri ile ilgili hususlara değinmekte ve firma ile menfaat sahipleri arasında kurulan ilişkilerin düzenlenmesine dair ilkeleri açıklamaktadır. Firma ile ilgili menfaat sahipleri; pay sahipleri ile birlikte çalıştıkları kişileri, alacaklıları, müşterileri, tedarikçileri, sendikalar, çeşitli sivil toplum kurumları, devlet ve hatta firmalara yatırım yapmayı düşünen potansiyel tasarruf sahiplerini içerir.⁷⁶

2.2.3.3. Sorumluluk

⁷³ Deloitte, s. 5.

⁷⁴ Algan, Sözen, a.g.e s. 13.

⁷⁵ Adnan Kalkan, Ali Murat' "*Alparslan, Şeffaflık, İletişim Ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri*", *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi* Cilt 1, Sayı 1, 2009, s. 30.

⁷⁶ Dinç, Abdioğlu, a.g.e s. 160.

Sorumluluk, doğruları teşvik eden ve yanlışlara ceza veren bir kontrol yönetimi olarak ifade edilebilir. Şirket etkinlikleri, karar ve tercihlerinden birinci derecede yönetim kurulu sorumlu tutulmaktadır. Bu sebepten ötürü, iyi bir firma yönetimi için yönetim kurulunun görevlerinin doğru bir şekilde saptanması önemlidir. Yönetimin temel sorumluluğu, kuruma doğru hedefler koymak ve bunları uygulamaktır. Sorumluluk ilkesi, firmanın kanunlara ve toplumsal değerleri yansıtan düzenlemelere uygunluğunun güvence altına alınmasıdır. Firmayla hakkında alınan bir takım kararlar ve gerçekleştirilen uygulamalar hakkında kamunun aydınlatılması kadar, yapılan işlerin sorumluluğunun da üstlenilmesi gerekmektedir. Yaptıkları işler sebebiyle sorumlu tutulmayacak bir şirket yönetiminin tüm kişi ve grupların isteklerini dengeleyecek bir şekilde davranması beklenemez.⁷⁷

OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, sorumluluk ilkesi aşağıda yer almaktadır;⁷⁸

Madde 3: Kurumsal yönetim çerçevesi, paydaş olan kişilerin haklarını yasalarda ve ikili anlaşmalarda saptandığı biçimde tanımalı, servet ve yeni iş alanları yaratılmasında şirketler ve paydaşlar arasında oluşturulan etkin işbirliğini ve mali bakımdan güçlü işletmelerin ayakta kalmasını teşvik etmektedir.

Bu maddede anlaşılacağı gibi sorumluluk ilkesi, firmaların hissedarları açısından değer yaratırken toplumsal değerleri belirten kanun ve düzenlemelere uyum gösterecek şekilde etkinlikte bulunmasını ifade eder.⁷⁹

Sorumluluk ilkesi; kanunlara ve toplumsal bir takım değer yargılarına uygunluğu güvence altına almak için doğru amaçlar koymayı ve bunları uygulamayı hedeflemektedir. Sorumluluk ilkesi doğruların uygulanmasını teşvik eden ve yanlışları cezalandıran bir kontrol yöntemi olarak görülmüştür. Sorumluluk ilkesi ile şirket etkinliklerinin kanunlara ve toplumsal değerlere uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine dair yönetimin sorumluluğuna işaret edilmektedir.⁸⁰

⁷⁷ Tuzcu, a.g.e s. 36.

⁷⁸ Deloitte, s. 5.

⁷⁹ KPMG, "Yeni Türk Ticaret Kanunu ve İşletmelere Getirdiği Sorumluluklar" <http://www.kpmg.com/TR/tr/Issues-And-Insights/ArticlesPublications/YTTK/Documents/Yeni-TTK-ve-Isletmelere-Getirdigi-Sorumluluklar.pdf> (01.12.2013).

⁸⁰ Dinç, Abdioğlu, s. 160.

2.2.3.4. Adaletlilik

Azınlık ve yabancı hissedarlar dahil edilmek üzere hissedar haklarının korunması ve tedarikçiler ile gerçekleştirilen sözleşmelerin uygulanabilirliğinin sağlanabilmesidir. Başka bir ifadeyle, şirket yönetiminin tüm etkinliklerinde tüm paydaşlara adil davranmasını ve muhtemel çıkar çatışmaların önüne geçilmesini ifade etmektedir. Gereksinim duyulan bilginin bu bilgiyi kullanan şirket içi ve dışı gruplara objektif ve doğru bir biçimde iletilmesi adil yönetim göstermenin ön şartını oluşturmaktadır. Ayrıca kamuoyunun kullanımına sunulan bilgilerin her birey tarafından anlaşılır özellikte olması gerekmektedir. Bunun aksi durumda bilginin değerlendirilmesi konusunda eşitsizlik yaratılır.⁸¹Kısacası, adaletlilik, azınlık ve yabancı hissedarlar dahil edilmek üzere hissedar haklarının korunup kollanması ve tedarikçilerle yapılan sözleşmelerin uygulanmasını sağlamaktadır.⁸²

Adillik ilkesi, şirket yönetiminin şirketin hak sahiplerine karşı eşit bir şekilde davranmasının ifadesidir. Bu ilke, azınlık hissedarlar ve yabancı ortaklar da dâhil olmak üzere paydaş haklarının korunabilmesi ve yapılan sözleşmelerin uygulanmasını ifade etmektedir. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, adillik ilkesini aşağıda belirtilmiş iki maddeye bağlı olarak geniş bir şekilde incelenmektedir.⁸³

Madde 1: Kurumsal yönetim çerçevesi, hissedarlık haklarını korumalı ve bu hakların kullanılabilmesini kolaylaştırmalıdır.

Madde 2: Kurumsal yönetim çerçevesi, azınlık ve yabancı hissedarlar da dahil edilmek üzere, bütün hissedarlara eşit davranılmasının güvence altına alınması gerekmektedir. Bütün hissedarlar haklarına riayet edilmemesi durumunda yeterli telafi veya tazminat elde etme olanağına sahiptirler.

2.3. KURUMSAL YÖNETİM MODELLERİ

2.3.1. Anglo-Sakson Sistemi

⁸¹ Tuzcu, s. 36.

⁸²Süleyman Uyar, " *Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi*",<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/66MaliCozum/20%20s%C3%BCleyman%20uyar.pdf> (06.12.2013).

⁸³Deloitte, s. 4

Anglo-Sakson sistemi kurumsal yönetimde hissedar temelinde olan bir bakış açısını benimser ve yönetimin hissedarların çıkarlarına ve hedeflerine hizmet etmesi gerektiğini savunur. bu modelinin şekillenebilmesinde piyasalar önemli roller üstlenmekte ve Yöneticiler kararlarında piyasaların baskılarını yakından hissetmektedirler. Bu sebeple, bu model rekabet ve piyasa şartlarının, şirket yöneticilerini hissedarların çıkarları doğrultusunda hareket etmeye teşvik edecek varsayımına dayanmaktadır.⁸⁴

Dünya üzerinde kurumsal yönetime dair iki temel sistem bulunmaktadır. Bunlardan birincisi hisse senedi kültürünün yoğun bir şekilde geliştiği Amerikan veya daha geniş tanımları ile Anglo-Sakson sistemi olarak ifade edilen sistem, diğeri ise esas olarak bankaların bünyesinde bulunan ve ortaklıkların gözetiminin bankalar tarafından gerçekleştirildiği Alman sistemi olarak da tanımlanan Kıtı Avrupası sistemi olarak kabul edilmektedir. Söz konusu iki kurumsal yönetim sisteminin de kurumsallaşmanın gerçekleştirilmesi açısından başarılı olduğu, ancak en gelişmiş sermaye piyasalarının yalnızca Anglo-Sakson sistemine sahip olan Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi devletlerde yer aldığı, bu durumda ise AngloSakson hukuk sistemi ve Kara Avrupası hukuk sistemindeki farklılıklardan doğduğu konusunda bir çok uzmanın hemfikir olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu düşüncenin aksini savunan, başka bir deyişle, söz konusu farklılıkların hukuk sistemlerinden değil piyasaların yapılarındaki farklılıklardan kaynaklandığını savunan uzmanlar da yer almaktadır.⁸⁵

Bu model temel olarak şirket üst yönetimleri ile hissedarlar arasındaki gerçekleşen ilişkilere dayanmaktadır. Hissedarların temsilcileri olarak yönetim kurulları, üst yönetimin şirketi hissedarların talep ve istekleri doğrultusunda idare edip etmediğini denetlemekle yükümlüdürler. Bu modelde karlılık, hissedarların en önemli beklentisi olarak kabul edildiğinden dolayı yönetimin temel hedefi hisse başına karları arttırmak şeklinde belirtilmektedir.⁸⁶

⁸⁴ Kadri Mirze ve Hayri lgen, *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Literatür Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 435

⁸⁵ Şehirli, s. 8-9

⁸⁶ Tuzcu, s. 4.

2.3.2. Kıta Avrupası Sistemi

Kıta Avrupası Sistemi, kısa dönem içinde pay sahiplerinin tatminini amaçlayan fırsatçı şirket uygulamalarının tersine firmanın refahı için uzun dönemde değer yaratan diğer tüm paydaşların katkısını dikkate almayı gerektirir. Hissedarlar kadar firmanın gerek iç gerekse dış çevresindeki paydaşların dikkate alınması, beraberinde firmaların topluma karşı bir takım sosyal sorumlulukları yerine getirmesi gerektiğini desteklemektedir. Bu düşünce yapısı, firmaların sadece kar amacıyla kurulduğu ve yalnızca hissedarlarına karşı ekonomik yükümlülüğünün bulunduğu görüşünü reddetmektedir.⁸⁷

Cuervo [2002] kurumsal yönetim mekanizmalarını büyük hissedar kontrol sistemi (Kıta Avrupası sistemi) ve piyasa kontrol sistemi (Anglo-Saxon sistemi) olarak ikiye ayırmıştır. Cuervôya göre iki sistem arasında belirgin bir farklılık bulunmaktadır: Kıta Avrupası sisteminde ortaklık yoğunlaşmış olup şirket kontrolü büyük hissedarların elinde bulunmaktadır. Bu sistemde yönetim kurulu yönetici hissedarlar tarafından kontrol edilmektedir. Anglo-Saxon sisteminde ise kurumsal yatırımcılar haricinde ortaklık dağınıktır, şirket kontrolün bağımsız üyeler önemli rol üstlenmektedir. Ooghe ve De Ijnghe Kıta Avrupası modelinin Almanya ve Latin ülkelerinin niteliklerini benimseyen model olduğunu belirtmiştir. Pedersen ve Thomsen 12 Avrupa ülkesinden 518 şirket üzerine yapmış olduğu bir araştırmaya göre en büyük ortağın hisse oranının ülkeler bazında değişme gösterdiği; İngiltere'de bu oranının %14,1 iken Almanya'da %52, Norveç'te %61 olduğunu tespit etmiştir. Faccio ve Hang ise 13 Batı Avrupa ülkesinden 5232 şirket üzerine yaptığı çalışmaya göre dağınık ortaklı şirketlerin İngiltere ve İrlanda'da daha önemli olarak yer aldığı, ailece kontrol edilen şirketlerin ise Kıta Avrupası'nda yaygın olduğu neticesine ulaşılmıştır.⁸⁸

Bu yaklaşıma göre, kısa dönem içinde pay sahiplerinin tatminini amaçlayan fırsatçı şirket uygulamalarının tersine firmanın refahı açısından gerekli olan uzun dönemli şirket stratejilerinin hayata geçirilmesi daha büyük önem taşımaktadır. Bu bakış açısı hissedarlar kadar firma açısından uzun dönemde değer yaratan diğer tüm paydaşların katkısını dikkate almayı gerektirmektedir. Hissedarlar kadar firmanın gerek iç gerekse dış çevresindeki paydaşların göz önünde bulundurulması

⁸⁷ Tuzcu, s. 3.

⁸⁸ Kula, s. 40.

beraberinde şirketlerin topluma karşı birtakım sosyal sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiği görüşünü desteklemektedir. Bu düşünce yapısı, firmaların sadece kâr hedefiyle kurulduğu ve yalnızca hisse sahiplerine karşı ekonomik yükümlülüğü bulunduğu görüşlerini reddetmektedirler.⁸⁹

2.4. KURUMSAL YÖNETİMİN DOĞUŞU

2.4.1. Enron Skandalı

Şirket skandallarıyla birlikte piyasaların tepkisi de meydana gelmeye başlamıştır. Bu durum var olan hukuk yapılarının değişmesine neden olmakta ve böylece bir daha bu tür durumlarının yaşanmasının önüne geçilmek istenmektedir. Yaşanan son skandallardan biri kabul edilen Enron skandalından sonra bu tür olayların meydana gelmesini engellemeye dair olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Sarbanes-Oxley Yasasını çıkarmıştır.

2000 senesi içinde A.B.D.'nin en büyük 7. şirketi olan Enron, 1985 senesinde birkaç şirketin birleşmesi ile kurulmuş ve kurulduktan hemen sonra da en büyük doğal gaz dağıtım şirketi durumuna gelmiştir. Enron daha hızlı büyümek için çeşitlenme stratejisi izlemeye karar vermiş ve doğal gaz ticareti ilgilenmiştir. Enron, uluslararası ölçeklerde yer alan geniş band varlıkları, kağıt fabrikaları, boru hatları, elektrik tesisleri, su tesisleri işleten ve söz konusu mal ve hizmetlerin finansal nitelikteki piyasalarda ticaretini yapan bir grup durumuna gelmiştir. Enron, sözleşmelere göre teslimatlar gerçekleştirmek ve spot piyasalardaki dalgalanmaların sebep olduğu riskleri azaltmak için üreticiler ile uzun vadeli sabit fiyat düzenlemelerine girdiği ve swap, forward ve futures sözleşmeler gibi finansal türevler kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu işlemlerin çoğunu fonlayabilmek amacıyla ise özel amaçlı varlıklar olarak isimlendirilen bilanço dışı finansman araçlarına başvurmuşlardır. 1999 senesinde sanal ticaret modeli olan EnronOnline'ın kurulması ile finansal sözleşmeleri yönetmek ve pazarlamak amacıyla yeni bir platform oluşturulmuştur. 2000 senesinde bütün işlemlerin %50'sinin bu yolla gerçekleştirildiği belirlenmiştir.⁹⁰

2000 senesi geliri 100 milyar doları aşan şirket, geçen sürede ABD ile Avrupa'da gerçekleşen enerji ticaretinin %20'sine sahiptir. Enron senelerce ABD'nin en yaratıcı şirketi olarak tanınmış ve küreselci ekonomistler tarafından 21.yüzyılın

⁸⁹ Tuzcu, s. 5.

⁹⁰ Jale Sağlar ve Canol Kandemir, "Enron Olayı: Muhasebe Hilesi mi, Sistem Hatası mı?", Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, C. 11, S. 1, Haziran 2007, s.23.

en büyük şirketlerinden biri olarak lanse edilmiştir. The Economist dergisi, şirketin iflasından bir sene kadar önce Enron için "mezhep", kurucusu Kenetli Lay için ise "mesih" benzetmesi yapmışlardır. Şirketi batağa götüren en önemli olay yaşamış olduğu uygulanan birtakım muhasebe kuralları ve Enron dışında kurulan birçok başka şirket kanalı ile risklerin, meydana gelen zararların bilanço dışına çıkarılarak gizlenmesi sonucu meydana gelmiştir. Bu işlemler şirket bünyesinde karlı gösterilmek suretiyle şirketin hisse senedi fiyatını suni şekilde yükseltmiştir. Şirketin 2001 Ekim tarihinde zarar açıklaması ve Kasını 2001 tarihinden itibaren geriye dönük bir şekilde şirket gelirlerini düzeltme yoluna gitmesi ile şirketin batışına kadar geçen süre oldukça kısadır. Hisse senedi fiyatları da \$100'dan Ekim ayı içinde \$30'a ve 2002 yılı başında da \$0.10'a kadar inmiştir. Bu derece meydana gelen derin fiyat düşüşü neticesinde hisse senedi yatırımcıları, emeklilik fonları ve çalışan kişiler ciddi kayıplara uğramışlardır.⁹¹

Enron Olayının, aslında büyük bir finansal bilgi skandalı olarak etkileri muhasebe mesleği üzerinde meydana gelmiştir. Aynı zamanda Enron olayı, iş hayatında bilimsel alanı ile uzaktan, yakından ilgisi olan herkes açısından büyük dersler içeren ve sonraki firma araştırma ve uygulamalarında büyük değişimler meydana getirecek olan önemli bir işletmecilik olayı olarak kabul edilmektedir. Yönetim Kurulu başkan ve üyelerinden başlayarak, şirketin üst yöneticileri de bu hilelere senelerce karışmış, bir takım önlemler almamış, en büyük muhasebe şirketlerinden biri olarak kabul edilen Arthur Andersen'in Enron'daki denetim uzmanı da bilerek, bu durumu durdurmamıştır; bu gidişe senelerce göz yummuştur.⁹²

Enron'ın iflası ile arka arkaya meydana gelen yolsuzluklar, soruşturma ilerledikçe boyut değiştirmiştir. Olmayan elektriği sattığını göstererek piyasadaki enerji fiyatlarını yükseltmiş olduğu iddiasını doğrulamasının ardından ise bu kez de Enron'un telekomünikasyon sektörü ile kirli ilişkileriyle karşılaşmıştır. Enron ile ABD nin ünlü fiberoptik ağ operatörü Global Crossing'in, aralarına üçüncü bir şirketi daha alarak muhasebe kurallarının dışında bir takım düzenlemeler yapmışlardır. 2000 senesinde ABD'de internet firmalarının ve bilişim sektörünün yıldızının parlamasından faydalanan Enron ve diğer bazı enerji firmaları, telekomünikasyon firmalarını "doğalgaz boru hatlarının içine fiberoptik kabloların döşenmesi" yönünde işbirliğine davet ettiği görülmüştür. Ancak Enron, Global Crossing ile yasalara aykırı

⁹¹ Evren Bolgün ve Barış Akçay, *Risk Yönetimi*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 61

⁹² Mustafa Aysan, *Kurumsal Yönetim ve Risk*, Elit Ofset, İstanbul, 2007, s. 36.

bir iş ilişkisi oluşturarak karşılıklı işlemlerde borçlarını gizleyerek muhasebe kayıtlarında gelirlerini daha fazla göstermiştir. Bunun da ötesinde, biri enerji diğeri telekomünikasyon sektöründe etkinlikte bulunan her iki firmanın işbirliğinin Wall Street'te işlem gören hisselerinin değerlerinde yapay olarak artmasına hizmet ettiği ortaya çıkmıştır.⁹³

İnsanlık tarihinde bizlere derinden etki yaratan ve toplum, siyaset, ekon işletmecilik alanlarında büyük değişimler oluşturulan olaylar bulunmaktadır. A.B.D.'deki örnekler, Kennedy yönetimi (1960-1963) döneminde yanlış bilgilendirme ve değerle sebebiyle meydana getirilen "Domuzlar Körfezi Olayı" siyaset bilimcilerin, federal haber alma organlarının ve sosyal siyasetçi kişilerin; "Challenger Uzay Mekiği" nin yolculuğuna başlarken ve yukarıda sözü edilen "Columbia Uzay Mekiği'nin de yolunda patlaması, mühendislerin; Enron Olayı da firma yöneticilerinin, sebep oldukları büyük fiyaskolardır. Enron olayında, firmanın finansal bilgisini yönetenlerin ve bilgi sisteminden çıkan bilgileri denetleyen muhasebecilerin olaydaki sorumlulukları oldukça ağırdır. Nitekim, olay esnasında, işletme alanlarında yaşanan olumsuz gelişmelerin büyük çoğunluğu, iç-denetim, dış denetim ve kurumsal yönetim alanındaki yanlışlardan meydana gelmiştir. 2002 senesinden bu güne kadar muhasebe, finansal bilgi açıklama, denetim ilke ve kuralları önemli değişikliklere uğramıştır.⁹⁴

2.4.2. Parmalat Skandalı

2001 senesinde meydana gelen Enron skandalı, global iş dünyasının tanık olduğu en büyük skandallardan biri olarak tarihe geçmiştir. 2003 senesinin sonunda meydana gelen Parmalat skandalı "Avrupa'nın Enron'u" olarak ifade edilmektedir. Bilançolarında yaşanan belirsizlikler ve yapmış oldukları karmaşık türev işlemler son yıllarda bankalarda sıkıntı ve şüphe oluşmasına sebep olmuştur. Skandalı tetikleyen ilk ciddi olay, Parmalat'ın 2003 Şubat ayında 500 milyon € tutarındaki bono ihracını piyasalardaki olumsuz koşulları öne sürerek son anda iptal etmek zorunda kalması sonucu meydana gelmiştir. Kasım ayında firmanın Cayman Adaları'nda kurulu Epicurum fonunda 500 milyon € kadar katılımının olduğunun ortaya çıkması, Parmalat'ın yatırımcı kişilerin parasını spekülatif işlemlerde kullandığı şüpheleri sebebiyle piyasaları daha da tedirgin eden gelişmeler meydana getirmiştir. Firma, piyasalarda güveni tekrardan sağlamak amacıyla bu fondaki

⁹³Bolgün, Akçay, s. 62.

⁹⁴Aslan, s. 36-37.

katılımını likidite edeceğini açıklamasına karşın, önce grubun finans direktörünün istifası piyasaları sarsmış, daha sonra da bu paranın fondan tahsil edilmemesine karşılık 150 milyon €'lık bir bono itfasının gerçekleştirilememesi işletmeyi iflasın eşiğine getirmiştir.⁹⁵

Skandalın, 500 milyon Euro'luk bir bono ödemesinin 19 Aralık 2003 tarihinde Bank of Amerika tarafından geri döndürülmesi ile patlak verdiği görülmektedir. Arkasından Bank of Amerika. Parmalat'ın Cayman adalarına kayıtlı bir iştirakinin 3.95 milyon Euro'luk (4.97 milyon \$) hesabının sahte olduğunu beyan ettiği görülmüştür. Parmalat, kurmuş olduğu bir dizi finans şirketi aracılığı ile, uluslar arası sermaye piyasalarından fon sağlayamamıştır. Bu hedef doğrultusunda, vergi cenneti olarak isimlendirilen Cayman adalarında. Hollanda Amillerinde. Venezüella'da ve Nikaragua'da özel hedefli şirketler kurmuştur. 1997 senesinden itibaren toplam 7.8 milyon Euro değerinde bono ihraç etmiş ve bütün bu bonolar İtalya dışında satılmaktadır. Bu bonolarının %40'nın satışında önde gelen ABD bankaları bulunmuştur. Parmaktın 1999 senesine kadar denetçisi Grant Thorthon LLP. bu seneden sonra da konsolide hesaplarının denetçisi Deloitte olmuştur. Grant Thorthon 1999 senesinden sonra da toplam varlıklarının %49'unu meydana getiren 18 iştirakinin denetçisi olmaya devam edilmiştir.⁹⁶

Son kurumsal yönetim skandallarına yanıt olarak hükümetler bir dizi değişiklik yapmışlardır. Örneğin, Enron'a yanıt olarak kabul edilen diğer kamu yönetişimi arızalarından dolayı, bilanço dışı ayrıntılı raporlamaları gerekmiştir.⁹⁷

2.5. OECD KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ

27-28 Nisan 1998 tarihlerinde bakanlar seviyesinde toplanan OECD Konseyinde hükümetler, diğer ilgili uluslar arası örgütler ve özel sektör OECD'yi kurumsal yönetim standartları ve buna dair çerçeve ilkeleri dizisini geliştirmişlerdir. OECD bunu gerçekleştirmek için, üye ülkelerin görüşlerini biçimlendiren zorunlu olmayan ilkeleri geliştirmek için bir Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu meydana getirmiştir.

⁹⁵Bolgün, Akçay, s. 63.

⁹⁶Güler Manisalı, *"Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kurumsal Yönetim Üzerinde Etkileri"* 5.11.2004, <http://www.cgscenter.org/doc/UFRSNINKURUMSALYONETIMUZERINDEETKILERI.pdf> (26.12.2013).

⁹⁷ Benjamin E. Hermalin ve Michael S. Weisbach, *"Transparency and Corporate Governance"*, http://www.law.yale.edu/documents/pdf/cbl/HW_mkts_v5.pdf (27.12.2013).

İlk kez Mayıs 1999 yılında yayımlanan ve 2004 yılında revize edilen, OECD İlkeleri uluslararası finansal istikrar için 12 önemli standarttan birisi olan Finansal İstikrar Kurulu ve Standartları ile Kuralların Karşılanması Raporu üzerindeki kurumsal yönetim bileşeni için temel teşkil eden Dünya Bankası Grubu'dur.⁹⁸

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından hazırlanan ve "Millstein Raporu" olarak ifade edilen Rapor (Corporate Governance: Improving Competitiveness and Access to Capital in Global Markets) ve bunu takiben 1999 senesinde yayınlanan OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, bu alandaki en önemli gelişmelerden olarak da ifade edilir. OECD son dönemde yaşanan olaylar sebebiyle 1999 senesinde uygulamaya konulan ve uluslararası piyasa ortamında bu konuda önemli bir referans gösterilen OECD Kurumsal Yönetim Prensipleri'ni dikkate alınarak, mevcut kurumsal yönetim sistemlerinin eksikliği ve gelişme gereken alanları saptamak üzere çalışmalar başlatmıştır.⁹⁹

OECD'nin Pay Sahiplerinin Hak ve Yükümlülükleri İlkesi kapsamına göre pay sahiplerinin hakları; temel hakları, önemli bir takım kararlara göre bilgi ve söz sahibi olma hakkı, genel kurula katılma gereği, oy kullanma ve genel kurul prosedürüne bilgi sahibi olma hakkı, ortaklık kontrolünün el değiştirmesine neden olan firmaların adil ve şeffaf olması ve ortakların özellikle de kurumsal yatırımcıların oy haklarını kullanmalarına dair teşviklerin sunulması olmak üzere belirlenmiştir.¹⁰⁰

OECD'nin açıklamış olduğu "Kurumsal Yönetişim İlkeleri" 5 ana başlık altında toplanması mümkündür. Bunlar kısaca¹⁰¹;

1-Hissedar haklarının korunması: Kurumsal yönetimin bu ilkesi hissedarlık hakları; mülkiyet haklarının kaydedilmesi, şirketlerle ilgili zamanında ve düzenli bilgilere sahip olma, hisse payının devredilmesi, genel kurula katılma ve oy kullanma, yönetim/ denetim kurullarını seçme ve kardan pay alma konularını kapsamaktadır

2- Hissedarlara eşit davranılması: Bu ilkeye göre azınlık payları ve yabancı hissedarlar dahil olmak üzere aynı statüde bulunan tüm hissedarlara eşit tutum

⁹⁸ OECD *Principles of Corporate Governance* "

http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34813_31530865_1_1_1_1,00.html (27.12.2013).

⁹⁹ Pelin Ataman Erdönmez, *Türkiye'de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma*, Bankacılar Dergisi, Sayı 47, 2003, s. 43.

¹⁰⁰ Gürbüz, Ergincan, s. 23-24.

¹⁰¹ OECD *Principles of Corporate Governance* "

http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34813_31530865_1_1_1_1,00.html (27.12.2013).

sergilenmesi gerekmektedir. Hissedarın oy kullanmasını güçleştirecek nitelikte özellikle genel kurul kuralları olmamalıdır. yönetim kurulu üyeleri ve diğer yöneticilerin önemli işlemler hakkında ilgili taraflara açıklamalarda bulunmaları sorumluluklarının bir gereğidir.

3- Diğer menfaat gruplarının rolleri: Şirketin muhatap olduğu grupların (Çalışanlar, vb) kanunlar tarafından belirlenen haklarına riayet edilmeli, refah ve istihdamın yükseltilmesi, mali yapının güçlendirilmesi için şirketin menfaat gruplarıyla şirket arasındaki işbirliğinin sağlanması gerekmektedir.

4-Kamunun aydınlatılması ve saydamlık: Şirket ile ilgili tüm konularda (yönetim, mali tablolar, performans, mülkiyet gibi) doğru ve zamanında bilgilendirme yapılmalıdır.

5-Yönetim kurulunun görev ve sorumluluğu: Şirketin stratejik bakımdan yönlendirilmesi, yönetim kurulunun şirket üzerinde etkin bir unsur olarak gözetimi ve paydaşlara karşı yönetim kurulunun hesap verilebilirliğinin güvence altına alınması gerekmektedir.

2.6. TÜRKİYE'DE KURUMSAL YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR VE BAŞLICA KURUMLAR

2.6.1. TÜSİAD Kurumsal Yönetim Çalışmaları

TÜSİAD Haziran 2000 tarihinde Türkiye'de ilk kez kurumsal yönetim alanında OECD ilkelerinin çevirisini yapmıştır. TÜSİAD tarafından daha sonra bir kod olarak kurumsal yönetim ilkeleri 2 Eylül 2002 tarihinde "TÜSİAD Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi" adı altında yayınlamıştır. TÜSİAD'ın Şirket İşleri Komisyonu altında etkinlikte bulunan Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından bir senelik bir araştırmanın ürünü olarak meydana gelen bu araştırmada, anonim şirketlerin yönetici suistimallerinden doğan iflasları nedeniyle yönetim kurullarının meydana gelmesi, bağımsızlığı ve gündemleri gibi konular açıklanmıştır.¹⁰²

Dernek Tüzüğü uyarınca, TÜSİAD aşağıdaki konularda çalışmalar yürütmektedir¹⁰³;

¹⁰²," *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*" http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/kurumsalyonetim.pdf (01.09.2013)

¹⁰³TÜSİAD, <http://www.tusiad.org/tuzuk.htm>(29.12.2013).

- Piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşme göstermesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun olarak etkinlikte bulunması
- Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün arttırarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yere kavuşturulması
- Türkiye’de liberal ekonomi kurallarının yerleşmenin yanında, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin şekilde kullanımı

Bu çalışmaları ile TÜSİAD’ın verimlilik ve kalite artışının sürekliliğini sağlayacak ortamın oluşturulması yolu ile rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen politikaları desteklediği görülmektedir. TÜSİAD, belirtilen misyonu ve etkinlikleri doğrultusunda ülke gündeminde yer alan konularla ilgili görüşlerini bilimsel araştırmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurmuş ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının meydana gelmesi sağlanmıştır.¹⁰⁴

TÜSİAD tarafından gerçekleştirilen kurumsal yönetim tanımında “en geniş anlamda modern iş hayatında bireylerin bir hedefe ulaşmak amacıyla kurdukları bir firmanın yönetiminin düzenlenmesi gerekmektedir. Daha dar anlamdaysa, bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin bir şekilde çalışmasına ve böylelikle ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösteren, uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratılmasına olanak tanıyan her türlü kanun, yönetmelik, kod ve uygulamalar” şeklinde ifade edilmektedir. Aynı zamanda kurumsal yönetimin ana ilkeleri evrensel olarak da kabul edilen şeffaflık, adillik, hesap verebilirlik ve sorumluluk olarak belirlenmiştir. Kurumsal yönetimin amaçları da kurumun en karlı, en başarılı ve rekabetçi olarak en üst düzey performansı göstermesi olarak ifade edilmiştir.¹⁰⁵

2.6.2. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri

SPK’nın temel sorumluluğu, sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmayı ve tasarruf sahiplerinin, yani yatırımcı kişilerin hak ve faydalarının

¹⁰⁴“Uluslararası Rekabet Stratejileri: *Nano Teknoloji Ve Türkiye*”Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, Kasım 2008, ref.sabanciuniv.edu/sites/ref.sabanciuniv.edu/files/nano_0.pdf(20.12.2013)

¹⁰⁵ TÜSİAD *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*, Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/336 <http://www.tusiad.org/rsc/shared/file/kurumsalyonetim.pdf> (28.12.2013)

korunmasını sağlamaktır. Kurul, 1981 senesinde 2499 sayılı SerPK ile kurulmuştur. Yetkilerini kendi sorumluluğunda bağımsız bir şekilde kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici kamu kurumu niteliğindedir.¹⁰⁶

SPK tarafından da dünyada yaşanan gelişmelere dikkate alınarak Temmuz 2003 tarihinde kurumsal yönetim ilkeleri yayınlanmıştır.¹⁰⁷ SPK, uluslar arası finans sisteminin içinde bulunmayan bir sermaye piyasasının, ülkenin ekonomik gelişmesi için yeterli derecede fayda sağlamayacağını ifade etmektedir. SPK halka açık şirketler, özel ve kamuda faaliyette bulunan tüm anonim şirketlerce uygulanabilecek kurumsal yönetim ilkelerini tespit etmiştir.¹⁰⁸ SPK'nın kurumsal yönetim ilkeleri dört bölüm şeklinde yayınlanmıştır. Birinci bölümünde pay sahipleri, ikinci bölümünde kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, üçüncü bölümünde menfaat sahipleri ve dördüncü bölümünde yönetim kurulu başlıklar şeklinde anlatılmıştır. SPK tarafından açıklanan bu ilkeler, ülkemiz şartları da göz önünde bulundurularak "OECD kurumsal yönetim ilkeleri" baz alınarak hazırlanmıştır. Aynı zamanda dünyada kabul gören ve tavsiye şeklindeki genel esaslar da dikkate alınmıştır.¹⁰⁹

SPK tarafından hazırlanan kurumsal yönetim kanunlarında ana prensipler "uygula, uygulamıyorsan açıkla" prensibidir. Bu ilkeler mevcut düzenlemelere karşı herhangi bir istisna teşkil etmez. Yani halka açık anonim şirketlerin mevzuat ile belirlenmiş sorumlulukları aynen sürdürülmektedir. Bu ilkeler uluslararası genel kurumsal yönetim ilkelerini baz alarak hazırlandığı için mevcut uygulamada kurumsal yönetim alanında meydana gelen eksikliği gidermek amacını da gütmektedir.¹¹⁰ 2002 senesinde Amerika'da şirket skandalları sonucunda Sarbanes-Oxley Yasasının çıkarılması ve 2004 senesinde OECD'nin kendi hazırladığı ilkeleri incelemesi, SPK'nın kurumsal yönetim ilkelerinin yerindeliğini ve önemini göstermektedir.¹¹¹ Aynı zamanda ülkemizde SPK tarafından düzenlenen bu ilkeler zorunlu olmayan ilkeler olarak görülse de halka açık anonim şirketlere, bilhassa hisse senetleri borsaya kote edilmiş firmalara yol gösteren ve kurumsal yönetimi uygulamalarının gelişmesine yardım eden ilkelere dir. SPK'nın bu ilkelerinin şirketler

¹⁰⁶ SPK, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0>, (28.12.2013).

¹⁰⁷ SPK, *Kurumsal Yönetim İlkeleri*, Ankara, Temmuz 2003, <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=67&fn=67.pdf> (29.12.2013).

¹⁰⁸ SPK, s.1

¹⁰⁹ SPK, s.4.

¹¹⁰ SPK, s.4.

¹¹¹ Hasan Kılıç, *"Denetçinin Rotasyonu"*, Deloitte,

http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/DeloitteMakaleleri/Denetcinin%20Rotasyonu_HK.pdf (25.12.2013).

tarafından uygulanması konusu yatırımcı kişilerin yatırım tercihi ile ilişkilidir. Bu durum borsada işlem görmekte olan firmaların hisse satışlarında etkili olup, tercihlerin kurumsal yönetim ilkelerine adapte olan şirketler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir.¹¹²

2.6.3. İMKB'de Kurumsal Yönetim

İMKB Yönetim Kurulu'nun 23.02.2005 tarihli toplantısına göre; kurumsal yönetim ilkelerini benimseyen firmaların dahil olacağı Kurumsal Yönetim Endeksinin, kurumsal yönetim derecelendirme notu 10 üzerinden en az 7 olan firmaların Borsa'ya bildirilmesi durumunda Borsa Günlük Bülteni'nde yapılan duyurudan 1 hafta sonra hesaplanmasına karar vermiştir¹¹³. Böylece yatırımcılar ve diğer menfaat sahipleri, kurumsal yönetim anlayışına göre firmaların performanslarını takip etmeleri daha da kolaylaşacaktır.

İlk oluşturulduğu döneme göre konunun öneminin firmalara tarafından dikkate değer bulunması İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde işlemde bulunan firma sayısını arttırdıkları görülmektedir. İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi, kurumsal yönetim ilkelerini başarılı bir şekilde uygulayan firmaların yatırımcılarca tanınması ve takdir edilmesini kolaylaştıracak bir mekanizma meydana getirmektedir. Bu bakımdan dolayı, kurumsal yönetim endeksi, finansal tabloların güvenilirliğinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilen kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecesinin yatırımcılarca ölçülebilmesini sağlamaktadır.¹¹⁴

2.6.4. Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)

TÜSİAD'ın öncülüğüyle kurulan Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD), ülkemizde bulunan kuruluşların yüksek performanslı, rekabetçi ve uluslararası yönetim ilkelerine sahip paydaşlarına en fazla değer getiren kurumlar durumuna gelmesi, kurumsal yönetim anlayışlarının ülkemizde tanınmasına ve gelişmesine

¹¹²“ **Yönetim Kurulları için Kurumsal Yönetim Prensipleri**” Seminer Deşifre Metni, Temmuz 2010, <http://www.tusiad.org:7979/FileArchive/YKlCinKurumsalYonetimPrensipleriSemineriDesifreMetni.pdf> (26.12.2013).

¹¹³İMKB, **Kurumsal Yönetim Endeksi**, <http://www.imkb.gov.tr/Indexes/StockIndexesHome/CorporateGovErnancelIndex.aspx> (28.12.2013).

¹¹⁴Hüseyin Dalğar Ve Sait Pekin, **Kurumsal Yönetim İle Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki**: İmkb Kurumsal Yönetim Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma, Eylül Ekim 2011, S. 25.

katkı sağlamak, en iyi uygulamalarıyla hayata geçirilmesini sağlamak için Ocak 2003 tarihinden günümüze faaliyetlerini devam ettirmektedir.¹¹⁵

Derneğin hedefi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının ve ilgili kanunların öngörmüş olduğu esaslara uygun bir şekilde, kamu ve özel kurum ve kuruluşlara Kurumsal Yönetim konusundaki araştırmalarını aktararak, ülkemiz kurumlarının adil, şeffaf, sorumlu ve hesap verebilir şekilde yönetilmesini ve bu ilkeleri uygulayarak kar etme, yüksek performans sağlama ve rekabet etme güçleriyle daha fazla istihdam sağlayıp ülke ekonomisinin gelişmesini, kamu yararının kazanılması ve ülkenin sosyo-ekonomik seviyesinin gelişmesine katkı sağlar.¹¹⁶

2.6.5. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 13 Ocak 2011 tarihinde kabul edilen ve 27846 numaralı, 14 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, düzenleme sahasında getirilen birçok yeniliklerle belki de son zamanlarda Türk Hukukundaki en ilgi çekici değişiklik olarak belirtilmektedir.¹¹⁷

Yeni hazırlanan Türk Ticaret Kanunu'nun zorunlu beş hedefi aşağıdaki gibidir¹¹⁸.

Birinci Zorunlu Hedef: "Türk işletmelerinin uluslararası ticaret, endüstri, hizmet, sermaye ve mali piyasalarının, sürdürülebilir rekabet gücüne haiz güvenilir aktörleri olmalıdır..." bu amaç açısından, sermaye şirketlerinden anonim şirketlerde kökten değişikliklere gidilerek, mali raporlama esas alınmaktadır.

İkinci Zorunlu Hedef: Kanunun modern bir yapıya bürünmesidir.

Üçüncü Zorunlu Hedef: Türkiye'nin ticaret hayatında güncel ve uzun vadede gereksinimlerine cevap verecek hükümler içermesidir.

¹¹⁵ TKYD, *İç Tüzüğü*, Madde 3.1

¹¹⁶Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Tüzüğü, tkyd.org/files/tkyd_tuzuk_2011.pdf, (28.12.2013).

¹¹⁷ Veliye Yanlı ve Murat Yusuf Yakın, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Dünya Değişiyor. Ya Siz?*, KPMG, İstanbul, 2011, s. 13.

¹¹⁸ Yahya Arıkan, *"Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Seçimlerden Sonra ya Bırakılmamalıdır"*, *Mali Çözüm Dergisi*, İstanbul SMMMO Yayın Organı, Kasım-Aralık, 2006, Sayı:78, s.12.

Dördüncü Zorunlu Hedef: Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum içerisinde olmasıdır.

Beşinci Zorunlu Hedef: Hesap verilebilir, adil, şeffaf ve sorumluluk ilkelerine sadık kurumsal yönetim anlayışına yer verilmesidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin dünya ülkeleri arasında ticaret arenasında rekabet edebilir ve lider olma yolunda katkı sağlayacak olması kanunun hedefleri arasında yer almaktadır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu yönetim bakımından getirmiş olduğu önemli yenilikler ve yükümlülükler aşağıda yer almaktadır¹¹⁹:

- Tüm yönetim komiteleri ve organlarında profesyonellik ve uzmanlığın ön plana çıktığı görülmektedir.
- İmtiyazlı paylar sınırlandırma getirilmiştir.
- Azlık hakları listesi genişletilerek kuvvetlendirilmiş, Yönetim Kurulunda pay sahipleri topluluklarıyla azlığın temsil olanakları zenginleştiği görülmektedir.
- Hukuki mekanizmaların kolay bir şekilde sağlanması için, pay sahiplerine tanınmış olan aktif ve pasif bilgi alma, inceleme talebinde bulunabilme ve dava açabilme hakları bulunmaktadır.
- Halka açık şirketlere kurumsal yönetim raporu yayımlamak zorunluluğu getirilmiştir.
- Sermaye Piyasası Kurulu, kurumsal yönetim ilkeleri ve uygulama çerçevesini belirlenmesinde tek yetkili merciidir.

Görüldüğü üzere 6102 sayılı TTK. Kurumsal yönetim ilkelerinin kurumlarda uygulanmasını öngörmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması çalışmamızın ikinci bölümünde anlatacağımız denetimin etkinliğini artıracaktır. İşletmede iç kontrolün etkinliğini artırarak işletmede oluşabilecek risklerin doğuracağı zararları önleyecektir.

¹¹⁹ Baker Tilly Güreli, *Yeni Türk Ticaret Kanunu "Büyük Değişim" Sürecinde, Kurumsal Yönetim, İç Denetim, İç Kontrol ve Risk Yönetimi*, Gürel Yayınları, 2011, s. 8.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : Kurumsal Yönetim Denetim İlişkisi

3.1. Kurumsal Yönetimin İlişkili olduğu Kavramlar

3.1.1.Kurumsal Yönetim İç Kontrol İlişkisi

3.1.1.1. İç Kontrol Kavramı

Avrupa'da ilk kez Londra'da meydana getirilen İç Denetim Meslek Birlikleri'nin yayınladığı özel raporda "işletme planıyla şirketin varlıklarını korumak, muhasebe bilgilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini araştırmak, faaliyetlerin verimliliğini arttırmak, tespit edilmiş yönetim politikalarına bağlılığı özendirmek gayesiyle kabul edilen ve uygulamaya konulan bütün önlem ve metotları kapsama iç kontroldür¹²⁰.

Organizasyon yönetimi, denetçiler ve yasa koyucular, muhasebe meslek mensupları, gayelerine göre farklı şekillerde iç kontrol tanımı üretebilirler. Fakat iç kontrolün COSO tarafından gerçekleştirilen ve bütün dünyada düzenleyici otoriteler tarafından kabul görmüş olan tanımı şu şekilde ifade edilmektedir¹²¹: "bir organizasyon veya başka bir kurumdaki yönetim kurulu, üst yönetim ve başka çalışan tarafından etkilenen ve bu şahısların içinde bulunduğu; faaliyetlerin verimlilik ve etkinliğiürürlükteki mevzuata ve başka düzenlemelere uyum ve mali raporlamanın güvenilirliğine yönelik sınıflandırılabilir üç gruptaki gayelere yönelik makul bir güvence sağlamak üzere uygulanan bir süreçtir."

İç kontrol; yöneticinin gayelerine tespit edilmiş politikalara ve yapılan yasal düzenlemelere uygun olarak çalışmaların etkili, iktisadi ve verimli bir biçimde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, finansal bilgi ve yönetim bilgisinin vaktinde ve güvenilir olarak üretilmesini yapmak üzere idare tarafından meydana getirilen organizasyon, metot ve süreç ile iç denetimi içeren finansal ve diğer kontroller toplamıdır¹²².

¹²⁰Ersin Güredin, *Denetim ve Güvence Hizmetleri*, 11.Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2007, ss.315-316.

¹²¹ Hasan Kaval, *Muhasebe Denetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2005, s 121.

¹²²Mehmet Aksoy, *Kamuda İç Kontrol ve İç Denetim*, Ankara: Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını, 2008, s.4.

Etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmuş olması organizasyon yönetimince kontrol fonksiyonunun etkili bir biçimde uygulanabilmesini gerektirir. İç kontrol sistemi, bir organizasyonun faaliyetlerinin, hedefler kapsamında verimli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için, yönetimin saptadığı politikalara uyulmasını, varlıkların korunmasını, hileli ve hatalı işlemlerin engellenmesini, muhasebe kayıtlarının tam ve geçerli olmasını, mali bilgilerin güvenilir biçimde ve vaktinde hazırlanmasını gerçekleştirmek gayesiyle uygulanan metot ve organizasyon politikalarının hepsidir¹²³.

Uluslararası Muhasebe Uzmanları Federasyonu'na göre organizasyon varlıklarının korunması, muhasebe bilgilerinin doğruluk ve güvenilirliğinin sağlanması, yanlışlıkların ve yolsuzlukların önlenmesi ve bulunması, organizasyon faaliyetlerinin yönetim politikalarına uygunluğu gayelerini gerçekleştirmek için organizasyon faaliyetlerinin etkin ve düzenli bir biçimde yürütülmesinde yardımcı olan, organizasyon yönetimince kabul edilmiş politikalar ve prosedürler iç kontrolün yapısını oluşturur¹²⁴.

Organizasyonlar büyüdükçe ve daha kompleks duruma geldikçe, üst düzey yöneticilerin organizasyon faaliyetleri hususunda direkt bilgi sahibi olma imkanları azalmakta ve iç kontrol önemlilik arz etmektedir. Bu sebeple, savurganlık, hile, hata ve yolsuzlukları azaltacak bunun yanında verimliliği artıracak, doğru, güvenilir, bir defada doğru raporlamanın yapılmasını sağlayacak, organizasyonun yapısına ve büyüklüğüne uygun etkin ve devamlı yenilenebilir bir iç kontrol sisteminin oluşturulması önemlidir.

3.1.1.2. İç Kontrolün Amaçları

- **İşletme Varlıklarını Korumak ve Her Türlü Kayıpları Önlemek**

Varlık olgusu çok geniş bir anlamı belirtmektedir. Organizasyonun sahip olduğu ve bilançonun aktifinde bulunan maddi ve maddi olmayan kalemlerin hepsidir. Bilhassa firmanın fiziki varlıkları çoğunlukla çalınabilir, kaybolabilir, gayesi dışında kullanılabilir; ya da bu varlıklara kasıtsız zarar verilebilir. Varlık kayıpları organizasyonun faaliyetlerini olması gereken şekilde gerçekleştirmesine ve

¹²³ Doyrangöl Nuran Cömert, *Sermaye Piyasası Aracı Kurumlarında Etkili Bir İç Kontrol Sistemi ve Denetim Fonksiyonu*, İstanbul: Lebib Yalkın Matbaası, 2002, s.48.

¹²⁴ Celal Kepekçi, *Bağımsız Denetim*. 3. baskı, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1998, s.56.

organizasyonun hedeflerinden sapmasına sebep olacaktır. Bu bağlamda varlıkları ilgilendiren tüm bu problemleri engellemeye ve varlıkları korumaya yönelik kontrol mekanizmalarının meydana getirilmesi iç kontrol sisteminin bir işlevidir¹²⁵.

Kaydetme faaliyetlerinden tamamen bağımsız özel çalışan aracılığıyla organizasyonlarda varlıkların korunması gerçekleştirilmelidir. Varlıklara erişim yetki verilmiş belirli çalışan tarafından olmalı, varlıklara dolaylı yoldan erişim için yetkiler sınırlı hale getirilmelidir. Alınacak tedbirlerin bileşkesi olan iç kontrol yapısı, varlıkların korunmasına ilişkin olarak firmada usul, ilke ve metotların birbiri ile uyuma sokulmasını da gerektirir. Bu sebeple organizasyonda iç kontrol yapısının varlığı ve etkinliği, bu tür istenmeyen durumların ortaya çıkmamasında büyük önem taşımaktadır¹²⁶.

Varlıkların korunması gayesiyle müşteri kayıtlarına erişimin yetkili çalışana yönelik sınırlılık getirilmesi kayıtların güvenli bir yerde gizlenmesi, varlıklara yetkisiz çalışanın direkt ulaşabilmesine yönelik önlem alınması kontrol metotlarından¹²⁷. Organizasyonların yanlış kullanılmaya, tahribata ve fiziksel varlıkları çalınmaya uygundur. Yönetim bu sorunları çözümlenmeye yönelik kontrol unsurlarını bulmak mecburiyetindedir. İç kontrol yapısının ana gayesi bu durumda ortaya çıkmaktadır.

- **Muhasebe Verilerinin Doğruluğunu ve Güvenilirliğini Sağlamak**

Muhasebe bilgilerinin doğruluğu, mali nitelikteki faaliyetlerin kayıt alınmasında raporlanmasında, özetlenmesinde ve sınıflandırılmasında genel kabul görmüş muhasebe kurallarının ve ilgili kanunların uygulandığını ifade etmektedir. Muhasebe bilgilerinin güvenilirliğiyle, belge ve kayıtların organizasyonun gerçek işlemlerin yansıtmasını, kayıt dışı bırakılmış işlemlerin olmadığını belirtmektedir¹²⁸.

Muhasebe verileri, organizasyondaki bilgi sistemi aracılığıyla yönetimin karar almasında önemli dayanağıdır. Doğru ve dürüst bilgi, yönetimde sağlıklı karar alabilmenin yöntemidir, Çeşitli nedenlerle muhasebe verilerinin doğru ve dürüst olmama riski vardır. Bu sebeple iç kontrol yapısında meydana getirilen politika ve

¹²⁵ Ataman, Hacırüstemoğlu, Bozkurt, a.g.e. s.61.

¹²⁶ Tamer Aksoy, *Tüm Yönleriyle Denetim*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006, s.477.

¹²⁷ Melih Erdoğan, *Denetim Kavramsal Ve Teknolojik Yapı*, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2006, s. 84.

¹²⁸ Celal Kepekçi, *İç Kontrol Sistemi*, Ankara: Tesmer Yayınları, Yayın No:6, 1994, s.18-19.

kuramlar bu bilgilerin doğru ve dürüst olmasını mümkün olduğunca sağlamaya yönelmektedir¹²⁹.

Muhasebe verilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak, organizasyona, ortaklarına ve organizasyonla ilgili üçüncü şahıslara dış raporlama, organizasyon yöneticilerine yapılan iç raporlama hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için iç kontrol sisteminin kapsamındadır. İç ve dış raporlamada, mali tablo kullananların sağlıklı kararlar alabilmesi için kullanılacak metotların önceden tespit edilip bu süreç içerisinde disiplinli bir biçimde uygulanması şarttır. Organizasyonla ilgili karar alıcılara doğru ve yeterli bilgiyi vaktinde ve tam olarak iletebilmek doğru ve güvenilir bilginin açıklayabilmek için iç kontrol sistemini oluşturmaktadır. Muhasebe bilgilerinin doğruluğu, mali nitelikteki işlemlerin kayıt altına alınmasında ve rapor edilmesinde Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri'ne (GKGMİ) ve ilgili yasalara uyulduğunu göstermektedir. Muhasebe bilgilerinin güvenilirliğiyle, belge ve kayıtların organizasyonun gerçek işlemlerini yansıttığını, kayıt dışı bırakılmış işlemlerin olmadığını ifade etmektedir¹³⁰.

- **Faaliyetlerin Verimliliği ve Kaynakların Ekonomik Kullanılması**

Organizasyonlar gayelerinin verimli ve iktisadi bir biçimde yapılmasını sağlayacak iç kontrol usul ve metotlarını uygulamalıdır. Organizasyonları ilgilendiren ve uyulması mecburi kanun ve kuralları vardır. Bu kanun ve kuralları ayrıca organizasyonların belirli bir düzende çalışmasını da sağlayabilir. Muhasebeyle dolaylı ilgili olanları bulunurken direkt ilgili olanları da bulunmaktadır. Organizasyon yönetimi faaliyetlerin politikalara ve kanunlara uygunluğunu elde edebilmek için kabul etmiş ve uygulamaya koymuş olduğu usul ve esasları personeline bildirmektedir. Burada önemli bir konuya organizasyon yönetiminin, faaliyetleri kapsayan kanun ve mevzuatlarda değişiklikler yapıldığında, organizasyonda kendi politikasını, kontrol, usul ve metotlarını güncelleyerek çalışanına bildirmesidir. Mesela, çevre koruma ve iş hayatını düzenleyen kanunlar ve kuralları, muhasebe ile dolaylı bir ilişkileri bulunmaktadır. Hâlbuki vergi kanunları, defter tutmayla ilgili mevzuatlar, muhasebeyi direkt etkilemektedir. İç

¹²⁹ Çağrı Köroğlu, ve Tuğba Uçma, *"İşletmelerdeki İç Kontrol Sisteminin Etkinliği ve Dış Denetimdeki Önemi"*, Mevzuat Dergisi. Sayı:3, (Temmuz 2006), s.2.

¹³⁰ Celal Kepekçi, a.g.e., s.19.

kontrol, bu kanun ve kurallara göre çalışan bir kontroller mekanizması meydana getirmek mecburiyetindedir¹³¹.

Organizasyon gayelerinin verimli ve ekonomik bir biçimde yapılmasını sağlayacak usul ve metotların uygulanması İç kontrol faaliyetleri açısından önem arz etmektedir. Planlanmış maliyet ile gerçekleşmiş maliyet arasındaki ilişki kaynakların ekonomik kullanımını ifade eder. Kaynakların ekonomik ve tutumlu kullanılıyor olması, gerçekleşmiş maliyetler planlanmış maliyetlerin altında olduğunu göstermektedir. Kaynakların verimli kullanımıysa, tüketilen kaynaklarla sağlanan yarar arasındaki ilişkidir. Doğru ve uygun vakitte en az kaynak kullanılarak gayeler gerçekleştirilmişse, verimlilik elde edilmiş olmaktadır. Organizasyon yönetimi, kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığını ve bir faaliyetin ekonomik olup olmadığını ölçebilmek için faaliyet ilkelerini tespit etmek mecburiyetindedir. Tespit edilmiş faaliyet ilkeleri iyi anlaşılmalı, ilkelerden sapmalar tespit edilmeli, analiz edilmeli, düzeltici tedbirlerin alınmasından mesul bireye duyurulmalı ve gerekli düzeltici önlemlere gereksinim duyulmaktadır¹³². Organizasyon yönetiminin çalışanını bu şekilde haberdar ederek yönlendirmeleri, devamlı ve etkin kontrol ortamının varlığını, iç kontrol sisteminin programlandığı gibi uygulanması ise verimlilik ve etkinliğin söz konusu göstermektedir. Yönetim, uygunluk gagesine ulaşabilmesi için organizasyon çalışanının bu usul ve esasları uygulayıp uygulamadığını devamlı takip edip değerlendirmesi gerekmektedir. Organizasyon çalışanı bolum ve kısımlar yönünden faaliyetlerin yapılmasında kendilerine bildirilen kontrol, usul ve metotlarına bağlı kaldığı sürece, organizasyon politikalarına ve kanunlara uygunluk sağlamış olmaktadır.

- **Yönetim Politikalarına Bağlılığı Sağlama**

Yönetim, organizasyonun gayelerini gerçekleştirmek için prosedürler ve kurallar koymaktadır, organizasyon personelinin de bu prosedür ve kurallara uyması sağlanarak organizasyondaki iç kontrol sisteminin etkinliği sağlanmaktadır. Organizasyonun gayelerini gerçekleştirmek için gereken yönetim ve organizasyon politikaları da kanunlara uygun ve kanunların uygulanmasını da sağlayacak biçimde olmalıdır. Yönetim kendi yönergelerine ve politikalarına derecede uyulduğunu görmek için birtakım kontrol usul ve metotları tespit ederek bunları organizasyon

¹³¹Melih Erdoğan, *Denetim Kavramsal ve Teknolojik Yapı*, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları,2006, s.85.

¹³²Celal Kepeççi, *a.g.e.*, s.62-63.

çalışanlarına ifade etmektedir. Çalışan da faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bu usul ve metotlara bağlı kaldığı sürece yönetim politikalarına ve kanunlara uygunluk sağlanmış olmaktadır¹³³.Yönetim devamlı olarak personeline uymaları gereken kuralları duyurmaktadır. Fakat bunlara uygulama sürecinde hangi oranda uyulduğu kuşkusu her zaman olmaktadır. Dolayısıyla Gerçekleştirilecek kontroller, personelin yönetim politikalarına mecburi olarak uymalarını sağlamaya yönelmektedir. Bunun yanında iç kontrol sisteminin özel gayeleri de bulunmaktadır. Bu gayeleri aşağıdaki şekilde ifade edebiliriz. Bunlar¹³⁴:

- Yetki
- Gerçeklik
- Bütünlük
- Kayıtsal Doğruluk
- Sınıflandırma
- Zamanlılık
- Varlıkları Koruma
- Mutabakat

Bu gayelerden ilk iki tanesinin “Muhasebe İç Kontrollerini”, son iki tanesininse “Yönetmel İç Kontrolleri” meydana getirdiği ifade edilmektedir¹³⁵.Organizasyon faaliyetlerinin yönetim politikalarına, planlara ve kanunlara uygunluğunu sağlayacak kontrol usul ve metotlarının kabul edilmesinden, yönetim mesuldür. Bu gayeye mesuliyetlerin organizasyon bölüm ve kısım derecesinde ayırımının yapılması ile bir ölçüde ulaşılmaktadır¹³⁶.

3.1.1.3. İç Kontrol Sisteminin Unsurları

- **Kontrol Ortamı**

¹³³Şevket Sayın ve Yasemin Yeginboy, **Muhasebe**, İzmir: Bilimsel Yayınlar Serisi 1, 2005, s. 447.

¹³⁴Celal Kepekçi, *a.g.e.*, 2000, s.64

¹³⁵Nejat Bozkurt, *a.g.e.*, s.121.

¹³⁶Celal Kepekçi, *a.g.e.*, s. 62.

Kontrol ortamı, bir işletmenin çalışanın kontrol bilincini etkileme durumunu saptamaktadır. Disiplin sağlayan ve yapı meydana getiren kontrol ortamı, iç kontrolün tüm başka unsurlarının temelidir. Kontrol ortamının öğeleri¹³⁷:

- Bireysel ve mesleki dürüstlük, yönetimin ve çalışanın etik değerleri ve işletmenin tümünde her zaman iç kontrole yönelik destekleyici bir tavır içinde olma,
- Ehliyet (uzmanlık),
- "Üst yönetimin tavrı" (mesela, yönetimin felsefesi ve iş görme üslubu),
- Organizasyonel yapı,
- İnsan kaynakları politikalar ve uygulamaları

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan "İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar"¹³⁸a göre kontrol ortamını oluşturan unsurlar aşağıda ifade edilmektedir:

- Kurumların yöneticileri ve personelin iç kontrole ilişkin bakış açılarının olumlu olması ve iç kontrole olumlu bir bakış sağlamaları,
- Yönetici ve personelin etik değerlere ve dürüst bir yönetim anlayışına sahip olmaları,
- Bunun yanında performans esaslı yönetim anlayışına yönelik görev, yetki ve mesuliyetlerin uzmanlığa önem verilerek bilgili ve yeterli şahıslara verilmesi ve çalışanın performansının değerlendirilmesinin sağlanması,
- İdarenin organizasyon yapısıyla personelin görev, yetki ve sorumluluklarının açık bir biçimde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yönetim ve personel işletmenin her alanında,, iç kontrole ve yönetim açısından destekleyici ve olumlu bir ortam hazırlamalı ve devam ettirmelidir. Yönetim ve personel tarafından dürüstlüğün ve etik değerlerin korunması ve sergilenmesi, yönetimin felsefesi ve iş görme tarzı, yönetimin uzmanlığa olan bağlılığı, işletmenin işletme içinde yetki ve sorumlulukların devredilme tarzı, organizasyonun yapısı, etkili beşeri sermaye politikaları ve uygulamaları, gözetim kurumları olan ilişkiler ortamı etkileyen faktörlerdir¹³⁸.

¹³⁷ INTOSAI, *Kamu Kesimi İç Kontrol Standartları Rehberi*, (Çev. Baran Özveren), 2 Haziran 2004, s.5.

¹³⁸ Mahmut Demirbaş, "İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerinin Kapsamında Meydana Gelen Değişimler", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 7, (Bahar 2005), s.169.

Kontrol ortamı, bir işletmedeki üst yönetimin iç kontrolün önem ve durumuna ilişkin anlayış, tutum ve davranışlarını göstermektedir. İç kontrolün gayelerini gerçekleştirme açısından gerekli olan çerçeve ve düzeni sağlamaktadır. Etkin bir iç kontrol aşamalarının planlanabilmesi ve yerine getirilmesi için kontrole bakışın olumlu olması, kontrol faaliyetlerinin kabul edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Bu gaye ile yönetim ve personel, işletme içerisinde iç kontrole yönelik pozitif ve destekleyici bir tutum geliştirecek ortamı tasarlamalı ve devam ettirmelidir¹³⁹.

- **Risk Değerleme**

1900'li yıllarda organizasyonların yoğun rekabetçi zorluklar yaşamaları, kaynakları daha verimli kullanmaya ve daha riskli bir çerçevede faaliyette bulunmalarına neden olmaktadır. Tüm organizasyonlar risk ile karşı karşıya kalmaktadır. Risk değerlemesi, uluslararası iç denetim enstitüsünün prensiplerinde, organizasyonu kötü etkileyecek olası durum veya hadiselerin sistematik bakılması olarak ifade edilmektedir. Risk, organizasyonun finansal yapısının sağlamlığını, ürün ve hizmet kalitesine etki ederek rekabet gücünün tespit edilmesinde önemli rol oynamaktadır¹⁴⁰.

Firmanın risklerinin tespit edilme durumu ve bu riskleri yönetmek için yapılan plan risk değerlemesi olarak ifade edilmektedir. Kontrol faaliyetleri, organizasyonun faaliyetleri sırasında maruz kalacağı riskleri yönetecek ve yönetimin isteklerini başaracak politikalar ve yordamlardır. Organizasyonun karar almasında ve mali tablolarının hazırlanmasında kullanacağı bilginin sağlanması, işlenmesiyle ilgili faaliyetlerin güvenilirliğini sağlamak üzere bilgi işlem sistemi kontrolleri, meydana getirilmiştir. Gözetim bileşeni ise organizasyonun iç kontrol sisteminin çalışmasını devamlı gözlem yapmak gayesiyle meydana getirmiş olduğu kontrollerdir. Gözetim kontrolleri yönetim tarafından gerekli düzeltici tedbirlerin alınmasını ve meydana getirilen kontrol faaliyetlerinin zamanla değerlendirilmesini sağlamaktadır¹⁴¹.

COSO'ya göre iç kontrolün ikinci ana unsuru risklerin yaşanıp yaşanmadığıdır. Her organizasyonun göz önünde bulundurması gereken pek çok

¹³⁹ Mehmet Bozkurt, *"İyi Mali Yönetiminin Gerçekleştirilmesinde İç Kontrol ve Denetim"*, Dış Denetim, 2010, s. 133.

¹⁴⁰ Ali Kamil Uzun, *"Organizasyonlarda İç Denetim Fonksiyonu ve Önemi"*, Active, Nisan-Mayıs 1999, s.142.

¹⁴¹ Ersin Güredin, *Denetim ve Güvence Hizmetleri*, a.g.e.. s.6

riske maruz kalmaktadır. Bunların bir bölümü organizasyon içi, bir bölümüyse organizasyon dışı kaynaklıdır. Risk tespit edilmesinin ön koşulu gayelerin tespit edilmesidir. Bunun nedeni risk, organizasyon çalışmalarının planlandığı gibi olmama ihtimalidir. Diğer bir deyişle, gayelere ulaşmada ortaya çıkma olasılığı olan engellerdir. Bu sebeple risk değerlendirmede ilk önce gayeler planlanmalı, ardından ise bu gayeleri gerçekleştirmek için ilgili riskler tespit edilmeli ve analiz edilmelidir. Bu işlem, organizasyondaki risklerin nasıl yönetilebileceği hususunda bir esas, alt yapı meydana getirecektir. Ekonomideki, sanayideki, yasal düzenlemelerdeki ve çalışma şartlarındaki farklılıklar organizasyonlar için devamlı risk kaynağı meydana getirirler Organizasyonlar bu farklılıklarla ilgili özel riskleri tespit etmeli ve bu risklere karşı davranışlarını düzenlemelidir. Bunun nedeni riskler, organizasyonun rekabet şansını, başarısını, mali politikalarının etkin şekilde uygulayışını, kaliteli ürün üretmenin sürekliliğini, toplumda iyi bir imaj yaratmasını vb. hususları etkileyecektir. Bu sebeple riskleri yaşanmayacak sayarak faaliyette bulunmak mantıklı olmamaktadır. Bunların varolduğunu hesaba katarak hareket etmek organizasyon için gereklidir¹⁴².

- **Kontrol Faaliyetleri**

Organizasyonel hedeflerin yerine getirilmesinde yaşanan risklerin yönetilmesi ve kabul edilebilir dereceye getirilmesi gayesiyle işletme yönetimi tarafından oluşturulan politika, prosedür, teknik ve sistemler kontrol faaliyetleridir. Kontrol faaliyetlerinin tüm aşaması içine alan, uygun, makul, maliyet etkin ve risk yönetimiyle bağlantılı olması gerekmektedir. Bunlar önleyici, düzeltici ve saptayıcı nitelikteki eylemlerdir¹⁴³.

- **Önleyici kontrol faaliyeti:** İstenilmeyen neticelerin oluşmasını engellemek gayesiyle uygulanan faaliyetlerdir. Finansal hizmetlerce yapılan ön finansal kontrollerdir.
- **Düzeltilici kontrol faaliyeti:** İstenmeyen neticelerin oluşmasına engellemeye yönelik olarak süreçsel faaliyetlerdir. Harcama yetkilisi, ödeme emri belgesini kontrol edilmiştir kaydı ile imzalayan gerçekleştirme görevlisi gibi harcama sürecinde bulunan şahıslarca yapılan kontrollerdir.

¹⁴² Münevver Yıllancı, *İç Denetim – Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesi Üzerine Bir Araştırma*, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006, s.58.

¹⁴³ Nejat Bozkurt, a.g.e. s.134.

- **Tespit edici kontrol faaliyeti:** İstenilmeyen neticelerin saptanmasına yönelik faaliyetlerdir. İç denetim faaliyetidir. İç kontrolün bir unsuru olan kontrol faaliyetleri kontrol süreçleri olarak da isimlendirilmekte uluslararası standart ve uygulamalarda süreçlerin tespit edilmesi süreçte bulunan görevlerin ve görevlilerin süreç kontrolünü sağlayacak derecede ve hiyerarşide ayrıştırılması, veri ve bilgilerin ve sistemlerinin güvence altına alınması biçiminde kontrol işlemleriyle karşılaşılmaktadır.
- **Bilgi ve İletişim**

SPK Tebliği'nde yer alan tanıma göre "bir bilgi sistemi bütün geçerli işlemleri açıklayan ve kaydeden, mali raporlama yönünden işlemlerin uygun sınıflanmasına olanak tanıyacak ayrıntıda işlemleri tarih sırasına göre işlemlerin değerini, mali tablolarda uygun parasal değerlerine göre kaydedilmesine olanak tanıyacak biçimde tespit eden, işlemlerin uygun muhasebe sürecinde kaydedilmesine olanak tanıyacak biçimde gerçekleştiği dönemi tespit eden işlemleri ve ilgili açıklamaları mali tablolarda uygun şekilde sunan metotları ve kayıtları içermektedir" biçiminde tanımlanmıştır¹⁴⁴.

Etkili iletişim, organizasyonun en alt düzeydeki personelden en üst düzeydeki yöneticiye kadar bütün personeli içine alacak biçimde uyarlanmalıdır. Bütün personele iç kontrol sistemine yönelik görevleri bildirilmelidir¹⁴⁵. Bilgi sistemleri, organizasyonun faaliyetlerinin devam etmesi ve kontrolünü mümkün yapan, faaliyet kapsamlı, mali ve uygunluk ile ilgili bilgilerin olduğu raporları üretmekle görevlidir. Bu raporlar, organizasyonun dış raporlaması ve karar verme süreçleri için mecburidir. Organizasyon içerisinde ise yukarıya, aşağıya veya yatay olarak bir iletişim yapılmalıdır. Bu şekilde bireyler, yaptıkları kişisel işlerin başka işler ile bağlantısını ve iç kontrol sistemine yönelik sahip oldukları rolü algılayabileceklerdir¹⁴⁶.

¹⁴⁴ SPK Tebliği, Seri X, No: 22, 12.06.2006 Tarih ve 26196 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete, Ek-9.

¹⁴⁵ Duygu Anıl Keskin, *İç Kontrol Sistemi-Kontrol Öz Değerlendirme*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.

¹⁴⁶ Münevver Yılcı, *İç Denetim Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesi Üzerine Bir Araştırma*, 1.Baskı, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Yayın No:086, 2003, s.100.

- **Gözleme**

İç kontrol sistem ve işlemleri, bu sistemin gayesi çerçevesinde çalışıp çalışmadığının tespit edilmesi ve gerekli düzeltmelerin, değişikliklerin yapılması gayesiyle işletme yönetimi tarafından devamlı gözlemlenmektedir, incelenmektedir ve değerlendirilmektedir. İncelemede, yöneticilerin görüşleri, şahıs ve/veya idarelerin talep ve şikâyetleriyle iç ve dış denetim neticesinde düzenlenen raporlar göz önünde bulundurulmaktadır. İzleme; daimi izleme, kısmi izleme veya ikisinin karma uygulaması olarak yapılabilmektedir. Daimi izleme: tekrarlanan faaliyetlerle eş zamanlı olarak ve birbirini takip eden süreçlerin öz değerlendirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Kısmi izleme; iç kontrolün etkinliğini değerlendirmek gayesiyle belirli bir zamanda iç kontrolün tasarımı inceleyerek ve test edilerek uygulanmaktadır. Kısmi izleme iç denetçiler ve Sayıştay tarafından yapılmaktadır¹⁴⁷.

3.1.1.4. İç Kontrol Sisteminin Önemi

bir organizasyondaki iç kontrol sistemi o organizasyonda yürütülmekte olan bağımsız denetim ve iç denetim faaliyetlerini de direkt etkilemektedir¹⁴⁸. İş akışlarının kapsamında iç kontroller bulunmaktadır. İç kontrol mekanizmasının üç ana gayesi bulunmaktadır. İki operasyonların verimlilik ve etkinliğistandard hale gelmiş süreçlerle faaliyetlerin verimliliğini ve etkinliğiniarttırmaktadır. Bir işletmede kontrollerin varlığı, görev tanımları, kuralların düzenlenmesi süreçlerin standart tanımları ve neticede organizasyon etkinliğinin ve verimliliğinin iyileştirilmesinde katma değer yaratmaktadır. Ayrıca kontrol faaliyetleri vasıtası ile organizasyonun mevcut varlıklarının korunmasını sağlamaktadır. Bunun yanında organizasyon büyüme gösterdikçe varlıklarını korumak sistemsel bir problem olmaktadır. İkinci gayeyse, finansal raporlama güvenilirliğini elde etmektir. Finansal tabloların güvenilir olması yönetimin ticari kararlarda doğru kararlar alması, organizasyon içi herhangi bir yolsuzluğun ortadan kaldırılması veya belirlenmesinde yardımcı olmaktadır. Üçüncü ana aye ise, iç kontrol sistemi, gerek organizasyon içi, gerekse mevzuatların belirttiği kurallara uygunluğun sağlanmasında yardımcı olmaktadır ve güvence sağlamaktadır. Başka bir deyişle iç kontrol sisteminin bir organizasyonda var olmamasının negatif sonuçları; para ve mal kaybı, suiistimal ve dolandırıcılıkların yaşanması, hatalı kararlar alınması, gelir kaybı ve gayelerin

¹⁴⁷ Nejat Bozkurt, a.g.e. s.135.

¹⁴⁸ Ersin Güredin, a.g.e., s.165.

gerçekleştirilememesidir. Bu vasıflarıyla iç kontrol sisteminin etki alanları; organizasyon yapısı ve yetkilendirme sistemi, insan kaynakları yönetimi, politikalar ve yazılı prosedürler, muhasebe sistemi ve finansal kontrol, bütçe ve yönetim raporlama sistemidir¹⁴⁹.

Yetki ve yükümlülüklerin tamamen tespit edilmediği, bilgi akışında sıkıntılar olan ve kontrolün zayıfladığı organizasyonlar negatif yönde etkilenecektir. Üst yönetim yönünden oluşan bu negatif yönlü gelişme, ancak etkin bir iç kontrol sisteminin tasarlanması ve işletilmesinde halledilebilecektir. Yetki ve yükümlülüklerin tespit edildiği, departmanlar arasında bağlantının sağlandığı ve iç kontrol yapısının tasarlandığı organizasyonlarda iç kontrol yapısının etkinleşip etkinleşmediği veya organizasyon politikaları ve amaçlarına ne ölçüde bağlı olduğunun değerlendirilmesi önemli hale gelecektir. Etkin bir iç kontrol sisteminin varlığı amaçları gerçekleştirmeyi ve mali raporların güvenilirliğini sağlamanın yanında tespit edilen politikalara ve mevzuatlara uygunluğun sağlanması yönünden önem arz etmektedir. Küçük ve orta ölçekli şirketler zayıf hatta olmayan kontrollerle yaşamlarını devam ettirebilmekteydiler. Gerek organizasyon içi gerekse organizasyon dışı faktörler yakın vakte kadar benimsenen bu görüşü artık geçersiz bulacaktır. İç kontrolün bu hususlarda güvence sağlaması, faaliyetlerin etkinliğini sağladığı ve organizasyon amaçlarını gerçekleştirmede itici bir kuvvet olduğu bilinmektedir¹⁵⁰.

ABD'de uygulanmaya başlanan SOX yasasıyla "kurumsal yönetim" kapsamında organizasyon hedeflerine ulaşılabilmesi, mali raporlamanın doğruluğunu ve gerçekliğini elde etmek için iç kontrol yapısının meydana getirilmesi ve etkin bir şekilde işletilmesi mecburi kılınmış ve gerek organizasyon yöneticileri, gerekse bağımsız dış denetçilere önemli mesuliyetler yüklenmiştir. İç kontrol, saptanan gayeleri gerçekleştirmek için organizasyon yönetimince benimsenen politikalar, uygulanan usul ve metotlar bütünüdür.. Etkin bir iç kontrol sisteminin mevcudiyeti amaçları gerçekleştirme ve mali raporların güvenilirliğinin sağlanmasıyla birlikte, önceden tespit edilen politikalara ve mevzuatlara uygunluğun sağlanması yönünden büyük bir önem arz etmektedir¹⁵¹. Organizasyona güven sağlam bir iç kontrol sisteminin uygulanması ile mümkündür ve mali raporlamanın güvenilirliği, organizasyon varlıklarının suistimallere karşı korunması, organizasyon

¹⁴⁹“İşletmelerde İç Kontrol Sistemi”,<http://www.icdenetim.net/makaleler/83-isletmelerde-ic-kontrol-sistemi> (18.12.2013).

¹⁵⁰ Biçer, a.g.e., s.41.

¹⁵¹ Tamer Aksoy, *Basel II ve İç Kontrol*, Ankara: Başak Matbaası, 2007, s.215.

faaliyetlerinin etkinliği, verimliliği, kanunlara ve mevzuatlara uygunluğun sağlanması, iç kontrol sisteminin gayeleri oluřturmaktadır¹⁵².

3.1.1.5. İç Kontrol Sisteminin Etkinliğini Sağlamada Kurumsal Yönetimin Önemi

Kurumsal yönetim sorumluluk, hesap verebilirlik, eşitlik ve şeffaflık anlayışına bağlı olarak faaliyetini sürdürmektedir. şeffaflığın oluşması diğer ilkelerin de ortaya çıkabileceğinin göstergesidir. Bunun nedeni şeffaflık; hesap verebilirliğin yanında, firmanın gayeleri ve hedefleri, ortaklık yapıları, anlaşmaları, organizasyon yapısı gibi kamuoyunun bilmesi gereken bütün unsurları kapsamaktadır. şeffaflık; firmayla ilgili karar alma durumunda olan kişilerin karar alması için gerekli olan bütün bilgilerin öğrenme isteğinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla şeffaf bir yönetim, işletme yönetiminin diğer unsurlarına da bağlı olmalıdır. şeffaflığın etkin ve adil bir biçimde elde edilmesinde önemli bir faktör iç kontrol sistemidir. Bunun nedeni etkin bir iç kontrol sistemi; firma faaliyetlerinde verimliliği oluşturma mali raporların yasalara aykırı olmayacak şekilde yapılmasına imkan verme, suiistimleri önleme gibi kurumsal yönetimin hatalı kararlar almasını ve bu açıdan da firma kaynaklarının zarar görmemesini önlemektedir¹⁵³.

Kurumsal yönetimin önemi, iç kontrol, örgütsel yapı, işletim tarzı, yönetim felsefesi ve yönetim kurulu, dürüstlük ve etik değerler, yönetim ve işgörenler için iyi tanımlanmış görevler ve yükümlülükler mükemmeliyetçi bir yaklaşım, etkin ve dinamik bir yönetim kurulu ve komitesi gibi faktörlerden meydana gelmektedir. Etkin bir iç kontrol yapısını kurumda sağlamak ve devamlılık sağlamak için başta üst yönetimin desteğini almak ve tüm personelde "iç kontrol anlayışını" aşılamanın mümkün kılınması gereklidir¹⁵⁴.

Etkin bir iç kontrol sistemi, personelin kurumun saptamış olduğu gayeler çerçevesinde ne düzeyde etken ve etkin biçimde çalışıp çalışmadığını belirleyecektir. Bu bağlamda iç kontrol sistemi, kurumda gerçekleşen mali olan veya olmayan faaliyetlerden mesul olanı saptayacak ve bu bireylerden hesap

¹⁵² Nuran Cömert Doyrangol, *İşletme Çevresindeki Olumsuz Gelişmeler Karşısında İç Denetimin Yeri ve Önemi*, Türkiye'de Muhasebe Denetim Alanında Yayınlanan Araştırmalar (1995-2005) ve Seçme Yazılar (Edt. şaban Uzun ve Seval Kardeş Selimoğlu), İstanbul: ISMMMO Yayınları No:82, 2007, 302.

¹⁵³ Hayrettin Usul, İsmet Titiz ve Burcu A. Ateş, *"İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetimin Oluşumundaki Etkinliği"*: Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak 2011, s. 49.

¹⁵⁴ şaban Uzun, *"İç Kontrol Kurumsal Yönetime Yardımcı Olur"*, s.5, <http://iibf.erciyes.edu.tr/akademi/mh/suzay/F1.pdf>, (28.12.2013).

sorabilecektir. Böylelikle şeffaflık, eşitlik, hesap verebilirlik ve mesuliyet ilkeleri çalışacak ve bunun neticesinde kurumsal yönetim firmada kurulmuş olacaktır¹⁵⁵.

3.1.2. Kurumsal Yönetimin İç Denetime Etkisi

3.1.2.1. İç Denetimin Tanımı

Organizasyon faaliyetlerinin ve uygulayan kişilerin yerine getirdikleri işlerin, etkinlik ve uygunluğunun, üretilmiş her çeşit bilginin güvenilirliğinin, finans, muhasebe ve başka bütün hususlardaki kontrollerin sağlığının araştırılıp üst yönetime rapor şeklinde sunulması iç denetim olarak ifade edilmekte ve organizasyonda bu gayeyle çalışan bireylere de iç denetçi adı verilmektedir. İç Denetim Enstitüsü'nün İç Denetim tanımına göre İç denetim, bir işletmenin faaliyetlerini iletirmek ve bu faaliyetlere değer katmak gayesini güden, bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İşletmenin risk yönetim, kontrol ve yönetim aşamalarının etkinliğini değerlendirmek ve iletirmek gayesine yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım benimseyerek bir işletmenin gayelerine ulaşmasına yardımcı olmaktadır¹⁵⁶.

İç denetim kurumsal yönetimin ana unsurlarındandır. Bir işletmenin faaliyetlerini ileriye taşımak üzere hazırlanmış, danışmanlık faaliyetine ve bağımsız objektif güvence sağlama durumuna iç kontrol denmektedir. İç denetim işletme yönetimine ışık tutarak, organizasyon körlüğü kapsamında görülmeyen pek çok hususu görerek çözüm yolları aranmasını sağlamaktadır. Risk yönetimi, yönetim bilgi sistemlerinin ve iç kontrolün ölçülmesinde ve raporlanmasında kilit rol oynayan iç denetim sistemleri, uluslararası alanda rekabet eden işletmelerin piyasalardaki imaj ve itibarının bir göstergesidir. Organizasyon skandallarının ve uluslararası mali krizlerin arkasında yatan en önemli sebeplerden birinin, "özel ve kamusektörünün kurumsal yönetim politikalarının yetersizliği" olduğu görüşüdür ve bu görüş kurumsal yönetim ilkelerinin önemini artırmaktadır¹⁵⁷.

3.1.2.2. İç Denetimin İşletmeler İçin Önemi

¹⁵⁵Usul, Titiz ve Ateş, a.g.m., s.50.

¹⁵⁶ Turan Öndeş, "**Firmalarda İç Denetim ve Noksanlık-Fazlalık İlişkisi**", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:23, Sayı:2, 2009, s.20.

¹⁵⁷Ahmet Tokaç "**İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Denetim**"-2006, <http://ahmettokac.diyalogo.com/main.dlg?pid=6&aid=500000000012163> (08.01.2014)

Organizasyonlarda iç denetim; kontrol değerlendirme ve riskfaaliyetlerine destek sağlamaktadır, organizasyon faaliyetlerini izlemektedir, faaliyetlere ilişkin kontrol faaliyetleri ve riskle ilgili önerilerde bulunmaktadır, kontrollerin etkinliğini ve uygunluğunutest etmektedir. İç Denetim faaliyetinin çok yönlü oluşu, operasyonel denetim, uygunluk denetimi, bilgi sistemleri denetimi ve gibi finansal denetim bazı denetim faaliyetlerini içermektedir. Bu kapsam ve işlev özellikleriyle iç denetim; organizasyonlarda yasa ve düzenlemelere uygunluk, faaliyetlerin ekonomikliği, finansal raporlama sisteminin güvenilirliği, verimliliği ve etkinliği,bilgi sistemlerinin güvenilirliği için önemli olan faaliyetlerden biri olarak benimsenmelidir¹⁵⁸.

3.1.2.3. Kurumsal Yönetimin İç Denetime Etkileri

Kurumsal yönetim, iktisadi yapının temelini oluşturan anonim şirketlerin sağlam ve kuvvetli bir yapıya kavuşmasını sağlayacak faaliyetleri nezdinde taşımaktadır. İktisadi yaşamın ana gayesi kişilerin gereksinimlerini karşılamak ve toplum refahını sağlamaktır. Anonim şirketler öte yandan bireylerin gereksinimlerini karşılamak için üretim faaliyetlerinde bulunurken, öte yandan firma hissedarlarının refahının artırılmasını sağlamaktadırlar¹⁵⁹.

Bilhassa son senelerde organizasyonlarda yaşanan organizasyon skandallarıyla birlikte dünyada yönetim ve denetim üzerine prensipler ve yaklaşım geliştirilmeye başlanmış ve kurumsal yönetim önemli hale gelmiştir¹⁶⁰.

Organizasyonel varlığın devam ettirilebilirliğinin güvencesini taşıyan kurumsal yönetimin uygulamasında yönetim kurulunun önderliği, denetim komitesinin etkinliği çerçevesinde kurumsal risk yönetimi, uluslararası anlamda iç ve dış denetimin görev ve yükümlülükleri vardır. Bu kapsamda İç denetim ve kurumsal yönetim görevlerini incelediğimizde; iç denetim” kurumların risk yönetimi, kurumsal ve kontrol yönetim süreçleriyle ilgili danışmanlık ve tarafsız ve bağımsız güvence sağlama faaliyetleri olarak belirtilebilir. Bu sebeple iç denetim, firma ve kuruluşlarda yönetsel hesap verebilirlik kurumunun yerleşmesine yardımcı olmaktadır. İç

¹⁵⁸ Ali Kamil Uzun, *Kurumsal Yatırımcılar İçin İşletmelerde İç Denetim Faaliyetinin Rolü ve Önemi*, Kurumsal Yönetim Dergisi, <http://www.icdenetim.net/component/content/article/38-kurumsal-yonetim/93-kurumsal-yatirimcilar-icdenetim> (03.01.2014).

¹⁵⁹ Yusuf Dinç, vd., *İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Çerçevesinde İç Denetimin Yeri Ve Önemi*: İmkb-100 Örneği, http://icongfesr2011.tolgaerdogan.net/documents/national.../UL1_8.pdf, (20.12.2013).

¹⁶⁰ Tansel Çetinoğlu ve Niyazi Kurnaz, *İç Denetim Güncel Yaklaşımları*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2010, s.18.

denetçilerin, organizasyon ve kuruluşların iç kontrol sisteminin yeterliliği ve etkinliğiyle iş süreçlerinin yerinde uygulanışı, performans kalitesi hakkında yönetime bilgi iletmesi konusunda mesuliyetleri vardır. İç denetim faaliyeti organizasyon ve kuruluşlara işin doğru yapılmasının yanında doğru işin yapılması hususunda görüş ve önerileriyle değer sağlamaktadır. İş akışının verimliliği ve etkinliği finansal raporlama sisteminin güvenilir olması yasa ve mevzuatlara uygunluk hususlarında güvence vermek için organizasyon ve kuruluş yöneticilerince planan iç kontrol sistemi, iç denetim faaliyetiyle değerlendirilir. Suistimal, hile ve hata, gelir ve varlık kayıplarının yaşanmamasında iç denetim faaliyetinin ve iç kontrol sistemi etkinliği önemlidir. Bu şekilde verimlilik ve karlılığın güvencesi denetlenebilir olmaktadır¹⁶¹.

1980'li senelerin sonundan itibaren İngiltere'de patlak veren ekonomik yolsuzluklar, ve iflaslarkurumsal yönetimle ilgili mevcut geliştirme hazırlıklarının başlatılmasına vesile olmuştur. 1 Aralık 1992 tarihinde yayınlanan ve Kurumsal Yönetimin Finansal Boyutu başlıklı "Cadbury Raporu" olarak isimlendirilen rapor, kurumsal yönetim alanındaki ilk ayrıntılı rapor olmuştur. Bu raporda denetimin, kurumun mali verilerinin güvenilirliğinin sorgulanması kapsamında önemli bir kaynak olduğu ama hissedarlarca yöneticilere karşı uygulanan bir sistem olarak düşünülmemesi gerektiği, denetim firmalarında görülen rekabetin denetim kalitesini azaltabileceği düşüncesi ile çeşitli denetim ilkelerinin, denetim firmalarında yapılan ödemelerin hepsinin açık bir şekilde ifade edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ocak 1995 tarihinde "Yöneticilere Yapılan Ödemeler Çalışma Grubu" ismiyle Sir Richard Greenbury tarafından toplanan komitede, İngiltere'deki firmaların yöneticilerine ödenen maaş ve diğer menfaatler hususunda yapılan mevzuatlar bulunmaktadır¹⁶².

Kurumsal Yönetim Komitesi Kasım 1995 tarihinde İngiltere'de kurulmuştur. Hampel Raporu bu komite tarafından Ocak 1998 tarihinde yayınlanmıştır. Denetime ilişkin mevzuatında bulunduğu bu rapora göre¹⁶³,

- Her firmada yönetim kuruluna karşı sorumluluğu olan bir denetim komitesinin kurulması,
- Yönetim kurulu tarafından firma çalışanın menfaatlerinin korunmasına yönelik bir iç denetim sisteminin oluşturulması,

¹⁶¹Şaban Uzun, *Kurumsal Yönetim ve İç Denetimin Rolü*, Referans Gazetesi, <http://www.icdenetim.net/denetim-komitesi>, (25.12.2013).

¹⁶²Yusuf Dinç vd. , *"İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Çerçevesinde İç Denetimin Yeri Ve Önemi: İmkb- 100 Örneği"*, http://icongfesr2011.tolgaerdoğan.net/documents/national.. /UL_18.pdf, (28.12.2013).

- Denetim biriminin objektifliğinin ve bağımsızlığının korunması gayesiyle denetim birimleri ile resmi ve Şeffaf ilişkilerin sağlanması,
- Dış denetçilerin raporlarını bağımsız bir biçimde hissedarlara raporlamaları sağlanmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: KURUMSAL YÖNETİMİN BAĞIMSIZ DENETİME ETKİLERİ

4.1. KURUMSAL YÖNETİMİN BAĞIMSIZ DENETİME ETKİLERİ

4.1.1. Bağımsız Denetimin Tanımı

Bağımsız denetim, serbest meslek erbabı olan veya bir denetim firmasının ortağı olan, denetimini yürüttükleri firmayla işçi-işveren statüsünde bağlantısı bulunmayan denetçilerin, firmanın talebi ile ve bir denetim sözleşmesi kapsamında, firmaların finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluk düzeyini tespit etmek amacıyla yürüttükleri denetimlerdir¹⁶⁴.

Bağımsız denetleme, “ortaklıkların ve yardımcı kurumların hesap ve işlemlerinin bağımsız denetleme kurumları tarafından görev verilen yetkili denetleme personeline bu kurumlar için, denetleme ilke, esas ve standartlarına göre incelenmesi ve bu inceleme neticelerine göre düzenlenmiş finansal tabloların, 2499 sayılı Kanun kapsamında gerçeği gösterip göstermediği saptanması ve rapora dayandırılmasıdır”¹⁶⁵.

4.1.2. Bağımsız Denetimin Türleri

4.1.2.1. Sürekli Denetim

Halka açık işletmelerin, SPK gözetimine tabi başka işletmelerin, bankaların, sigorta işletmelerinin yılsonu finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe standartlarına göre denetlenmesidir¹⁶⁶. İncelemelerin en etkili olanı sürekli denetimdir. Sürekli denetim yolsuzlukların vaktinde ve hızla ortaya çıkarılması ve olumsuz etkilerin önlenmesi bakımından önemlidir¹⁶⁷. Başka bir anlatımla sürekli denetim; güvenilir finansal bilginin üretilmesi, veri bütünlüğünün korunması ve firma varlıklarının kaybının önlenmesi konularında gerçek zamanlı muhasebenin etkililiğini

¹⁶⁴ Celal Kepekçi, a.g.e. s.8.

¹⁶⁵ Resmi Gazete, *Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik*, 13.12.1987 Tarih ve 19663 Sayılı Resmi Gazete, md.5.

¹⁶⁶ Hasan Kaval, a.g.e. s. 27.

¹⁶⁷ Osman Fikret Arkun, *İşletmelerde Muhasebe Denetimi*, İstanbul: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Saydar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, Yayın No:317-550, 1980, s.64.

ve etkinliğini saptamaya yönelik kanıtların değerlendirilmesi ve toplanması sürecidir¹⁶⁸.

4.1.2.2. Sınırlı Denetim

Bazı işletmelerin ara finansal tablolarının, denetim firması tarafından ara dönemlerde denetlenmesi biçiminde yürütülen denetimdir. Bu denetimin zorunlu olduğu kuruluşlar; bankalar ve özel finansal kuruluşlarıyla, sermaye piyasasında işlemde bulunan şirketlerdir. Bu şirketler 3, 6 ve 9 uncu ay sonu itibariyle Ara Mali Rapor düzenlemek ve Sermaye Piyasası Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na göndermek mecburiyetindedir¹⁶⁹.

4.1.2.3. Özel Denetim

Özel denetim faaliyeti devir, birleşme, bölünme, tasfiye gibi faaliyetler veya halka ilk kez açılacak firmalar için yürütülen bir denetim çeşididir. Özel denetim aşamasında sirküler ve izah name düzenlenmekte ve bu belgelerde firmaların finansal durumundaki gelişmeleri takip etmek gayesiyle en az üç döneme ilişkin finansal raporlar verilmektedir. Bu raporların ve bilgilerin doğruluğu hususunda görüş bildirmek için uygulanan denetime özel denetim faaliyeti adı verilmektedir¹⁷⁰.

Özel denetim uygulamaları, firma yönetimine farklı hususlarda bilgi sağlamak gayesiyle yapılırlar. Belli başlı özel amaçlı denetim türleri şunlardır¹⁷¹:

- i. Mahkemelere yaptırılan özel tetkikler,
- ii. Şirketlerin birleşme, satın alma, devir sürecinde yapılan tetkikler,
- iii. Bir firmayla ortaklık kurmadan önce yaptırılan tetkikler,
- iv. Kredi vermeden önce yaptırılan tetkikler,
- v. Hisse senedi ve tahvillere yatırım yapmadan önce yapılan tetkikler,
- vi. Hata, hile ve yolsuzlukların araştırılması,
- vii. Vergi tetkikleri,
- viii. Devlet kurumlarınca yapılan teftiş ve tetkiklerdir.

¹⁶⁸Zabihollah Rezaee and Rick Elam, "Continuous Auditing: The Audit of the Future", Managerial Auditing Journal, Vol.16, No.3, 2001, s.151.

¹⁶⁹ Hasan Kaval, a.g.e. s.27.

¹⁷⁰ Hasan Kaval, a.g.e, 2006 s.14.

¹⁷¹ Vasfi Haftacı, *Muhasebe Denetimi*, Mersin: Avcı Ofset, 2007, s.10.

4.1.3. Bağımsız Denetimin Yararları

Bağımsız denetim, bazı sosyal gruplara farklı faydalar sağlamakta ve iktisadi hayatın düzenlenmesinde rol oynamaktadır. Bağımsız denetimin uygulama yaşamına sağladığı faydaları, denetlenen firmaya sağlanan faydalar, kamu kurumlarına sağlanan faydalar, çalışma yaşamının başka üyelerine sağlanan faydalar olarak gruplandırabiliriz¹⁷².

Bağımsız denetimin piyasalara etkisini farklı yönlerden inceleyebiliriz. Sermaye piyasalarına olan güvenin artması, halka bu hususta bilgi verilmesi, sermaye piyasasında güven ve istikrar ortamının sağlanması, yatırımların artması için bilgilerin güvenilirliğini arttırmaktadır. İlk önce firmaların finansal durumları ile vergi denetçileri ve firma yönetimleri ilişkili iken, 1900'lü yıllarda firmanın işiyle ticari, iktisadi ve finansal ilişki kuran veya kurmayı düşünen tüm şahıs ve kurumlar firmanın finansal durumları ile ilgilenmektedir¹⁷³. Bu bağlamda bağımsız denetim faaliyeti, sermaye piyasasında hem özel hem de kamu kesimi yönünden büyük faydalar temin etmektedir¹⁷⁴.

Bağımsız dış denetimin sağladığı faydalar genel olarak üç grupta ifade edebilir¹⁷⁵;

Bağımsız Dış Denetimin Denetlenen Şirkete Sağladığı Yararlar:

Bağımsız dış denetim neticesinde hazırlanan raporlar, firma yönetimine firmanın pozitif ve negatif finansal durumunun ne olduğunu nesnel ve tarafsız bir şekilde açıklamaktadır. Bağımsız dış denetçi tarafından onaylatılan bir finansal tablo, doğru, şeffaf ve güvenilir bir finansal tablodur. Bu da firma yöneticisine daha doğru ve sağlıklı karar verebilme olanağı tanımaktadır. Bağımsız dış denetim neticesinde firma yöneticisi, firmada var olan yolsuzlukları, eksiklikleri, yanlışlıkları, uluslararası muhasebe standartlarına uyumsuzlukları vaktinde öğrenme olanağı elde etmektedir.

¹⁷²Ersin Güredin, 2000, a.g.e, s.16.

¹⁷³ İbrahim Kurban, *Muhasebe ve Denetim Standartlarının Oluşum Sürecinde Devletin Konumu*, Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, (Şubat 1990), s.8.

¹⁷⁴ Yaşar Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, 2. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1988, s.205.

¹⁷⁵ Maliye Hesap Uzmanları Derneği, *Denetim İlke ve Esasları*, 2.b., Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 1999, s. 98-99.

Bağımsız Dış Denetimin Denetlenen Şirket İle İlişkisi Olan Üçüncü Kişilere ve Para- Sermaye Piyasasına Sağladığı Yararlar: Finansal tabloları, bağımsız dış denetçilerce denetlenen firmalar, gerek alım-satım ilişkisi içinde oldukları firmalar bakımından ve gerekse ileride ilişki içine girecekleri firmalar ile para ve sermaye piyasası kurumları bakımından gerçekleştirilen incelemelerde, finansal tabloları bir bağımsız dış denetçi tarafından denetlenmemiş olan firmalara kıyasla önemli avantajlar sağlamaktadırlar. Bunun nedeni,bağımsız dış denetimden geçmiş ve finansal tabloları onaylatılmış bir şirket, denetim raporunda ifade edilen koşullar ve bilgiler kapsamında güvenilir ve tercih edilir bir firmadır.

Bağımsız Dış Denetimin Denetlenen Şirketin Ortaklarına Sağladığı Yararlar:Dış denetimin tamamen bağımsız ve tarafsız firmalarca uygulanan bir çalışma olması ve bağımsız dış denetim faaliyetlerinin oldukça objektif ve şeffaf bir biçimde raporlanması sebebiyle bağımsız dış denetimden geçmiş bir firmada, bütün ortakların ve bilhassa yönetimde bulunmayan ortakların görevleri ve hakları daha iyi korunmuş olmaktadır.Firma içi ve dışı her türlü haksız, yanlış ve eksik uygulama açık bir şekilde ortaya konmaktadır.

Kamu kesimi, hacmi ve sayısı zamanla artan firmaları denetlemedeki kifayetsizliği sebebiyle bağımsız denetimden ön denetim olarak faydalanmaktadır. Özel kesimdeyse hem firma içindeki bireyler (yöneticiler, ortaklar, personel vb.), hem de firma dışındaki bireyler (potansiyel yatırımcılar, alacaklılar, yabancı sermaye vergi makamları, kredi açacaklar, sendikalar, vb.) bağımsız denetimden faydalanmaktadır¹⁷⁶.

4.1.4. Risk Tabanlı Denetim Yaklaşımı

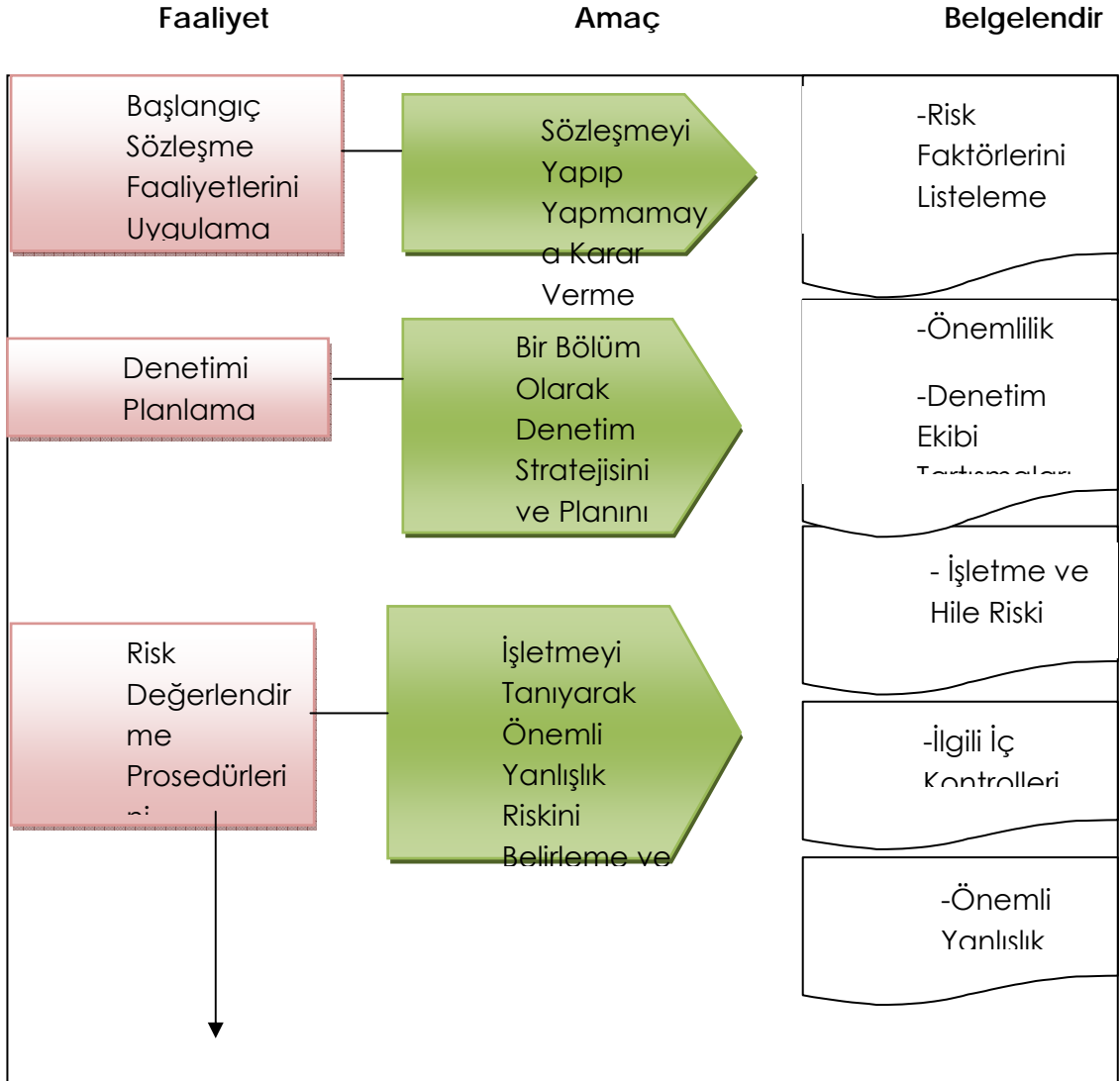
Risk tabanlı denetim yaklaşımı modern denetim tekniklerinden olup, günümüzde en çok tercih edilen bir yöntemdir. Bu yaklaşım ve bu yaklaşımın aşamaları olan risk değerlendirme, riske karşılık verme ve rapor oluşturma aşığıda açıklanacaktır.

4.1.4.1. Risk Değerlendirme Aşaması

Risk esaslı denetim aşamasında senelik denetim planının risk esaslı yürütülmesi gerekmektedir. Bunun sağlamanın yolu işletmenin denetimdeki

¹⁷⁶Yaşar Karayalçın, a.g.e.s.202.

önceliklerinin neler olduğunun tespit edilmesi, denetlenecek faaliyet aşamalarının saptanarak işletmenin tam bir risk planının çıkarılması ve denetim kaynaklarının en riskli uygulamalardan başlanılarak denetimin programlanmasıdır¹⁷⁷.

Kaynak: Bozkurt, a.g.e., s.20.

Risk değerlendirme süreci geleneksel denetim modellerindeki, işin alınması ve denetim sözleşmesinin yapılması ile denetimin planlanması süreçlerini kapsamaktadır. Bu aşama, denetimin başarılı bir şekilde tamamlanmasına anahtar süreçlerden biridir. Denetçi bu süreçte aşağıdaki adımları gerçekleştirmelidir¹⁷⁸,

Yeni başvuran müşteri veya mevcut müşteriyle ilgili risklerini göz önünde bulundurarak ilgili dönemde denetim gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceğini,

¹⁷⁷ Abdullah Kaya, "İç Denetim, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Maliye Bakanlığı", (Çevrimiçi) www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/diger/icerikdetaydh224.pdf, (Erişim Tarihi: 05.12.2013).

¹⁷⁸ Nejat Bozkurt, **Denetim, Denetim Standartları ve Uygulamaları**, TÜRMÖB Bağımsız Denetim Eğitimi Ders Notları, Ankara: TÜRMÖB, 2012, s.25.

Firmada olabilecek önemli hataları tanımlayıp, ele alarak gerekli planlamanın yapılmasını yürütmektedir.

Risk değerlendirme süreci, risk esaslı denetimin kilit noktası olan riskin saptandığı süreç olduğundan ötürü, başarılı olabilmesi için bazı konular göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar¹⁷⁹:

- a. Risk değerlendirme aşaması etkileşimli olmalıdır. Üst yönetim ve bağımsız denetçilerin de aşamanın başında katılımı sağlanmalıdır.
- b. Süreç her iki taraf için de yararlı sonuç üretmelidir.
- c. Değerleme aşamasının neticelerinin alınması için hızlı olunmalıdır.
- d. Risk değerlendirme aşamasında fayda-maliyet ilişkisi göz önünde bulundurulmalıdır.
- e. Risk değerlendirme aşamasında bulunan sonuç, en azından elde etme maliyeti kadar olmalıdır.
- f. Risk değerlendirme aşamasının neticeleri, denetçi ve yönetime anlam ifade etmelidir.
- g. Risk değerlendirme modeli, işletmenin gereksinimleri dikkate alınarak oluşturulmalı ve mümkün olduğu kadar basit hazırlanmalıdır.
- h. Risk değerlendirme aşamasında modellerin kullanılması mecburi olmamakla birlikte, kullanılması durumunda risk değerlendirme sisteminin başkalarınca kolay bir biçimde anlaşılması ve sistemin sürekliliğini sağlamaktadır.

Bilhassa bu süreçte önemli hatalardan kaynaklanan risklerin saptanması, gelecek süreçteki denetim faaliyetlerinde, denetçinin bu risklere karşı temkinli olmasına imkan sağlamaktadır. Etkili bir risk değerlendirme sürecinde aşağıdaki tabloda sıralanan özelliklerin bulunması gerekmektedir¹⁸⁰:

¹⁷⁹ Ali Rıza Eşkazan, "**Risk Odaklı İç Denetim Planlaması**", Türkiye İç Denetim Enstitüsü İç Denetim Dergisi, (Bahar 2005), s.33.

¹⁸⁰ Nejat Bozkurt, a.g.e., s.25.

Tablo 1. Risk Değerlendirme Sürecinde Gereklilikler

Gereklilikler	Açıklama
Deneyimli Ekip Üyelerinin İşin İçinde Yer Alması	Sözleşme ortağı baş denetçinin (Sorumlu Baş Denetçi) ve denetim ekibinin diğer kilit üyelerinin, denetimin planlanmasında ve ekip üyeleri arasındaki görüşmelerde aktif olarak rol almaları gerekir. Bunun sonucu denetim planlaması için, bu kişilerin deneyim ve öngörülerinden faydalanılmış olur. UDS'ları, "bağımsız denetçi" terimini bağımsız denetim işini yürüten kişi veya kişiler için kullanmaktadır. Bir UDS'nda sözleşme ortağı baş denetçi tarafından yerine getirilecek bir gereklilik veya sorumluluk olduğunda, "bağımsız denetçi" yerine "sözleşme ortağı baş denetçi" terimi kullanılır.
"Mesleki Şüphencilik" Kavramının Vurgulanması	Denetçiden işletmenin yönetimi ve kurumsal yönetimden sorumlu olanların dürüstlük ve samimiyeti hakkındaki geçmiş deneyimlerini göz ardı etmesi beklenmemektedir. Buna karşın, yönetimin ve kurumsal yönetimden sorumlu olanların dürüst ve samimi olduğuna duyulan inanç, bağımsız denetçinin makul güvenceyi elde ederken mesleki şüphencilikini elden bırakmasına veya ikna edici olmayan denetim kanıtları ile yetinmesine yol açması da beklenmemektedir.
Planlama	Denetimin planlanmasında harcanan zaman (bir bütün olarak denetim stratejisinin ve planının hazırlanması), denetimin amaçlarının uygun bir şekilde yerine getirileceğinden ve denetim ekibinin en kritik olası yanlışlık alanlarına odaklanmış olduğundan emin olunmasını sağlar.
Ekip Görüşmeleri ve Devamlı İletişim	Sözleşme ortağı baş denetçinin de katılımıyla yapılan ekip planlama görüşmesi/toplantısı aşağıdakiler için son derece uygun bir platform oluşturur:

	<p>Denetim ekibine müşteri hakkında genel bilgilerin verilmesi ve olası risk alanlarının görüşülmesi, Bir bütün olarak denetim stratejisinin ve planının etkinliğinin tartışılması ve daha sonra gerekli oldukça değişikliklerin yapılması,</p>
	<p>Hileli eylemlerinin nasıl yapılabileceği konusunda fikir paylaşımında bulunulması ve daha sonra uygun karşılığın tasarlanması, Denetim sorumluluklarının dağıtılması ve zamanlamanın belirlenmesi.</p> <p>Denetim işi boyunca ekip içerisindeki devamlı iletişim de önemlidir. Denetimle ilgili hususlar ortaya çıktıkça, alışılmadık faaliyetler veya hilenin olası göstergeleri belirlendikçe tartışmak ve ele almak daha iyidir. Bu şekilde yönetimle zamanında iletişime geçmek ve gerekli olduğunda denetim stratejisinde ve prosedürlerinde değişiklik yapmak mümkün olacaktır.</p>
<p>Riskin Belirlenmesine Odaklanma</p>	<p>Risk değerlendirme sürecindeki en önemli adım, ilgili tüm risklerin belirlenmesidir. Eğer işletme veya hile riski unsurları denetçi tarafından belirlenmezse, bu riskler ele alınamaz ve uygun bir denetim karşılığı tasarlanamaz. İyi tasarlanmış risk değerlendirme prosedürlerinin denetimin etkinliği için çok önemli olmasının nedeni budur.</p>
<p>Yönetimin Riske Yaklaşımlarını Değerlendirme Kabiliyeti</p>	<p>Risk değerlendirme sürecinde önemli bir adım, yönetimin riske yaklaşımlarının (özellikle iç kontrollerle) finansal tablolarda önemli yanlışlık risklerini azaltmadaki etkinliğini değerlendirmektir.</p>
<p>Mesleki Yargının Kullanımı</p>	<p>UDS'ları denetçi tarafından denetim boyunca yapılan önemli değerlendirmelerin kullanımını ve daha sonra belgelendirilmesini gerekli kılmaktadır. Risk değerlendirme süreci boyunca yerine getirilen görevlere tipik örnekler aşağıdaki</p>

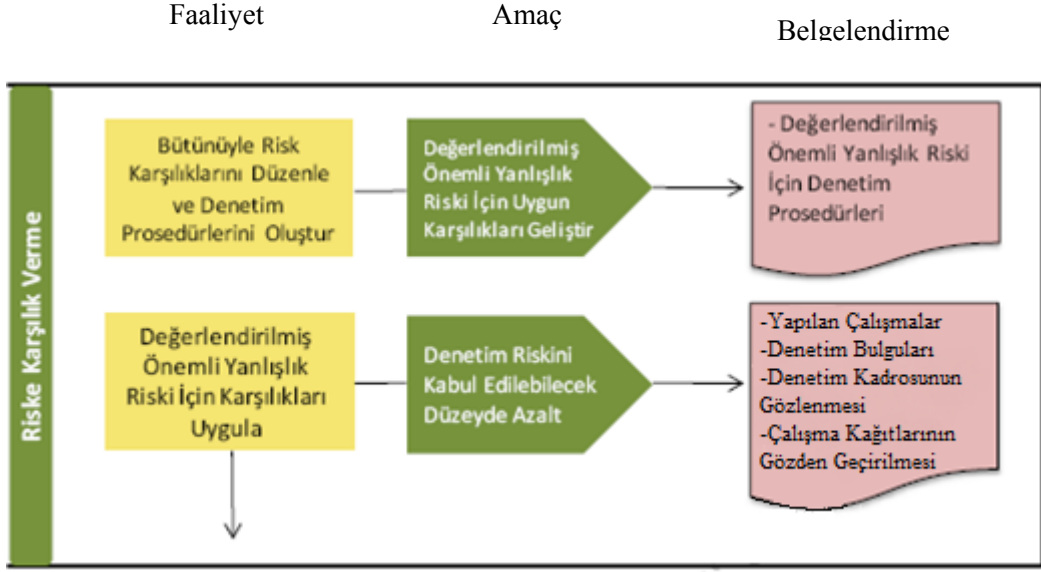
	gibidir:
	▪ Müşterinin kabulüne veya müşteri ile devam edilmesine karar verilmesi,
	▪ Genel denetim stratejisinin oluşturulması,
	▪ Önemlilik düzeylerinin belirlenmesi,
	▪ Anlamalı risklerin ve denetimin özel dikkatini gerektirebilecek diğer alanların belirlenmesi de dahil olmak üzere önemli yanlışlık risklerinin değerlendirilmesi
▪ Analitik inceleme prosedürlerinde kullanılmak üzere beklentilerin geliştirilmesi.	

Kaynak: Bozkurt, a.g.e., s.26.

4.1.4.2. Riske Karşılık Verme Aşaması

Riskler tanımlanarak ele alındıktan sonra bir sonraki aşama, bu risk yığınının işletmenin risk toleransı ve risk kapasitesi içinde bulunup bulunmadığının saptanmasıdır. Riske verilecek karşılık, riskin işletmenin üstlenmeye hazır olduğu düzey sınırı içinde olup olmamasına göre farklılaşmaktadır. Riskin yapısına göre verilecek karşılıklar kabul etme, kaçınma, azaltma veya paylaşma, olarak sınıflandırılabilir¹⁸¹.

¹⁸¹İşilda Arslan, *Kurumsal Risk Yönetimi*, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2008, s.37.

Şekil 1. Riske Karşılık Verme Süreci

Kaynak: Bozkurt, a.g.e., s. 28.

Riske karşılık süreci Şekil 1.2.'de gösterilmiştir. Riske karşılık verme sürecinde denetçi mali tablo ve iddia derecesinde değerlendirme neticelerini göz önünde bulundurur ve bunlara karşı yürütülecek uygun denetim standartlarını geliştirmektedir. Denetçinin ele alınmış önemli hatalardan kaynaklanan risklerine vereceği ve denetim planında yer vereceği karşılıklar temel bilgiler olarak aşağıdaki gibi olacaktır¹⁸²:

- i. Mali tablo seviyesinde ele alınmış risklere verilecek genel bir karşılık,
- ii. Önemli mali tablo alanlarını hedefleyerek verilecek karşılıklar,
- iii. İddia seviyesinde ele alınmış önemli hatalardan kaynaklanan risklerine karşılık gelmek üzere uygulanacak ilave denetim ilkelerinin yapısı, düzeyi ve zamanlaması.

Bir bütün olarak verilecek karşılıklar, mali tablo düzeyindeki ele alınmış önemli hatalardan kaynaklanan risklerini hedef almaktadır. Bu karşılıklar¹⁸³:

- i. Uygun personelin görevlendirilmesi ve gözetimi,
- ii. Mesleki şüphecilğe duyulan gereksinim,

¹⁸² Bozkurt, a.g.e. s.28.

¹⁸³ Bozkurt, a.g.e. s.28.

- iii. Yönetimin açıklamaları için gerekli iş birliğinin seviyesini,
- iv. Önemli işlemlerin ispatlanmasında incelenmesi gereken belgelerin neler olduğunun saptanmasını göstermektedir.

Bazı risklere karşılık, onları paylaşmak önemlidir. Bu geleneksel sigorta metoduyla riski transfer etme biçiminde gerçekleştirilebilir veya riski üstüne alması için ödeme yapma metoduyla gerçekleştirilebilir. Bu seçenek bilhassa mali risklerin veya varlıkların riskinin azaltılması için uygundur. Riskleri transfer etme sebebi, diğer ajanın o riski yönetmekte daha uzman olması olabileceği gibi, karşı karşıya kalınacak risk oranının paylaşım ile azaltılması da mümkündür. Fakat itibari risk gibi bazı risklerin aktarılması mümkün olmamaktadır¹⁸⁴.

Ek denetim prosedürleri ise;

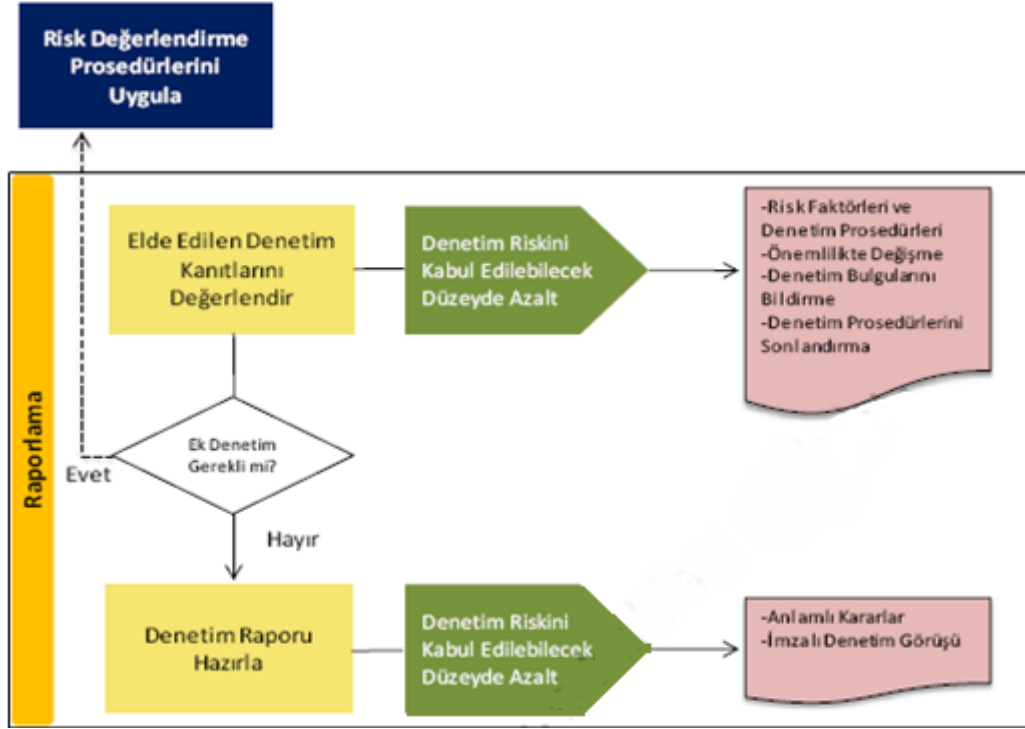
- i. Detayların test edilmesi,
- ii. Maddilik analitik inceleme prosedürleri,
- iii. Kontrollerin test edilmesi gibi temel işlemlerden meydana gelmektedir.

4.1.4.3. Raporlama Aşaması

Denetim raporları, denetim fonksiyonun en önemli ürünü denetim faaliyetleri neticesinde denetçinin görüşünü belirtmektedir. Denetimin raporlama sürecinde amaç, doğru ve karşılaştırılabilir raporların düzenlenmesi, kesin raporun vaktinde çıkarılması ve rapor okuyucularının ilave bilgiler sağlamalarını gerçekleştirmektir¹⁸⁵. Aşağıdaki şemada raporlama süreci gösterilmektedir:

¹⁸⁴ Işilda, Arslan, a.g.e, s. 37.

¹⁸⁵ Michael P. *Cangemi and Tommie Singleton, Managing Audit Function*, England: John Wiley & Sons, 2003, Chapter 1.8.

Şekil 2. Raporlama Süreci

Kaynak: Bozkurt, a.g.e., s.30.

Denetim aşamasının son adımı, sağlanan denetim kanıtlarının incelenmesi ve bunların denetim riskini kabul edilebilir bir düzeye düşürmek için yeterli uygunlukta olup olmadıklarına karar verilmesidir. Denetimin bu sürecinde aşağıdaki faktörlerin tespit edilmesi önemli olmaktadır¹⁸⁶:

- i. Gerçekleştirilen çalışmalardan çıkarılan neticelerin uygun olup olmadıklarının saptanması,
- ii. Şüpheli durumlar ile karşılaşıp karşılaşılmadığı,
- iii. Değerlendirilmiş risk düzeyindeki muhtemel farklılıklar,
- iv. İlave risklerin (daha önce belirlenmemiş olan) uygun bir biçimde değerlendirilip, ilave denetim ilkelerinin gerektiği gibi uygulanıp uygulanmadığı.

¹⁸⁶ Bozkurt, a.g.e., s.30.

Denetim raporlarının elde edilen sonuçları, yapılan tavsiyeleri ve önerilen faaliyet planlarının yanında, görevin hedeflerini ve içeriğini de ifade etmesi gereklidir¹⁸⁷. Risk odaklı denetimde denetim raporunun gayesi aşağıda verilmektedir¹⁸⁸:

- i. Gereksiz kontrolleri tespit etmek,
- ii. Yeterli düzeyde güvence sunabilmek,
- iii. Risk yönetimi ve kontrol sistemleriyle ilgili öneriler sunmak,
- iv. Denetim faaliyetleri esnasında gerçekleştirilen gözlemlerin profesyonel olarak ortaya konması,
- v. Risk ve denetim arasında pratik bir denge oluşturulmasına yönelik öneride bulunmaktır.

Yürütülecek denetim ekibi toplantılarında bu hususlar görüşülmektedir. Bütün ilkeler gerçekleştirildiğinde ve neticelere ulaşıldığında, denetim bulguları yönetim ve kurumsal yönetişimden mesul olanlara raporlanmalı ve bir denetim görüşüne varılıp, denetim raporunun yazılması konusunda bir karar verilmelidir¹⁸⁹.

4.1.5. Denetimin Etkinliği

Firmalarda yapılan etkili bir denetim çalışması neticesinde, hem denetçi hem de işletme yönetimi çok büyük faydalar sağlamaktadır. Denetçi, yaptığı çalışmaların sonucunda yönetime sunacağı öneri şeklindeki mektupta iç kontrol sisteminin zayıflıklarını ve aksaklıklarını belirtip, bunların nasıl düzeltilebileceği ile ilgili bilgiler vermektedir.. Sistemin tamamen gözden geçirilmesi gerektiğini de önerebilir. Ayrıca, öneri sadece iç kontrol sistemi ile sınırlı kalmayıp işletmenin diğer bölümlerindeki mevcut problemler içinde düzeltici tedbirler ihtiva edebilir. Böylece denetçi-müşteri ilişkisi daha da pekiştirilirken bazı durumlarda denetçi, ek ücret de kazanabilir¹⁹⁰ (Bozkurt, 2000, s. 75).

¹⁸⁷ Türkiye İç Denetim Enstitüsü, "*Türkiye İç Denetim Enstitüsü'nün Kuruluş Öyküsü Tide Hakkında Genel Bilgi*", 05 Haziran 2006, s.299, (Çevrimiçi) <http://tide.org.tr/>, (Erişim Tarihi: 09.12.2013).

¹⁸⁸ Phil Griffiths, *Risk-Based Auditing*, England: Gower Publishing Limited, 2005, s.117.

¹⁸⁹ Bozkurt, a.g.e., s. 30.

¹⁹⁰ Nejat Bozkurt, *Muhasebe Denetimi*. İstanbul : Alfa Yayınları, 2000, s.75.

Kontrol denetimden daha önce ve geniş kapsamlı olarak düşünülmesi gereken bir husustur. Çünkü Kontrol faaliyetler yürüdüğü esnada yapılır. Kontrol, içinde bulunulan zaman parçasındaki işlemleri konu alır. Denetim ise geçmiş bir zaman parçası içindeki işlemleri konu alır ve inceler. Etkili bir kontrolün bulunmaması halinde etkili denetimden de söz edilemez¹⁹¹.

Uluslararası iç denetim standartlarında denetim etkinliği ile ilgili aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir¹⁹².

- a. İç denetim faaliyeti, kontrollerin etkinlik ve verimliliğini değerlendirmek ve sürekli gelişimi teşvik etmek suretiyle, kurumun etkin kontrollere sahip olmasına yardımcı olmalıdır.
- b. Risk değerlendirmesinin sonuçlarına bağlı olarak, iç denetim faaliyeti, kurumun yönetimini, faaliyetlerini ve bilgi sistemlerini kapsayan kontrollerin yeterliliğini ve etkinliğini değerlendirmelidir.
- c. İç denetçiler, faaliyet ve programların hedef ve amaçlarının kapsamını ve bunların kurumun hedef ve amaçlarına uyumunun derecesini anlayıp değerlendirmelidir.
- d. İç denetçiler, faaliyet ve programların, hedeflendiği şekilde uygulandığını veya gerçekleştirildiğini belirlemek, faaliyet ve programların tespit edilen hedef ve amaçlarla uluslararası mali standartların ne kadar uyumlu olduğunu anlayıp değerlendirebilmek için, faaliyet ve programları gözden geçirmelidir.
- e. Kontrollerin değerlendirilmesi için uygun ve yeterli kıstaslara ihtiyaç vardır. İç denetçiler, yönetimin hedef ve amaçlara ulaşip ulaşmadığını belirlemek için oluşturduğu kıstasların yeterlilik derecesini tespit etmelidir.
- f. Danışmanlık görevleri sırasında, iç denetçiler, görevin amaçlarıyla uyumlu bir ilişkide kontrolleri ele almalı ve herhangi bir kontrol eksikliğine karşı uyanık olmalıdır.
- g. İç denetçiler, danışmanlık görevlerinden elde ettikleri kontrol bilgilerini, kurumun maruz kaldığı önemli riskleri belirleme ve değerlendirme sürecinde kullanmalıdır.

¹⁹¹ Gürdoğan Yurtsever, "**Banka İçi Kontrol Birimleri**", İç Denetim Dergisi, 2007, s.31-32.

¹⁹² http://www.idkk.gov.tr/html/themes/.../kamu_ic_denetim_standartlari.doc (Erişim Tarihi: 28.10.2013).

Denetimin etkinliğinin sağlanması; finansal raporların gúvenilirliđinin sağlanması, hile ve yolsuzlukların önlenmesi, firmaların kurumsal risklerinin azaltılması konusunda firmalara katkı sağlayacaktır. Ayrıca firmayla ilgili 3. Kişiler ve devlet de denetimin etkin şekilde yapıldığı firmaların bilgilerine daha fazla gúvenecek ve firmanın itibarı daha da artacaktır. Bu noktada denetimin etkinliğinin sağlanmasında yeni Türk ticaret kanunu ve kurumsal yönetim anlayışı da önem taşımaktadır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile kurumsal yönetimin firmalarda uygulanması ve yeni ticaret sisteminin kurulması ile denetimin etkinliği konularında yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması ve denetimin etkinliğinin sağlanması sonucunda işletmelerin geleceği gúvence altına alınmıştır.

4.1.6.Bağımsız Denetim ve İşletmeler İçin Önemi

Bağımsız denetim, bir iktisadi birim veya zamana ait bilgilerin önceden tespit edilmiş uygunluk ölçüsünü araştırmak ve bu hususta bir rapor hazırlamak gayesiyle bağımsız bir profesyonel kişi tarafından yapılan kanıt toplama ve değerlendirme sürecidir¹⁹³.

Serbest meslek yapan kendi adına çalışan veya bir denetim firmasının ortağı olan, denetimini yaptıkları organizasyonla işçi-işveren ilişkisi olmayan denetçilerin, organizasyonun talebi ile ve bir denetim sözleşmesi kapsamında organizasyonun finansal tablolarının muhasebe ilkelerine uygunluk ölçüsünü tespit etmek gayesiyle yaptıkları denetim faaliyeti bağımsız denetimdir¹⁹⁴.

Muhasebe, karar alıcılara mali bilgi sunmak gayesiyle bir örgütün veya kişisel bir organizasyonun ticari ve finansal nitelikteki düzenlemelerine ilişkin verilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanması aşamasıdır. Bağımsız denetimde, muhasebe verileri denetimin konusunu meydana getirmektedir ve denetim kaydedilen bilgilerin muhasebe döneminde oluşan finansal ve ticari işlemleri gerektiği gibi yansıtıp yansıtmadığını tespit edilmektedir. Kabul edilen muhasebe ilkeleri, bu bilgilerinin gereken şekilde kaydedilip kaydedilmediği değerlemede gerekli olduğundan, denetçi bu ilkeleri bilmek mecburiyetindedir¹⁹⁵.

¹⁹³ Bozkurt, *a.g.m.*, s. 23.

¹⁹⁴ Kepekçi, *a.g.e.*, s.8.

¹⁹⁵ HasanTüredi, *Denetim*, Özkan Matbaacılık, 2000, s. 45.

İyi kurumsal yönetimi destekleyen, yasalar, mevzuatlar ve yönetmelikleri de kapsamına alan bağımsız denetim, birbiriyle bağlantılı verileri geniş kapsamda ele almalıdır. Kaliteli bağımsız denetim, etik değerler, teknik yeterlilik, uygun müşteri ilişkileri, iyi liderlik, etkin kalite kontrol ve inceleme süreçlerinin gözlemlenmesi, tecrübeli yargılama, düzgün çalışma gibi pek çok faktöre bağlıdır. Bağımsız denetçilerin kurumsal yönetimde görevi denetlenmiş ve yayınlanmış mali tabloların doğruluğu ve güvenilirliği, kalitesi hakkında güvence sağlamaktır. Mali tablo hilelerini tespit etmeleri bağımsız denetçilerden beklenmektedir. Mali tablo hilelerinin organizasyon üst yönetimi, yönetim kurulu ya da denetim komitesi dışındaki gruplara bildirilmesi, bağımsız denetçilerin yükümlülüğünde bulunmamaktadır, yasal, ahlaki ve gizlilik çerçevesinde uymak mecburiyetinde oldukları açıklamalarda bulunamazlar. Üst yönetim mali tablo hilesinde bulunmuşlarsa bağımsız denetçi, mali tablo hilesini direkt denetim komitesine, yoksa yönetim kuruluna rapor etmelidir. Üst yönetimin içinde bulunduğu herhangi bir yasaya uygun olmayan durumunun yine üst yönetime raporlanması hilelerin yok edilmesine katkı sağlamayabilir¹⁹⁶.

Kurumsal yönetimde dikkati çeken bazı özellikler aşağıda sıralanmaktadır¹⁹⁷;

- Her denetim çalışmasında denetimin yapılacağı ortam ve zamanın kesin olarak ortaya konulması gerekmektedir
- Denetim faaliyetlerinde esas olarak yapılan işlem, organizasyonun çeşitli biçimlerde ortaya koyduğu ve doğru olduğunu iddia ettiği bilgilerle denetçinin kendi doğrularının kıyaslanmasıdır.
- Bağımsız denetim çalışmasında denetçiler belli bir görüşe ulaşabilmek için yeterli sayı ve kalitede kanıt toplamak mecburiyetindedir.
- Bağımsız denetim, hususunda uzman ve bağımsız şahıslarca yürütülmelidir.
- Her denetim çalışmasının bitiminde bir rapor düzenlenmelidir.

Görüldüğü üzere, bağımsız denetimin önemini arttıran başlıca faktör güvenilir bilgi sağlama işlevidir. Bağımsız denetimi, önemli hale getiren faktörlerden bir diğeryse yönetime finansaltablolarla ilgili olarak denetim, analiz, tahmin ve rapor hazırlama gibi hususlar üzerinde, geleceğe ait kararların tespit edilmesinde yol gösterici olmasıdır. Bunun yanında organizasyon büyüklüğünün artması,

¹⁹⁶Mustafa Arı, “*Kurumsal Yönetim Ve Finansal Raporlamanın Güvenirliliği*”,Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2008, 3(2), 43-68

¹⁹⁷ Bozkurt, a.g.m., s. 23.

organiasyonlara olan devlet müdahalesinin artması, organizasyonla ilgili menfaat gruplarının güçlenmesi ve artması, çalışma hayatındaki rekabet ortamının şiddetlenmesi, insan faktörünün önem kazanması gibi konularda bağımsız denetimin önemiyle paralellik göstermektedir¹⁹⁸.

4.1.7.Kurumsal Yönetimin Bağımsız Denetime Etkileri

Bağımsız denetim kamuyu aydınlatma gayesi noktasında, kamu kurum ve kuruluşlarına olan faydalarının yanında, denetlenen kuruma ve bu kurumlarla iş ilişkisi içinde olan başka kurum ve kuruluşlara da fayda yaratmaktadır. Bağımsız denetim yapılmış kurumların, kredi bulma fırsatlarının artmasının yanında, güvenilirliğinin artması sağlanmaktadır. Kurumların bağımsız denetim yapılması sonucu düzenlenecek olan bağımsız denetim raporları, kredi veren kurumlara, yatırımcılara ve ilgili başka kişilere doğru ve güvenilir kararlar vermelerinde yardımcı olmaktadır. Bağımsız denetimden geçmiş kurumlara ve kurumla ilişki içinde olan başka kişi ve kurumlara ilişkin mevcut bu faydaların günümüzde yalnızca ulusal derecede olmayıp, uluslararası anlamda da geçerli olduğu belirtilebilir. Bunun nedeni günümüzde yatırımcılar, rakipler ve kurumlarla ilgili üçüncü kişiler sadece ulusal olmayıp, uluslararası boyuta gelmiştir. Bu sebeple ulusal anlamda sıralanmış söz konusu faydaların uluslararası yatırımcı, ilgili kurumlar, kredi kurumları vb. yönlerdende büyük önem taşıyacağı görülmektedir¹⁹⁹.

¹⁹⁸ Erol Çelen, “*Bağımsız Denetimin Önemi, Yararları ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi*”, <http://archive.ismmmo.org.tr/.../20%20-%2055%20EROL%20ÇELEN.doc>, (19.12.2013).

¹⁹⁹ Doğan Kutukız ve M. Akif Öncü, “*Bağımsız Denetimin Anonim Ortaklıklarda Kurumsal Yönetimin Gelişmesine Etkisi*”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:41, Ocak 2009, s.138.

BEŞİNCİ BÖLÜM : BAĞIMSIZ DENETİM VE KURUMSAL YÖNETİM İLİŞKİSİ

5.1. Kurumsal Yönetimde Bağımsız Denetime İhtiyaç Duyulma Nedenleri

5.1.1. Mali Bilginin İletilme İhtiyacı

Sermaye piyasasının başarısını arttıran etken kaliteli bağımsız denetim hizmetidir. Sermaye piyasalarının başarısı, işletmelerin finansal tablolarının güvenilirliğinin kaliteli bir bağımsız denetimle tasdik edilmiş olması, kamuoyunun eksiksiz ve doğru bilgilerle aydınlatılmasına ve bu sayede sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmış ve yapacak olan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının koruma altına alınması doğrudan sermaye piyasalarının başarısı ile ilişkilidir²⁰⁰.

Bağımsız denetim kuruluşlarının yapmış olduğu denetimler şirketlerin gerçek mali görünümünü meydana çıkarır. Geçmişte yaşanmış şirket skandalları incelendiğinde ise şirket yönetimlerinin bağımsız denetim kuruluşlarıyla beraber hareket etmiş ve gerçek durumlarını gizli tutmuşlardır ve böylelikle fon sağlayanlara hatalı mali tablolar vermişlerdir. Kurumsal yönetim anlayışı açısından mali tabloların bağımsız denetim kurumları tarafından denetlenmiş bir şekilde iletilmesi önem teşkil etmektedir. Bu sebeple Bundan dolayı bağımsız denetim kuruluşlarının mali tabloların iletilmesi konusunda hakikati yansıtır şekilde hareket etmesini sağlayacak gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekir²⁰¹.

5.1.2. Şirket Yönetimi İle Menfaat Sahipleri Arasındaki İletişimin Gözden Geçirilme İhtiyacı

5.1.2.1. Beklentilerin Çatışması

Şirketlerin başarı performanslarını yakalamaları sonucu bu başarıyı uzun vadede korumalarında menfaat sahiplerinin çıkarlarının ortak noktada buluşarak uzlaşma sağlanması önemlidir. Aksi halde, ekonomik etkinliğin sağlanması amacıyla ilgili kaynakları sağlayan menfaat sahiplerinin ilişkileri zayıflar ve böylece şirketin etkinliğine sebep olan koşullar yok olacaktır. Örneğin, yatırımcının çıkarlarının yönetim tarafından önemsenmemesi durumunda şirket daha yüksek maliyete sahip

²⁰⁰ Ekran Dibi, *Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Kalite Kontrol Sistemi ve Türk Denetim Firmalarındaki Uygulamalar*, 2010, s.81.

²⁰¹ Gürkan Polat, *Hisse Senetleri Borsaya Kote Edilmiş Şirketlerde Kurumsal Yönetim Kapsamında Bağımsız Denetim*, 2006.

finansmanı kabul etmek zorunda kalacak ve ya gerekli olan finansal kaynaklara olan ulaşım kesilecektir. Aynı şekilde, tedarikçilerinin çıkarlarının şirket stratejileri tarafından tehdit edilmesi durumunda üretim etkinliğinde hasar oluşacaktır. Karar sürecinde menfaat sahiplerinin çıkarlarının tekrar incelenmesi Kurumsal Yönetim ilkelerince vurgulanmakta, bu yolda gerekli araçlar tanıtılmakta ve birbirinden farklı çıkarların şirket stratejilerine dengeli bir biçimde yansıtılmasının yolu açılmaktadır.

Bu sayede, “amaç birliği” kavramı şirket başarısı için çalışanlar arasında geliştirilmesi gereken bir öge olmakla kalmayıp diğer menfaat sahiplerini de kapsayacak şekilde genişletilmiş olacaktır. Bu durum sonucunda, güven unsuru katılımçılık anlayışı tarafından olumlu bir şekilde etki görecektir.

Finansal raporlama ile ilgili tüm gruplar doğru bir şekilde bilgilendirilmesi aynı anda kurum içi ve kurum dışında çıkar çatışmalarının önlenmesini ve azınlık haklarının korunmasını sağlamış olur²⁰².

5.1.2.2. Hatalı Sonuçlar

Şirketin yönetimi, hukuki ve finansal durumuyla ilişkili olarak menfaat ve pay sahiplerinin düzenli ve güvenilir bilgiye ulaşma ihtiyacı söz konusudur. Fiili olarak ortaklık yönetimine katılmayan, küçük pay sahiplerinin ve diğer potansiyel sahibi yatırımcıların ortaklığın işlemleri hakkında doğrudan bilgi edinme ihtimalleri yoktur. Bu durumda küçük pay sahipleri ve potansiyel yatırımcının bilgi edinebilecekleri etkin yer finansal tablolar ve raporlardır.

Kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında ortaklara yapılacak tüm bilgilendirmelerin gerçeği yansıtıyor ve güven veriyor olması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşmesini sağlayacak yol adil bir yönetim, şeffaflık, sorumluluk ve hesap verebilirlikten geçmektedir²⁰³.

Şirketi, kurum ve kuruluşların sahip ve ortaklarına, alacaklıları ile kredi kuruluşlarına, işçi ve işveren kuruluşlarına, devletin ekonomik ve idari birimlerine ek

²⁰² Fatma Pamukçu, *Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi*, Nisan 2011, s.139.

²⁰³ Süleyman Uyar, “*Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi*”, Mali Çözüm Dergisi, S.66, Ocak-Şubat-Mart 2004, s.154-168.

olarak vergi dairesine ve bunların mali tablolarında yer alan kayıtların gerçeğe uygun, doğru ve güvenilir olduğunu ortaya koymak denetimin hedefidir²⁰⁴.

Menfaat sahiplerinin hazırlanan raporun güvenilirliği doğrultusunda bir yol izlemesi sonucu ciddi bir mali kayıp yaşanabilir. Menfaat sahiplerinin hazırlanmış olan mali raporların bilgileri bazında kararlar almadan önce bilgilerin güvenilirliği ve gerçekçiliği konusunda emin olmak istemeleri bundan kaynaklanır.¹⁴¹ Menfaat sahipleri şirketler hakkında bir karara varmadan önce, şirketlerin mali tablolarının belirli aralıklarla bağımsız denetimden geçmiş olmasına dikkat etmektedir.

5.1.2.3. Uzaklık

Özellikle halka açık şirketlerde şirketlerin kurulmuş olduğu merkezlerle hissedarlar farklı konumlarda yer alıyor olabilir. Hisse senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde ise hissedarlar farklı yerleşim yerlerinde olabilmektedirler. Uluslar arası büyük şirketlerde bu durum daha da karışıktır bunun sebebi olarak yatırımcıların birbirinden ayrı ülkelerdeki şirketlere yatırım için fon sağlayıp hisse senedi almaları gösterilebilir.. Ancak şirket bilgilerine kolay ulaşım fiziki uzaklık sebebiyle engellenmektedir. Bu sebeple denetim sonucu gerçek mali raporları güvenilir bir şekilde kamuya sunulmuş şirketler üzerine yatırım yapılmaktadır. Aynı zamanda fiziki uzaklık diğer menfaat grupları için de geçerlidir. Fiziki uzaklık şirketle ilgili olan menfaat gruplarının da güvenilir bilgiyi şirketten sağlamalarını olumsuz etkiler.

Mali tabloların elde edilmesinde şirket sahiplerinin karşı karşıya kaldığı yasal, fiziki ve ekonomik faktörler vardır ve bu sebeple menfaat sahiplerinin güvenilir ve gerçeklerin yansıtılmasını sağlayacak bir sisteme ihtiyacı vardır. Güvenilir ve gerçekleri yansıtacak bu sistem kuşkusuz bağımsız denetim sistemidir. Böylelikle menfaat sahipleri karar aşamasında kamuya açıklanmış olan bağımsız denetimden geçmiş güvenilir ve gerçekçi bilgilere ulaşabilecektir. Tüm bu etkenler bağımsız denetimin fiziki uzaklık durumlarında da önem teşkil ettiğini vurgulamaktadır.

5.1.2.4. Karışıklık

Kurumsal yönetim kapsamında düzgün işleyen bir kayıt sistemi menfaat sahiplerinin şirketler hakkında karar verebilmeleri için gereklidir. Bu durum

²⁰⁴ Kadir Ayrancı, *Türkiye’de Bağımsız Denetim ve Bir İşletme Uygulaması*, 2010, s.489.

hissedarlar, tahvil sahipleri ve bankalar için daha önemlidir. Şirketin düzgün bir şekilde kaydı tutulmuş muhasebe kayıtlarının şirketin gerçek durumu hakkında önemli bilgiler sunması sebebiyle özellikle çalışan ve alacaklılar olmak üzere diğer menfaat sahiplerinin de muhasebe kayıtlarına karar vermek adına göz atmaları gerekir.

Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması bakımından finansal raporlama faydalı bir araç olabilir. Kurumsal yönetim ilkeleri arasında yer alan hesap verebilirlik ilkesinin aktif olabilmesi için kamuoyuna finansal raporlama sayesinde gerekli bilgilendirmenin belirli aralıklarla yapılması gerekmektedir. Finansal raporlamanın sağladığı başka bir avantaj ise şeffaflık ilkesi kapsamında şirketin performans ve strateji beklentilerinin paylaşılmasıdır²⁰⁵.

Şirketlerin yapmış olduğu işleri, raporları, kayıtları ve muhasebe sistemini denetleyecek güvenilir bir kuruluşa tüm menfaat gruplarının gereksinimi vardır. 144 menfaat grupları yapılan denetim doğrultusunda karar verecektir bu sebeple denetmenlerin bağımsız ve kalifiye olması gerekmektedir. Bu denetim ancak bağımsız denetim kuruluşları tarafından yapılabilir.

5.2. Bağımsız Denetimin Kurumsal Yönetim İçinde Sağladığı Faydalar

5.2.1. Mali Rapor Kullanıcılarına Faydası

Bağımsız denetimin sonucu, düzenlenen raporlar firma yönetimine firmanın olumlu ve olumsuz finansal durumunun ne olduğunu tarafsız ve nesnel bir şekilde ortaya koymaktadır. Bağımsız dış denetçi tarafından onaylanan bir finansal tablo, güvenilir, doğru ve şeffaf bir finansal tablodur. Bu da firma yöneticisine daha sağlıklı ve doğru karar verebilme olanağı sunmaktadır.

Bağımsız denetim uygulamasından sonra işletme yöneticisi, firmada var olan yanlışlıkları, yolsuzlukları, eksiklikleri, Türkiye Muhasebe Standartlarına ve gerekli ise de uluslararası muhasebe standartlarına uyumsuzlukları vb. unsurları zamanında öğrenme olanağı bulmaktadır.

²⁰⁵ Mustafa Arı, *Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlamanın Güvenilirliği*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim, C.III, S.2, s.43-68.

5.2.1.1. Önleyici Kontrol

Hazırlanan finansal raporların kurumsal yönetimin şeffaflık ilkesi gereğince kamuya duyurulması gerekmektedir. Bu finansal raporların doğruluğu şirketin ilişkide bulunduğu şirketin ilişkide bulunduğu menfaat çevrelerini etkilemektedir.

Bağımsız denetim firmaları şirketlerin hazırladığı finansal raporları incelemekte, hata, hile ve yolsuzlukları tespit ederek hatalı raporlamanın önlenmesi konusunda faydalar sağlamaktadır.

5.2.1.2. Ortaya Çıkaran Kontrol

Kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde yapılan bağımsız denetim, hata, hile ve yolsuzlukların ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır.

Hata ve hileler, bir organizasyonun iç kontrol sistemindeki yetersizliklerin neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. Hileli işlemleri yapanlar iç kontrol sistemini engelleyebileceklerine inanarak bu tür işlemleri yapmaktadır. Etkin olmayan bir iç kontrol sisteminde hilenin yapılması kolay olmaktadır. Hata ve hilelerin oluşumunu en aza indirecek olan yapı iç kontrol sisteminin kalitesidir. Bilhassa organizasyon personeline yapılan hileli işlemlerin en aza indirilmesi için en etkin metot, iç kontrol sisteminin kurulması ve kuvvetlendirilmesidir. Muhasebe hata ve hileleri, organizasyon personeli veya organizasyon yönetimi kaynaklıdır. Genellikle hatalar, kurum çalışanı tarafından istenmeden gerçekleştirilirken, hilelerse kurum üst yönetimi ve yönetici ortaklarca gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında organizasyon çalışanı da yalnız başına veya diğer üçüncü şahıslarla birlikte hileli işlemler gerçekleştirilebilmektedir²⁰⁶.

Mali tablolardaki hata ve hilelere karşı finansal raporların kamuya açıklanmadan önce bir kontrolden geçirilmesi gerekmektedir. Bağımsız denetim kuruluşları tarafından ise şirketlerin hazırlamış oldukları mali raporlar denetimden geçirilmekte ve gözden kaçmış olan hatalar bulunmaktadır. Bulunmuş olan bu hatalar yöneticilerle paylaşılmakta ve şirketin gerçek durumu ortaya çıkmaktadır. Bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılmış olan denetim sonucunda, şirketler

²⁰⁶Hasan Kaval, *Muhasebe Denetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2005, s.64.

tarafından mali raporlarda yapılmış olan bu hatalar yayınlanmadan önce düzeltilmiş olmaktadır

5.2.1.3. Raporlandırın Kontrol

Kurumsal yönetimin uygulanmaması durumunda, finansal bilgilerdeki eksiklikler ya da hileler sebebiyle şeffaflık net olarak sağlanamadığından dolayı, erken uyarı sistemleri aktif bir şekilde işlememekte ve alınması gereken önlemler zamanında alınamamakta ve bundan dolayı da yeni krizlerle karşılaşılabilir²⁰⁷.

6102 sayılı kanun gereğince kurumsal yönetim ilkeleri gereğince şirketlerin bağımsız denetim kuruluşlarınca mali raporlarının denetlenmesi sonucunda maddi hatanın bulunması durumunda şirket yönetimine bildirimde bulunmaktadır. Şirketler bazen bağımsız denetim kuruluşlarının belirlediği hataları düzeltmek istemezler. Bağımsız denetim kuruluşları denetim raporlarını bu hatalı raporları değiştirmek suretiyle kamuya açıklarlar. Menfaat grupları açıklanmış olan bu raporlara bakarak karar verdiklerinden, bağımsız denetim kuruluşlarının şirketler için hazırlamış oldukları raporların doğruyu yansıtmamasını ve şirketlerdeki hataların nedenlerini göstererek açıklamalarını isterler.

5.2.2. Denetlenenlere Faydası

Kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde yapılan bağımsız denetim işletmeye aşağıdaki faydaları sağlamaktadır:

- İşletme kayıtlarına ve belgelerine göre hazırlanan finansal tabloların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığını saptar.
- İşletme faaliyetlerinin yasal düzenlemelere uygun olup olmadığını araştırır, uygunsuzluk varsa düzeltir²⁰⁸.
- İşletme yönetimi ve işletme çalışanlarının yolsuzluk yapmalarını engeller.
- Finansal tablolar denetimden geçtiğinden bu tabloların güvenilirliği, devlet tarafından yapılacak bir vergi denetiminin riskini azaltır²⁰⁹.

²⁰⁷ Mahmut Demirbaş ve Süleyman Uyar, *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi*, İstanbul: Güncel Akademi, 2006, s.22.

²⁰⁸ Zeki Doğan ve Zeynep Hatunoğlu, "*Vergi Gelirlerinin Artmasını Sağlayan Bağımsız Dış Denetimin Türkiye Açısından Önemi*", Yaklaşım Dergisi, Eylül 1996, s.133.

- Denetlenen mali tablolar işletme yöneticilerinin alacağı kararlara kaynak teşkil eder²¹⁰.
- Mali tablo ve raporlar üzerinde analizler gerçekleştirerek, işletmenin iktisadi durumunu yetkili kurumlara tam ve güvenilir olarak aktarır. Bu durum, işletmenin kredibilitesini artırır.
- İşletme yönetimi ve çalışanlarının yaptıkları çalışmalara yardımcı olarak, bu faaliyetlerin etkinliğini ve güvenilirliğini artırır.
- İç Kontrol Sisteminin etkinliğini artırır.

Bağımsız denetim faaliyetinin taraf olmayan kişiler tarafından yapılması ve raporlamaların düzenlenmesi sebebiyle işletmedeki ve yönetimdeki tüm ortakların hakları korunmuş olmaktadır. İşletme içindeki ya da dışındaki haksız uygulama açıkça ortaya çıkmaktadır.

5.2.3. Toplum Açısından Faydaları

Bağımsız dış denetçilerce Mali Tabloları, denetlenen işletmelerin para ve sermaye piyasası kuruluşları tarafından yapılan değerlendirmelerde, mali tablolarının bir bağımsız denetçiler tarafından denetlenmiş olmaları kamu açısından da önemli faydalar sağlamaktadırlar. Bağımsız denetimden geçmiş ve mali tabloları tasdik edilmiş bir işletme denetim raporunda belirtilen şartlar ve kayıtlar çerçevesinde güvenilir ve tercih edilir bir işletmedir. Bağımsız denetçilerin sorumluluğu, kendi kişisel çıkarlarıyla çatışsa dahi; topluma, müşterilerine, meslektaşlarına karşı şerefli, dürüst ve itibarlı davranmaktır. Mesleki bakımdan bu şekilde hareket etmenin ana sebebi kaliteli bir hizmet sunmak ve bu sayede toplumun güvenini kazanmaktır²¹¹.

Kurumsal yönetim çerçevesinde bağımsız denetim faaliyetleri, vergi gelirlerinin ve toplumsal refahın artmasını sağlar.²¹² Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Belediyeler, Dernek ve Vakıfların bağımsız denetimden geçmeleri bu kuruluşlardaki

²⁰⁹ Ersin Güredin, *Denetim*, 6. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 1994, s.16.

²¹⁰ Kadir Dabbağoğlu, *“Bağımsız Muhasebe Denetimi ve Türkiye’deki Durum”*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), 1998, s.4.

²¹¹ Ersin Güredin, *Denetçinin Meslek Ahlakı, Standartlar ve Uygulamadan Örnekler*.s.209.

²¹² Hakkı Dede, *“Sermaye Piyasası Mevzuatına Göre İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında İşlem Gören Sürekli Denetime Tabi Şirketlerin Ara Mali Tabloların Düzenlenmesine İlişkin Esaslar ve Bağımsız Dış Denetim”*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi), 1995, s.51-52.

yolsuzlukların önlenmesini ve bu kuruluşların etkin çalışmasını sağlayarak kamu maliyesinin bu kuruluşlardan dolayı zarar etme riskini düşürür.

5.2.3.1. Mali Pazarların Düzgün İşleyişindeki Faydaları

Bağımsız denetim mali tabloların güvenilirliğini artırarak mali pazarların düzgün işleyişine katkı sağlamaktadır. Sermaye Piyasası, güven ortamı üzerine kurulu olduğundan, bu piyasadaki bilgilerin doğru ve güvenilir olması gerekmektedir. Sermaye piyasasının etkin olabilmesi ve verimli çalışabilmesi için, tüm ilgili ve önemli bilgilerin şeffaflık ilkesi gereği kamuya açıklanan raporlarda yer alması lazımdır. Bunun sağlanmasının en etkili yolu, bağımsız denetimdir²¹³.

Mali Kurumlar Ticaret Bankaları ve Yatırım Bankaları gibi ödünç verme veya mali katılma sebebiyle ilişkide buldukları firma sahiplerinden, işlerinin ve işletmelerinin ekonomik ve mali gidişatı hakkında esas bilgi ve detaylı raporlar istemektedirler. Bu raporların, açılacak kredilere veya yapılacak finansmanlara rehber olabilmeleri için yetkili ve tarafsız inceleme organlarınca düzenlenip onaylanmaları gerekmektedir²¹⁴. Bu raporların istenen özelliklerde olabilmesi için bağımsız denetime tabi tutulması gerekir.

5.2.3.2. Şirket Kaynaklarının Güvenilirliğinde Yönetimlerce Sağlanan Faydaları

Her toplumda ekonomik kararlar, kararın verildiği andaki mevcut bilgilere dayanmak zorundadır. Örneğin bir bankanın bir işletmeye kredi verme kararı, o işletme ile daha önce olan mali ilişkilerine, şirketin mali tablolarında görülen duruma ve diğer bilgilere dayalıdır. Kararların, kararı verenlerin amaçları ile tutarlı olabilmesi için, karar esnasında dayanılan bilgi güvenilir olmalıdır. Finansal tablo ve raporlar üzerinde analizler yaparak, işletmenin ekonomik durumunu yetkili mercilere tam ve güvenilir olarak aktarır. Bu durum, işletmenin kredibilitesini artırır²¹⁵.

²¹³ Nuri Uman, *Bağımsız İşletme Dışı Denetimin Ekonomilerdeki Özellikle Sermaye Piyasalarındaki Rolü ve Önemi*, İşletmelerde Bağımsız Dış Denetim Semineri, Ankara: SPK Yayınları, 1985, s.16.

²¹⁴ Muhasebe Uzmanları Derneği, *Türkiye’de Muhasebe Uzmanlığı Mesleği*, İstanbul: Sermet Matbaası, 1974, s.4.

²¹⁵ Erol Çelen, *Bağımsız Denetimin Önemi, Yararları ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi*, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/.../20%20-%2055%20EROL%20ÇELEN.doc>, (Erişim Tarihi: 20.12.2013).

ALTINCI BÖLÜM: UYGULAMA

Bu bölümde çalışma kapsamında gerçekleştirilmiş olan alan araştırmasının modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin analizi, sınırlılıklar ve bulgular şeklinde sıralanan başlıklara yer verilmiştir. Veri toplama aracındaki sorular yani araştırmamızın değişkenleri ve araştırmamızın amacı, evren-örnekleme gibi bilgilerinin tanımlanması ile araştırmamızın kapsamı belirlenmiştir. Daha sonra ise araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

6.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma modeline uygun bir çalışmadır. Nitel araştırma modeline uygun olarak röportaj yapılmıştır.

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

İstanbul İlinde bulunan 10 adet bağımsız denetim firmasında çalışan denetçiler çalışmanın evrenini, bu denetçiler arasından seçilen 10 kişi de örnekleme oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan denetçilerle röportaj kurumsal yönetimin bağımsız denetim ilişkisi üzerine röportaj yapılmıştır.

6.3. Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında gözlem, görüşme, belge doküman inceleme ve röportaj sorularından yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan röportaj soruları bağımsız denetim firmalarındaki denetçilere yöneltilmiştir.

Röportaj soruları da 'Kurumsal Yönetim İlkelerinin Bağımsız Denetime Etkilerini açıklar mısınız?', '6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetime Olan Etkilerini açıklar mısınız?', '6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetim Firmalarına Olan Etkilerini açıklar mısınız?', şeklinde hazırlanmıştır.

6.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Röportaj uygulanması için gerekli izin alındıktan sonra, daha önceden belirtilen işletmedeki yöneticiye gidilerek röportaj gerçekleştirilmiştir.

6.5. Uygulama Sonuçları

Araştırmaya katılan denetçiler Kurumsal Yönetim İlkelerinin Bağımsız Denetime Etkileri ile ilgili soruya ; Bağımsız denetim kurumsal yönetimin kamuyu aydınlatma ilkesi noktasında, kamu kurum ve kuruluşlarına olan faydalarının yanında, denetlenen kuruma ve bu kurumlarla iş ilişkisi içinde olan başka kurum ve kuruluşlara da fayda yarattığını belirtmişlerdir.. Bağımsız denetim yapılan kurumların, kredi bulma fırsatlarının ve güvenilirliğinin arttığını belirtmişlerdir. Kurumların bağımsız denetim yapılması sonucu düzenlenecek olan bağımsız denetim raporları, kredi veren kurumlara, yatırımcılara ve ilgili başka kişilere doğru ve güvenilir kararlar vermelerinde yardımcı olduğunu ve bu sayede kurumsal yönetimin hesap verebilirlik ve sorumluluk kavramlarının gereğinin de yerine getirildiğini ifade etmişlerdir. Bağımsız denetimden geçmiş kurumlara ve kurumla ilişki içinde olan başka kişi ve kurumlara ilişkin mevcut bu faydaların günümüzde yalnızca ulusal derecede olmayıp, uluslararası anlamda da geçerli olduğunu belirtmişlerdir. ulusal anlamdaki söz konusu faydaların uluslararası yatırımcı, ilgili kurumlar, kredi kurumları vb. yönlerden de büyük önem taşıyacağını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan bağımsız denetçiler Kurumsal yönetim ve bağımsız denetimin günümüzde firmaların geleceğini güvence altına alması açısından firmalarda uygulanması gereken uygulamalar olduğunu düşünmektedirler. Kurumsal yönetim ve bağımsız denetimin birbirinden ayrılmaz kavramlar olarak birbirini etkilediğini ifade etmişlerdir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetime Olan Etkileri ile ilgili soruya araştırmaya katılan bağımsız denetçiler aşağıdaki gibi cevaplar vermişlerdir:

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca, işletmelerin muhasebe kayıtlarının ve dolayısıyla bu kayıtlar üzerinden hazırlanacak finansal tablolarının 01.01.2013 tarihi itibarıyla Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun biçimde Kaydetmek-Düzenlemek- Raporlamak zorunda olduğunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu düzenlemesinin temel dayanaklarından birini oluşturan Uluslararası

Finansal Raporlama Standartları doğrultusunda düzenlenen ve şeffaflık ilkesi gereğince yayınlanan finansal raporların denetiminin, denetim alanındaki düzenleme ile bağımsız denetimlerinin denetim alanında uzman, AB müktesebatıyla uyumlu bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılmasının öngörüldüğünü belirtmişlerdir. Bağımsız denetimde temel amacın şirketlerin; kurumsal yönetim/yönetişim ve kamunun aydınlatılması ilkeleri çerçevesinde hesap verilebilirliğin sağlanması, dış pazarlarda rekabet edebilir hale gelmesi için güçlü bir yapıya kavuşmaları, vergi avantajlarından yararlanmaları, finansal tablolarının daha şeffaf ve uluslararası anlaşılabilir olması, sermaye verimliliğini ve karlılığını artırması olduğunu ifade etmişlerdir.

Röportaja katılanlar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetim Firmalarına Olan Etkileri ile ilgili soruya aşağıdaki cevapları vermişlerdir:

6102 kanun ile Eski anlayış ve uygulama terk edilerek şirketler açısından denetimin önemi vurgulanmış, hali hazırdaki yeterli bilgiye sahip olup olmadığına bakılmaksızın genel kurulca rastgele denetçi seçilmesi uygulaması ve bu denetçiler tarafından hazırlanan çok kısa hiçbir muhasebe ve denetim tekniği kullanılmadan hazırlanan tahlil, inceleme, değerlendirme, analiz, öngörü ve delil içermeyen raporlama anlayışının yerine, denetimin, bu konuda yeterli bilgiye sahip, şirket organizasyonundan ayrı bağımsız denetçiler tarafından uluslararası denetim standartlarına uygun olarak yerine getirilmesi amaçlanmıştır. Bu düzenlemeler pay sahiplerine, yöneticilere, şirket alacaklılarına, yatırımcılara ve kamuoyuna doğru bilgilerin sunulması, mevcut durumdan hareketle alınması gereken önlemlerin belirlenmesi, doğru kararların alınması gibi olumlu etkilerinin olacağı düşünülmekle birlikte, söz konusu hükümlerin etkileri uygulamaya başlandıktan sonra netlik kazanacaktır. 6102 sayılı TTK denetimde etkinliğin sağlanması gereken kuralları ortaya koymakta sermaye şirketlerinin, bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesini öngörmektedir. 6102 sayılı kanunun tam olarak uygulanmasıyla denetim mesleğinin ve denetim firmalarının piyasadaki önemi artacaktır. Denetim firmalarının 6102 sayılı kanunla birlikte artan talebe cevap verebilmek için birtakım çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Bunlar arasında verimli ve doğru personelin işe alınmasının gerçekleştirilmesi, yeni alınan personelin ve mevcut personelin yetiştirilmesi vb. hususlar sayılabilir. Bunun yanında denetim firmalarının müşterilerini ve çalışanlarını yeni kanun konusunda bilinçlendirmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Bağımsız denetim, serbest meslek erbabı olan veya bir denetim firmasının ortağı olan, denetimini yürüttükleri firmayla işçi-işveren statüsünde bağlantısı bulunmayan denetçilerin, firmanın talebi ile ve bir denetim sözleşmesi kapsamında, firmaların finansal tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluk düzeyini tespit etmek maksadıyla yürüttükleri denetimlerdir. Bağımsız denetimin yerine getirildiği zamandan itibaren sağladığı faydaları, denetlenen firmaya sağlanan faydalar, kamu kurumlarına sağlanan faydalar, çalışma yaşamının başka üyelerine sağlanan faydalar şeklinde açıklamak mümkündür.

Bağımsız dış denetim için hazırlanan raporlar, işletme yönetimine işletmenin pozitif ve negatif mali durumunun ne olduğunu nesnel ve tarafsız bir biçimde açıklamaktadır. Bağımsız dış denetçi tarafından onaylatılan bir mali tablo, doğru, şeffaf ve güvenilir bir finansal tablodur. Bu da işletme yöneticisine daha doğru ve sağlıklı karar verebilme imkânı tanımaktadır. Bağımsız dış denetim sonucunda işletme yöneticisi, işletmede varolan yolsuzlukları, eksiklikleri, yanlışlıkları, uluslararası muhasebe standartlarına uyumsuzlukları vaktinde öğrenme imkanı elde etmektedir.

Finansal tabloları, bağımsız dış denetçilerce denetlenen işletmeler gerek alım-satım ilişkisi içinde oldukları işletmeler yönünden ve gerekse ileride ilişki içine girecekleri işletmelerle para ve sermaye piyasası kurumları yönünden gerçekleştirilen incelemelerde, finansal tabloları bir bağımsız dış denetçi tarafından denetlenmemiş olan firmalara kıyasla önemli avantajlar sağlamaktadırlar. Bunun nedeni,bağımsız dış denetimden geçmiş ve finansal tabloları onaylatılmış bir şirket, denetim raporunda ifade edilen koşullar ve bilgiler kapsamında güvenilir ve tercih edilir bir firmadır.

Dış denetimin tamamen bağımsız ve tarafsız firmalarca uygulanan bir çalışma olması ve bağımsız dış denetim faaliyetlerinin oldukça objektif ve şeffaf bir biçimde raporlanması sebebiyle bağımsız dış denetimden geçmiş bir firmada, bütün ortakların ve bilhassa yönetimde bulunmayan ortakların görevleri ve hakları daha iyi korunmuş olmaktadır. Firma içi ve dışı her türlü haksız, yanlış ve eksik uygulama açık bir şekilde ortaya konmaktadır.

Firmaların yönetilmesi, ülkelerin yönetilmesi kadar önemlidir. Eğer bir ülkede firmaların kötü yönetildiğine dair bir kanı bulunuyorsa sermaye başka ülkelere kaçmaktadır, eğer yatırımcılar, o ülkedeki firma yönetimini yeterince şeffaf bulmuyorlar ise sermaye başka ülkeye kaçmaktadır, eğer bir ülkede doğru muhasebe standartları ve şeffaf raporlama bulunmuyorsa sermaye başka ülkelere kaçmaktadır, bu bağlamda firmaların tek başına iyi olması yeterli olmamaktadır, bunun nedeni sonuçlar tüm firmaları etkilemektedir. Firmaların bağımsız denetim bu noktada önem taşımaktadır.

Kurumsal yönetim, işletme performansının devam edilebilirliğinin bir güvencesidir. Bu ifadenin arkasındaki sebep kurumsal yönetim ilkelerinde ve kurumsal yönetimin tanımlarında yer almaktadır. Kurumsal yönetim, firma yönetiminin ve denetiminin hesap verebilir, şeffaf, adil, sorumlu ve güvenilir olmasını içermektedir. Bütün bu ilkelerin uygulanması, aslında firmaların performanslarının devam edilebilirliğinin sağlanmasının temel şartıdır.

Bağımsız denetim kurumsal yönetimin kamuyu aydınlatma ilkesi doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşlarına olan faydalarının yanında, denetlenen kuruma ve bu kurumlarla ilgili olan başka kurum ve kuruluşlara da fayda sağlamaktadır. Bağımsız denetim yapılmış kurumların, kredi bulma imkanlarının artmasının yanında, güvenilirliği de artmaktadır. Kurumların bağımsız denetim sonucu düzenlenecek olan bağımsız denetim raporları, kredi veren kurumlara, yatırımcılara ve ilgili başka kişilere doğru ve güvenilir kararlar vermelerinde rehber olmaktadır. Bağımsız denetimden geçmiş kurumlara ve kurumla ilişki içinde olanlara sağladığı mevcut bu faydaların, günümüzde yalnızca ulusal derecede olmayıp, uluslararası anlamda da geçerli olduğu ifade edilebilir. Bunun sebebi günümüzde yatırımcılar, rakipler ve kurumlarla ilgili üçüncü kişiler yalnızca ulusal olmayıp, uluslararası boyuta ulaşmıştır. Bu sebeple ulusal anlamda sıralanmış söz konusu faydaların uluslararası yatırımcı, ilgili kurumlar, kredi kurumları vb. yönlerden de büyük önem taşıyacağı söylenebilmektedir.

Kurumsal yönetim ve bağımsız denetim, günümüzde firmaların geleceğini güvence altına alması için firmalarda uygulanması gereken kavramlardır. Kurumsal yönetim ve bağımsız denetim, birbirinden ayrılmaz olgular olarak birbirini etkilemektedir.

KAYNAKÇA

AICPA, **Professional Standards**, Section 509, 15 Mayıs 2005.

AKGÜL Başak Ataman, **Türk Denetim Kurumları**, İstanbul: Türkmen Yayınevi, 2000

AKSOY Mehmet, **Kamuda İç Kontrol ve İç Denetim**, Ankara: Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını, 2008,

AKSOY Tamer, **Tüm Yönleriyle Denetim**, 2. Basım, Ankara: Yetkin Yayınları

AKSOY, Tamer **Basel II ve İç Kontrol**, Ankara: Başak Matbaası, 2007

AKTUĞOLU, Mehmet Ali **Denetleme ve Revizyon**, İzmir: Bilgehan Basımevi, 1986

ALKARA İbrahim ve Murat Kiracı, **"Aile İşletmelerinde Kurumsallaşmaya Verilen Önem Ve Turizm Sektöründeki Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma: Alanya-Eskişehir Örneği"**, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, C. XI, S. I, 2009

ALPTÜRK Ercan, **İç Denetim Rehberi**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2008

ALTUĞ Figen, **Mali Denetim**, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları, 2000

ALTUĞ, Figen **Mali Denetim**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi, 1995

ARI Mustafa, **"Kurumsal Yönetim Ve Finansal Raporlamanın Güvenirliliği"**,Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2008, 3(2), 43-68

ARIKAN Yahya, **"Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Seçimlerden Sonra ya Birakılmamalıdır"**,Mali Çözüm Dergisi, İstanbul SMMMO Yayın Organı, Kasım-Aralık,2006, Sayı:78, s.12.

ARKUN Osman Fikret, **İşletmelerde Muhasebe Denetimi**, İstanbul: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Saydar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, Yayın No:317-550, 1980

ARSLAN Işıl, **Kurumsal Risk Yönetimi**, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2008

ARSLANTAŞ Cem Cüneyt ve Mine Afacan Fındıklı, **'İMKB-50'de Yer Alan Şirketlerin Yönetim Kurulu Yapılanmaları'**, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, C. 39, S. 2, 2010

ARSOY Aylin Poroy, **"Kurumsal Şeffaflık Ve Muhasebe Standartları"**, İ.İ.B.F. Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, C.X, S II, 2008

AYDIN Mustafa **Kurumlar Sosyolojisi**, Vadi Yayıncılık, Ankara, 1997

AYRANCI Kadir, **Türkiye'de Bağımsız Denetim ve Bir İşletme Uygulaması**, 2010,

Aysan Mustafa, **Kurumsal Yönetim ve Risk**, Elit Ofset, İstanbul, 2007

BAŞPINAR Ahmet, **"Türkiye'de ve Dünyada Denetim Standartlarına Bir Bakış"**, Maliye Dergisi, Sayı:148, 2005, s.37

BDDK, **Bankalarda Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik**, 31.01.2002 Tarih ve 24657 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Benjamin E. Hermalin ve Michael SWeisbach, **"Transparency and Corporate Governance"**, http://www.law.yale.edu/documents/pdf/cbl/HW_mkts_v5.pdf

(27.12.2013).

BOLGÜN Evren ve Barış Akçay, **Risk Yönetimi**, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2005.

BOZKURT Mehmet, **"İyi Mali Yönetiminin Gerçekleştirilmesinde İç Kontrol ve Denetim"**, Dış Denetim, 2010

BOZKURT Nejat, **Denetim, Denetim Standartları ve Uygulamaları**, TÜRMOB Bağımsız Denetim Eğitimi Ders Notları, Ankara: TÜRMOB, 2012.

BOZKURT Nejat, **Muhasebe Denetimi Uygulamaları**, İstanbul: Alfa Yayınevi, 2001.

BOZKURT Nejat, **Muhasebe Denetimi**. İstanbul : Alfa Yayınları, 2000.

CÖMERT Doyrangöl Nuran, **Sermaye Piyasası Aracı Kurumlarında Etkili Bir İç Kontrol Sistemi ve Denetim Fonksiyonu**, İstanbul: Lebib Yalkın Matbaası, 2002.

“ Corporate Governance: Lessons From The Financial Crisis”

http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/2931/Corporate_governance:_Lessons_from_the_financial_crisis.html (01.11.2013).

“ CorporateGovernance”

<http://searchfinancialsecurity.techtarget.com/definition/corporate-governance> (26.12.2013).

“CorporateGovernance”http://www.iaa.org.uk/en/Knowledge_Centre/Resource_Library/corporate-governance.cfm (01.03.2012).

OECD **Principles of CorporateGovernance** “

http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34813_31530865_1_1_1_1_00.html (27.12.2013)

ÇALDAĞ Yurdakul, **Denetim ve Raporlama Finansal Tablolar ve Analiz Teknikleri**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2007

ÇAVUŞOĞLU Mustafa ve Osman Duru, **“İç Denetim”**, Siyasal Vakfı Bülteni İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Mezunları ve Mensupları Vakfı Yayınları, Sayı:20, (Aralık 2007), s.2.

ÇELEN Erol, “**Bağımsız Denetimin Önemi, Yararları ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi**”,<http://archive.ismmmo.org.tr/.../20%20-%202055%20EROL%20ÇELEN.doc>, (19.12.2013).

ÇETİNOĞLU Tansel ve Niyazi Kurnaz, **İç Denetim Güncel Yaklaşımları**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2010,

ÇITAK Levent, “**Kurumsal Yönetim Sistemlerinde Yakınsama**”,İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No.:35, Ekim 2006, s. 147.

ÇÖMLEKÇİ, vd. **Muhasebe Denetimi**,Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 1992,

DABBAĞOĞLU Kadir, “**Bağımsız Muhasebe Denetimi ve Türkiye’deki Durum**”, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), 1998

DALĞAR Hüseyin Ve Sait Pekin, **Kurumsal Yönetim İle Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki**: İmkb Kurumsal Yönetim Endeksi’nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma, Eylül Ekim 2011,

DEDE Hakkı, “**Sermaye Piyasası Mevzuatına Göre İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında İşlem Gören Sürekli Denetime Tabi Şirketlerin Ara Mali Tabloların Düzenlenmesine İlişkin Esaslar ve Bağımsız Dış Denetimi**”, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler EnstitüsüDoktora Tezi), 1995

DELOÏTTE, “**Nedir Bu Kurumsal Yönetim**”, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Corporate Governance Association of Turkey, <http://www.cgscenter.org/library/CorpGovDevinTurkey/DeloitteTRKYDNEDIRBU KY.pdf> (28.12.2013).

DEMİR Yeter, “**Kurumsal Verimliliğin Artırılmasına Yönelik Bir Anlayış: KurumsalYönetişim**”,

<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/63/08.pdf>(28.12.2013).

DEMİRBAŞ Mahmut ve Süleyman Uyar, **Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi**, İstanbul: Güncel Akademi, 2006

DEMİRBAŞ Mahmut, “**İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerinin Kapsamında Meydana Gelen Değişimler**”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 7, (Bahar 2005), s.169.

DİBİ Ekran, **Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Kalite Kontrol Sistemi ve Türk Denetim Firmalarındaki Uygulamalar**, 2010

DİNÇ Engin ve Hasan Abdioğlu, “**İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İmkb-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma**”,Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi C. 12, S. 21, Haziran 2009,

DİNÇ Yusuf vd. , “**İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Çerçevesinde İç Denetimin Yeri Ve Önemi: İmkb- 100 Örneği**”, http://icongfesr2011.tolgaerdoğan.net/documents/national.._/UL_18.pdf, (18.12.2013).

DOĞAN Zeki ve Zeynep Hatunoğlu, “**Vergi Gelirlerinin Artmasını Sağlayan Bağımsız Dış Denetimin Türkiye Açısından Önemi**”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 1996, s.133.

DOYRANGOL Nuran Cömert, **İşletme Çevresindeki Olumsuz Gelişmeler Karşısında İç Denetimin Yeri ve Önemi**, Türkiye'de Muhasebe Denetim Alanında Yayınlanan Araştırmalar (1995-2005) ve Seçme Yazılar (Edt. Şaban

Uzay ve Seval Kardeş Selimoğlu), İstanbul: ISMMMO Yayınları No:82, 2007,

DÖNMEZ Adnan ve Ayten Ersöz, “**Bağımsız Denetim Firmaları Bakış Açısıyla Türkiye Bağımsız Dış Denetim Sisteminin Değerlendirilmesi**”, Bilig, Sayı:36, 2006, s.69.

DURUKAN Banu M. ve Aysun Kapucugil İkiz, “**Denetim Kalitesi, Kalite ve Hizmet Kalitesine İlişkin Modeller: Kavramsal Çerçeve**”,Mali Çözüm Dergisi, S. 82, (Temmuz - Ağustos 2007), s. 31-32.

ERDOĞAN Melih, **Denetim Kavramsal Ve Teknolojik Yapı**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2006.

ERDOĞAN Melih, **Denetim Kavramsal ve Teknolojik Yapı**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları,2006.

ERDÖNMEZ Pelin Ataman, **Türkiye’de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma**, Bankacılar Dergisi, Sayı 47, 2003, s. 43.

EŞKAZAN Ali Rıza, **“Risk Odaklı İç Denetim Planlaması”**,Türkiye İç Denetim Enstitüsü İç Denetim Dergisi, (Bahar 2005), s.33.

GRİFFİTHS Phil, **Risk-Based Auditing**, England: Gower Publishing Limited, 2005, s.117.

GÜRBÜZ Hasan, **Muhasebe denetimi**, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi,1990.

GÜRBÜZ Osman ve Yakup Ergincan, **Kurumsal Yönetim, Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler**, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2004.

GÜREDİN Ersin, **Denetçinin Meslek Ahlakı, Standartlar ve Uygulamadan Örnekler**.

GÜREDİN Ersin, **Denetim ve Güvence Hizmetleri**, 11.Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2007.

GÜREDİN Ersin, **Denetim**, 6. Baskı, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 1994.

GÜREDİN Ersin, **Denetim**, 8. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 1998.

GÜREDİN Ersin, **Muhasebe Denetimi**, 10.baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.2000.

GÜRELİ Baker Tilly, *Yeni Türk Ticaret Kanunu "Büyük Değişim" Sürecinde, Kurumsal Yönetim, İç Denetim, İç Kontrol ve Risk Yönetimi*, Gürel Yayınları, 2011.

HAFTACI Vasfi, *Muhasebe Denetimi*, Mersin: Avcı Ofset, 2007.

Hesap Uzmanları Kurulu, *Denetim İlke ve Esasları 1.Cilt*, Genişletilmiş 3.Baskı, İstanbul: Yıldız Ofset, 2004,

<http://www.cgscenter.org/doc/UFRSNINKURUMSALYONETIMUZERINDEETKILERI.pdf> (26.12.2013).

http://www.denetimnet.net/Pages/kurumsal_yonetim.aspx (29.12.2013).

<http://www.denetimnet.net/Pages/kurumsalyonetimendeksiileilgili bilgiler.aspx> (25.12.2013).

http://www.idkk.gov.tr/html/themes/.../kamu_ic_denetim_standartlari.doc (Erişim Tarihi: 28.02.2013).

<http://www.tusiad.org:7979/FileArchive/YKlcinKurumsalYonetimPrensipleriSemineriDesifreMetni.pdf> (26.12.2013).

IFAC, Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), *Handbook of International Auditing, Assurance and Ethics Pronouncements*, 2007, s.260.

IIA, "*Uluslararası İç Denetim Standartları Mesleki Uygulama Çerçevesi*, RedBook", Tide, 2008

INTOSAI, *Kamu Kesimi İç Kontrol Standartları Rehberi*, (Çev. Baran Özveren), 2 Haziran 2004,

İMKB, *Kurumsal Yönetim Endeksi*, <http://www.imkb.gov.tr/Indexes/StockIndexes/Home/CorporateGovernanceIndex.aspx> (28.12.2013).

“İşletmelerde İç Kontrol Sistemi”,<http://www.icdenetim.net/makaleler/83-iletmelerde-ic-kontrol-sistemi> (18.12.2013).

KALKAN Adnan, Ali Murat’**“Alparslan, Şeffaflık, İletişim Ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri”**, **Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi** Cilt 1, Sayı 1, 2009, s. 30.

KARAMUSTAFA Osman vd.**Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi Kapsamındaki Firmalar Üzerinde Bir Uygulama**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(17) 2009,

KARAYALÇIN Yaşar, **Muhasebe Hukuku**, 2. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1988,

KARPUZOĞLU Ebru, **Büyüyen Ve Gelişen Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

KAVAL Hasan, **Muhasebe Denetimi**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2005,

KAYA Abdullah, “İç Denetim, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Maliye Bakanlığı”, (Çevrimiçi) www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/diger/icerikdetaydh224.pdf, (Erişim Tarihi: 06.11.2013).

KAYABertan**“İçDenetimNedir?”**,http://icden.meb.gov.tr/digeryaziler/ic_denetim_bertan_kaya_5_makale.pdf, (18.12.2013).

KENGER Erdal, **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Türkiye'nin Bağımsız Denetim Sorunu**, (Çevrimiçi) <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/erdal/004/> (Erişim Tarihi: 07.12.2013).

KEPEKÇİ Celal, **Bağımsız Denetim**, Genişletilmiş 5.Baskı, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 2004,.

KEPEKÇİ Celal, **Bağımsız Denetim**. 3. baskı, Ankara: Siyasal Kitapevi, 1998,

KEPEKÇİ Celal, **İç Kontrol Sistemi**, Ankara: Tesmer Yayınları, Yayın No:6, 1994, s.18-19.

KESKİN Duygu Anıl, **İç Kontrol Sistemi-Kontrol Öz Değerlendirme**, İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.

KILIÇ Hasan, "**Denetçinin Rotasyonu**", Deloitte, http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/DeloitteMakaleleri/Denetcinin%20Rotasyonu_HK.pdf (25.12.2013).

KİRACI, Murat "**Faaliyet Denetimi ile İç Kontrol İlişkisi**", Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, (Aralık 2003), s. 69

KORKMAZ Umut, **Kamuda İç Denetim**, Bütçe Dünyası Dergisi, Cilt:2, Sayı:25, 2007, s.6.

KÖROĞLU Çağrı, ve Tuğba Uçma, "**İşletmelerdeki İç Kontrol Sisteminin Etkinliği ve Dış Denetimdeki Önemi**",Mevzuat Dergisi. Sayı:3, (Temmuz 2006), s.2.

KÖSE Ömer, **Dünyada ve Türkiye’de Yüksek Denetim**, Ankara: Sayıştay Başkanlığı Yayınları, Mayıs 2007

KPMG, "**Yeni Türk Ticaret Kanunu ve İşletmelere Getirdiği Sorumluluklar**"<http://www.kpmg.com/TR/tr/Issues-And-Insights/ArticlesPublications/YTTK/Documents/Yeni-TTK-ve-Isletmelere-Getirdigi-Sorumluluklar.pdf> (11.12.2013).

KUBALI Derya, "**Performans Denetimi**", AİD,C.32, S.1 (Mart 1999),

KULA Veysel **Kurumsal Yönetim: Hissedarların Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği**, Papatya Yayıncılık, 2006

KURBAN İbrahim, **Muhasebe ve Denetim Standartlarının Oluşum Sürecinde Devletin Konumu**,Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, (Şubat 1990), s.8.

Kurumsal Yönetim Derneği, **“Türkiye Yönetim Haritası”**, 22 Eylül 2004, İstanbul,

“Kurumsal Yönetim İlkeleri” <http://www.denetimnet.net/Pages/ilkeler.aspx>, (28.12.2013).

Kurumsal Yönetim Güvencesi İçin İç Denetim, İç Denetim Dergisi, Türkiye İç Denetim Enstitüsü, Yaz, 2006, S. 15, s. 17.

KurumsalYönetim,https://www.anadolu.edu.tr/aos/belgeler/dyKitap/2009_2010/YonetimOrganizasyon/unite17.pdf (29.11.2013).

KUTUKIZ Doğan ve M. Akif Öncü, **“Bağımsız Denetimin Anonim Ortaklıklarda Kurumsal Yönetimin Gelişmesine Etkisi”**, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:41, Ocak 2009, s.138.

Maliye Hesap Uzmanları Derneği, **Denetim İlke ve Esasları**, 2.b., Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 1999,

MANİSALI Güler, **“Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının KurumsalYönetim Üzerinde Etkileri”** 5.11.2004,

Michael P. **CangemiandTommieSingleton**, **ManagingAuditFunction**, England: John Wiley&Sons, 2003, Chapter1.8.

MİRZE Kadri ve Hayri Ülgen, **İşletmelerde Stratejik Yönetim**,Literatür Yayıncılık, İstanbul 2004,

Muhasebe Uzmanları Derneği, **Türkiye’de Muhasebe Uzmanlığı Mesleği**, İstanbul: Sermet Matbaası, 1974

Nuri Uman, **Bağımsız İşletme Dışı Denetimin Ekonomilerdeki Özellikle Sermaye Piyasalarındaki Rolü ve Önemi**, İşletmelerde Bağımsız Dış Denetim Semineri, Ankara: SPK Yayınları, 1985,

OECD, **CorporateGovernancePrinciples**, 1998.

OECD, **Principles of Corporate Governance**, 2004.

Office of the Auditor General of Canada, **Internal Auditing in a Changing Management Culture**, 1992, s: 8

ÖNDEŞ Turan, **“Firmalarda İç Denetim ve Noksanlık-Fazlalık İlişkisi”**, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:23, Sayı:2, 2009, s.20.

ÖZTÜRK Mutlu Başaran ve Kartal Demirgüneş, **“Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entellektüel Sermaye”**, http://esgp.istanbulsmmmodasi.org.tr/files/articles/24..ENT..SERM..5_20111271_85554585.pdf (27.12.2013).

PAMUKÇU Fatma, **Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi**, Nisan 2011,

PASLI Ali, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, Birinci baskı, Beta Basım A.S., 2004,

POLAT Gürkan, **Hisse Senetleri Borsaya Kote Edilmiş Şirketlerde Kurumsal Yönetim Kapsamında Bağımsız Denetim**, ref.sabanciuniv.edu/sites/ref.sabanciuniv.edu/files/nano_0.pdf(20.12.2013)

Resmi Gazete, **Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik, 13.12.1987 Tarih ve 19663 Sayılı Resmi Gazete, md.5.**

SAĞLAR Jale ve Canol Kandemir, **“Enron Olayı: Muhasebe Hilesi mi, Sistem Hatası mı?”**, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, C. 11, S. 1, Haziran 2007,

SAKARYA Şakir vd. **“Küresel Finansal Krizler Sonrası Kurumsal Yönetim Alanındaki Gelişmeler: İmkb Kurumsal Yönetim Endeksi (İmkbXkury) Bazında Bir İnceleme”** <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/13.pdf> (29.12.2013).

SALTIK Nihal, **“İç Kontrol Standartları”**, Bütçe Dünyası, Cilt:2, Sayı: 26, 2007,

SAYIN Şevket ve Yasemin Yeginboy, **Muhasebe**, İzmir: Bilimsel Yayınlar Serisi 1, 2005,

SÖNMEZ Asuman ve Andaç Toksoy, **“Kurumsal Yönetim İlkelerinin Türkiye’deki Aile İşletmelerine Uygulanabilirliği”**, Maliye Finans Yazıları, Yıl: 25 Sayı: 92 Temmuz 2011,

SÖZEN Cemil. **Sağlık Yönetimi**, Palme Yayıncılık, Ankara, 2003,

SÖZEN Süleyman, Bülent Algan, **İyi Yönetişim**, İşçileri Bakanlığı Genel Yayın No: 654, Nisan 2009,

SPK Tebliğ, Seri X, No: 22, 12.06.2006 Tarih ve 26196 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete, Ek-9.

SPK, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0>, (28.12.2013).

SPK, **Kurumsal Yönetim İlkeleri**, Ankara, Temmuz 2003,

<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=67&fn=67.pdf> (29.12.2013).

ŞEHİRLİ Kübra, **“Kurumsal Yönetim”**, Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi, S. Xiv-4/55-3,

TAYLOR Donald H. William G. Glezen, **Auditing: Integrated Concepts and Procedures**, 7.b., New York: John Wiley & Sons, 1997

TİSHLER Carla, **Sharing the Responsibility of Corporate Governance**, <http://hbswk.hbs.edu/item/3458.html> (27.02.2012).

TKYD, **İç Tüzüğü**, Madde 3.1

TOKAÇ, Ahmet "*İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Denetim*"-2006,
<http://ahmettokac.diyaloqo.com/main.dlg?pid=6&aid=5000000000012163>
(08.12.2013)

TOKSÖZ, Fikret *İyi Yönetişim El Kitabı*, Tesev Yayınları, İstanbul, 2008,

TSPAKB, "*Muhasebe, Denetim ve Etik Kurallar*", TSPAKB Sermaye Piyasası
Faaliyetleri İleri Düzey Lisansı Eğitimi, Mayıs 2006

TUNA Kadir, "*Bankalarda Kurumsal Yönetim*",
www.kadirtuna.com/attachments/File/Banka_Kurumsal_Yonetim.pdf
(27.12.2013).

TUZCU Arcan, *Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı: IMKB 100*
Örneği, Turhan Kitapevi, Ankara, 2004

TÜREDİ Hasan, *Denetim*, Özkan Matbaacılık, 2000

Türkiye İç Denetim Enstitüsü, "*Türkiye İç Denetim Enstitüsü'nün Kuruluş*
Öyküsü Tide Hakkında Genel Bilgi", 05 Haziran 2006, s.299, (Çevrimiçi)
<http://tide.org.tr/>, (Erişim Tarihi: 09.12.2013).

Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Tüzüğü, tkyd.org/files/tkyd_tuzuk_2011.pdf,
(28.12.2013).

TÜSİAD *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun*
Yapısı ve İşleyişi, Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/336
http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/kurumsalyonetim.pdf (28.12.2013)

"Uluslararası Rekabet Stratejileri: *Nano Teknoloji Ve Türkiye*" Türk Sanayicileri
ve İş Adamları Derneği, Kasım 2008,

USUL Hayrettin, İsmet Titiz ve Burcu A. Ateş, "*İç Kontrol Sisteminin*
Kurumsal Yönetimin Oluşumundaki Etkinliği: Marmara Bölgesi Belediye
İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak
2011,

UYAR Süleyman, “ **Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi**”,<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/66MaliCozum/20%20s%C3%BCleyman%20uyar.pdf> (25.12.2013).

UYAR Süleyman, “**Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim (Corporate Governance) Anlayışının Önemi**”, Mali Çözüm Dergisi, S.66, Ocak-Şubat-Mart 2004, s.154-168.

UZAY Şaban, “**İç Kontrol Kurumsal Yönetime Yardımcı Olur**”,<http://iibf.erciyes.edu.tr/akademi/mh/suzay/F1.pdf>, (28.12.2013).

UZUN Ali Kamil **Kurumsal Yönetim ve İç Denetimin Rolü**, Referans Gazetesi,<http://www.icdenetim.net/denetim-komitesi>, (08.12.2013).

UZUN Ali Kamil, “**Organizasyonlarda İç Denetim Fonksiyonu ve Önemi**”,Active, Nisan-Mayıs 1999,

UZUN Ali Kamil, **Kurumsal Yatırımcılar İçin İşletmelerde İç Denetim Faaliyetinin Rolü ve Önemi**, Kurumsal Yönetim Dergisi,<http://www.icdenetim.net/component/content/article/38-kurumsal-yonetim/93-kurumsal-yatirimcilar-icdenetim> (08.12.2013).

YANLI Veliye ve Murat Yusuf Yakın, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Dünya Değişiyor. Ya Siz?**, KPMG, İstanbul, 2011.

“ **Yönetim Kurulları için Kurumsal Yönetim Prensipleri**” Seminer Deşifre Metni, Temmuz 2010,

YILANCI Münevver, **İç Denetim – Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesi Üzerine Bir Araştırma**, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006,

YILANCI Münevver, **İç Denetim Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi İşletmesi Üzerine Bir Araştırma**, 1.Baskı, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Yayın No:086, 2003

YURTSEVER Gürdoğan, “**Banka İçi Kontrol Birimleri**”, İ Denetim Dergisi, 2007, s.31-32.

ZABIHOLLAH Rezaee and Rick Elam, “**Continuous Auditing: The Audit of the Future**”, Managerial Auditing Journal, Vol.16, No.3, 2001, s.151